

بررسی عملکرد طرح تنظیم بازار میوه شب عید
از سال ۱۳۸۷ تا سال ۱۳۹۳

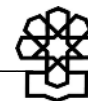
معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات زیربنایی

کد موضوعی: ۲۵۰
شماره مسلسل: ۱۴۲۴۴
اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۴

به نام خدا

فهرست مطالب

چکیده	۱
مقدمه	۱
۱. پیشینه تنظیم بازار میوه شب عید در ایران و سیاست‌های کلان کشورهای منتخب در موضوع تنظیم بازار	۶
۲. بررسی بازار سیب و پرتقال در سال ۱۳۸۷	۹
۱-۲. بررسی روند تغییر قیمت‌های پرتقال در سال ۱۳۸۷	۱۰
۲-۲. بررسی روند تغییر قیمت‌های سیب در سال ۱۳۸۷	۱۵
۳. بررسی بازار سیب و پرتقال در سال ۱۳۸۸	۱۷
۱-۳. بررسی روند تغییر قیمت‌های پرتقال در سال ۱۳۸۸	۱۷
۲-۳. بررسی روند تغییر قیمت‌های سیب در سال ۱۳۸۸	۲۰
۴. بررسی بازار سیب و پرتقال در سال ۱۳۸۹	۲۳
۱-۴. بررسی روند تغییر قیمت‌های پرتقال در سال ۱۳۸۹	۲۳
۲-۴. بررسی روند تغییر قیمت سیب در سال ۱۳۸۹	۲۶
۵. بررسی بازار سیب و پرتقال در سال ۱۳۹۰	۲۸
۱-۵. بررسی روند تغییر قیمت‌های پرتقال در سال ۱۳۹۰	۲۹
۲-۵. بررسی روند تغییر قیمت‌های سیب در سال ۱۳۹۰	۳۱
۶. بررسی بازار سیب و پرتقال در سال ۱۳۹۱	۳۳
۱-۶. بررسی روند تغییر قیمت‌های پرتقال در سال ۱۳۹۱	۳۴
۲-۶. بررسی روند تغییر قیمت‌های سیب در سال ۱۳۹۱	۳۷
۷. بررسی بازار سیب و پرتقال در سال ۱۳۹۲	۳۹
۱-۷. بررسی روند تغییر قیمت‌های پرتقال در سال ۱۳۹۲	۴۰
۲-۷. بررسی روند تغییر قیمت‌های سیب در سال ۱۳۹۲	۴۲
۸. بررسی بازار سیب و پرتقال در سال ۱۳۹۳	۴۴
۱-۸. بررسی روند تغییر قیمت‌های پرتقال در سال ۱۳۹۳	۴۴
۲-۸. بررسی روند تغییر قیمت‌های سیب در سال ۱۳۹۳	۴۷
۹. جمع‌بندی اثرات طرح تنظیم بازار	۴۹
۱۰. بررسی نوسانات قیمت براساس قیمت ثابت سال ۱۳۹۰	۵۲
۱۱. بررسی صحت آمارهای تولید سیب و پرتقال وزارت جهاد کشاورزی	۵۳
۱۲. بررسی سیاست‌های تعرفه‌ای سیب و پرتقال و تأثیر آن بر تنظیم بازار	۵۶
نتایج	۵۸
پیشنهادها	۶۲
منابع و مأخذ	۶۳

بررسی عملکرد طرح تنظیم بازار میوه شب عید از سال ۱۳۸۷ تا سال ۱۳۹۳

چکیده

تنظیم بازار محصولات کشاورزی در اکثر کشورها به‌عنوان یکی از مهمترین وظایف حاکمیتی دولت‌ها محسوب می‌شود خصوصاً در کشورهای پیشرفته از نظر کشاورزی این موضوع از اهمیت بالاتری برخوردار است. ناعادلی در بازار محصولات کشاورزی عمدتاً مولد دو شاخص عرضه و تقاضاست. بروز ناعادلی بین عرضه و تقاضا موجب می‌شود که نوسانات قیمتی تشدید شده و تولیدکننده یا مصرف‌کننده آسیب ببینند. در ایام پایانی سال که منتهی به عید نوروز است میزان تقاضا برای میوه افزایش می‌یابد و دولت برای اینکه تعادل قیمتی را برقرار کند در روزهای پایانی سال ۱۳۸۳ طرحی را با هدف تعادل‌بخشی به قیمت میوه در ایام پایانی سال به تصویب رساند برای حمایت توأمان از تولیدکننده و مصرف‌کننده که براساس این طرح دولت موظف به ذخیره‌سازی و اصلاح زیرساخت‌های مرتبط با ذخیره‌سازی میوه شد. این طرح از سال ۱۳۸۴ آغاز و تا سال ۱۳۹۳ ادامه داشت. بررسی عملکرد این طرح در دو سمت تولیدکننده و مصرف‌کننده نشان از انحرافات معناداری از طرح اولیه مصوب، دارد. بالاترین انحراف از اهداف، مربوط است به تنظیم بازار سال ۱۳۸۹ که علی‌رغم افزایش ۱۲۲ درصدی قیمت مصرف‌کننده سیب در هفته پایانی سال نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۸۸، شاخص قیمت تولیدکننده در اسفندماه همان سال نسبت به سال قبل از آن ۲۹ درصد کاهش داشته است. در مجموع، ارزیابی عملکرد این طرح نشان می‌دهد که اجرای آن، تأثیر معناداری در تنظیم بازار میوه شب عید نداشته است و با توجه به اینکه دخالت دولت در مورد تنظیم بازار میوه شب عید لازم و ضروری است لکن باید در روش اجرای این طرح تجدیدنظر کلی به عمل آید.

مقدمه

بازار محصولات کشاورزی با توجه به ماهیت خود، همواره تحت تأثیر عوامل مختلف قرار می‌گیرد. این عوامل با تأثیر بر روی کفه عرضه یا تقاضا باعث ناعادلی در بازار می‌شود. ازجمله این عوامل صرفنظر از عوامل اقتصادی می‌توان به عوامل اقلیمی، اجتماعی و سیاسی اشاره کرد که هر کدام در مقاطع مختلف زمانی با تأثیر بر روی بازار موجب اختلال می‌شوند. در همه کشورهای دنیا، حتی در کشورهایی که دارای

سیستم تنظیم بازار بسیار مدرن و متکی بر دانش فنی هستند اقداماتی برای تنظیم بازار در مواقع خاص در نظر گرفته می‌شود. اعیاد و مراسم مختلف در سراسر دنیا موجبات تغییر در الگوی مصرف مردم را فراهم می‌کند و به این ترتیب، تغییر در تقاضا اگر با تنظیم عرضه مصادف نشود موجب اختلال در بازار می‌شود.

همزمان با ایام پایانی سال ۱۳۸۳ و نوروز ۱۳۸۴ به دلیل افزایش تقاضای میوه و مرکبات و متعاقب آن افزایش غیرمنطقی قیمت سیب و پرتقال، هیئت وزیران، اجرای طرح خرید و ذخیره‌سازی میوه و مرکبات و تنظیم بازار ایام پایانی سال را، آغاز کرد اما این طرح با افزایش شدید درآمدهای نفتی دچار اختلال شد و با واکنش مسئولین مبتنی بر صدور مجوز واردات شکل گرفت که متقابلاً با رهنمودهای مقام معظم رهبری و قوانین متعدد و اصلاحات لازم در آن صورت گرفت.

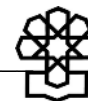
در همین زمینه مقام معظم رهبری در دیدار فعالان و برگزیدگان بخش‌های اقتصادی در تاریخ بیست‌وششم مردادماه ۱۳۹۰ فرمودند:

«مسئله دیگر، واردات است؛ که حالا اینجا هم اشاره شد، من هم بارها با مسئولین در زمینه واردات صحبت کردم. البته هیچ کس با واردات مخالف نیست؛ تنظیم واردات لازم است، کنترل واردات لازم است. صرف اینکه ما نگذاریم بازار در یک فصلی - مثلاً فصل شب عید - از فلان کالا خالی بماند، خیلی توجیه کاملی برای افزایش واردات نیست. حتماً بایستی در مسئله واردات ملاحظه تولید داخلی بشود. البته گفته می‌شود که واردات به رقابت‌پذیری تولید داخلی کمک می‌کند؛ اگر واردات نباشد، تولیدکننده داخلی به کیفیت یا به قیمت تمام‌شده اهمیت نمی‌دهد؛ واردات، او را به این کار وادار می‌کند. به نظر من این خیلی منطقی قوی‌ای نیست. در این خصوص، با بعضی از مسئولین بحث‌هایی هم داشتیم.

مسئله واردات، بالخصوص اشاره کنم به بخش کشاورزی. به اعتقاد من واردات محصولات کشاورزی خیلی توجیه قوی‌تری می‌خواهد از آنچه که امروز انسان مشاهده می‌کند. ما در بخش کشاورزی تولیدات ممتازی داریم. یکی از آقایان، اینجا درباره تولیدات باغی گزارش دادند. کشور ما در این زمینه، از لحاظ کیفیت، جزء ممتازان دنیاست. ما باید بتوانیم تولیداتمان را افزایش بدهیم. این محصولات باغی و محصولات زراعی را صادر کنیم تا دنیا ببینند در ایران چه خبر است؛ نه اینکه مثلاً از آمریکای لاتین و از اینجا و آنجا مشابه آنها را که از لحاظ کیفیت هم خیلی پایین‌ترند، وارد کنیم. غرض، در این مسئله واردات، من این تأکید را دارم».

مقام معظم رهبری در دیدار اعضای ستاد بزرگداشت روز ملی مهندس در تاریخ ۱۳۹۳/۱۱/۶

فرمودند:

«امروز فشار واردات، کشور را دارد از پا در می‌آورد؛ بهانه‌های مختلفی هم وجود دارد. مثلاً مسئله قاچاق؛ ... خب، حالا آنوقت به بهانه اینکه قاچاق نشود، پس ما راه را باز کنیم که از طریق قاچاق نیاید، از طریق گمرکات بیاید که ما بتوانیم سودی هم ببریم؛ این به‌نظر من منطق قوی‌ای نیست؛ کاری کنید که محصولات کشور مقهور واردات نشود».

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار کارگران سراسر کشور در تاریخ ۱۳۹۴/۲/۹ فرمودند:
«در دولت اصرار و پافشاری کنید که مصارف دستگاه‌های دولتی، مطلقاً داخلی باشد و دولت هرگونه مصرف کالاهای ریز و درشت خارجی را در صورت وجود مشابه داخلی، بر خود حرام بداند».
از سوی دیگر، مجلس شورای اسلامی نیز در ماده (۴۰) قانون بودجه سال ۱۳۸۸ و در بند «۴۰» قانون بودجه سال ۱۳۸۸ و جزء «۱۵» قانون بودجه ۱۳۸۹ تلاش کرد تا واردات محصولات کشاورزی و به‌ویژه میوه را کنترل و از محصولات کشاورزی با منشأ تولیدات داخلی حمایت کند.
در همین راستا مجلس شورای اسلامی نیز با تصویب قوانینی چون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی و سپس برخی مواد قانون برنامه پنجم توسعه، به‌ویژه ماده (۱۴۵) و سرانجام با تصویب قانون تمرکز وظایف بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی در جهت کنترل واردات محصولات کشاورزی و حمایت از تولیدات داخلی اقدامات بسیار مناسبی را انجام داد.

بیان مسئله

میوه‌های تازه در سبد هزینه‌ای خانواده‌ها در ایران تنها در حدود ۴/۴ درصد از کل هزینه‌های یک خانوار را تشکیل می‌دهند و از نظر میزان تأمین کالری نیز از اهمیت چندانی برخوردار نیستند، اما از نظر تأمین ویتامین‌ها و مواد معدنی حائز اهمیت بسیار بالایی در سلامت تغذیه هستند. در ظاهر میوه‌ها و قیمت آنها در اقتصاد خانواده‌ها تأثیر معناداری ندارد، اما با توجه به اینکه در ایام پایانی سال مصرف میوه و به تبع آن قیمت در یک مقطع زمانی بسیار کوتاه به شدت افزایش یافته و جو روانی نامناسبی را ایجاد می‌کند و همین موضوع و اثر روانی ناشی از آن تورم انتظاری برای سال آینده را نیز به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد.

در سال‌های پس از اجرای طرح تنظیم بازار، بعضاً مشکلاتی در زمینه تأمین میوه شب عید وجود داشته است و قیمت مصرف‌کننده در برخی از سال‌ها موجب ایجاد مشکلاتی برای مردم خصوصاً قشر آسیب‌پذیر جامعه بوده است. به همین دلیل با توجه به اینکه ۱۰ سال از آغاز اجرای این طرح گذشته است لازم است تأثیرات این طرح در سال‌های مختلف بررسی و کارآیی یا عدم کارآیی آن در سال‌های اجرا مورد بررسی قرار گیرد.

هدف تحقیق

- بررسی آثار و نتایج طرح تنظیم بازار میوه شب عید، بر تعادل و تناسب قیمت سیب و پرتقال به طوری که منافع تولیدکننده و مصرف‌کننده را توأمان تأمین کند.
- بررسی نحوه اجرای طرح تنظیم بازار در سال‌های پس از اجرای طرح: با توجه به اینکه در سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲ که متولی تنظیم بازار، وزارت بازرگانی و صنعت، معدن و تجارت بود علی‌رغم تمام پیگیری‌ها و نامه‌نگاری‌ها به دلیل عدم تمایل به شفاف‌سازی فرآیند تنظیم بازار در سال‌های گذشته، هیچ‌گونه همکاری برای ارائه اطلاعات توسط وزارتخانه مذکور صورت نگرفت. هدف دوم این مطالعه به طور کامل محقق نشده است.

روش انجام تحقیق

• محصولات مورد مطالعه

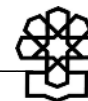
براساس متن مصوبه طرح تنظیم بازار، دولت موظف است که در بازار میوه و مرکبات در پایان سال دخالت کند تا قیمت در دو سمت تولیدکننده و مصرف‌کننده متعادل شود. در سال‌های اجرای این طرح عموماً سیب و پرتقال کالاهای هدف تنظیم بازار میوه شب عید بوده‌اند به همین دلیل در مطالعه حاضر این دو میوه مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

• بازه‌های زمانی مورد مطالعه

طرح تنظیم بازار از ایام پایانی سال ۱۳۸۴ و نوروز ۱۳۸۵ آغاز شد، اما با توجه به اینکه بانک مرکزی آمار قیمت مصرف‌کننده را بعد از سال ۱۳۸۶ ارائه کرده است به همین دلیل امکان بررسی وضعیت قیمت مصرف‌کننده قبل از سال ۱۳۸۶ وجود ندارد و به دلیل آنکه قیمت هر سال برای برآورد افزایش قیمت با قیمت سال قبل از آن ارزیابی می‌شود، بنابراین اولین سال مورد بررسی سال ۱۳۸۷ است. در هر سال نیز با توجه به اینکه پرتقال و سیب در پایان مهرماه به صورت گسترده وارد بازار می‌شوند بنابراین پنج ماه آخر سال، از اول آبان‌ماه تا پایان اسفندماه به عنوان بازه زمانی مورد بررسی در هر سال انتخاب شده و قیمت‌های مصرف‌کننده به صورت هفتگی از آمار بانک مرکزی استخراج و مورد استفاده قرار گرفته است.

• شاخص‌های اقتصادی

با توجه به اینکه در طرح تنظیم بازار شب عید صراحتاً به تنظیم بازار همزمان در سمت تولیدکننده و مصرف‌کننده تأکید دارد، بنابراین در این تحقیق چهار شاخص‌های اصلی زیر برای بررسی وضعیت قیمت سیب و پرتقال در نظر گرفته شده است.

الف) شاخص قیمت تولیدکننده

این شاخص مهمترین شاخص سمت تولیدکننده است و بیانگر میزان دریافتی تولیدکننده از فروش محصول تولیدی است. این شاخص توسط بانک مرکزی ارائه شده و در این تحقیق از شاخص قیمت تولیدکننده مرکبات و شاخص قیمت میوه‌های دانه‌دار استفاده شده است. با توجه به اینکه حدود ۷۰ درصد از تولید مرکبات کشور را پرتقال تشکیل می‌دهد شاخص قیمت تولیدکننده مرکبات معادل پرتقال قرار داده شده و شاخص قیمت تولیدکننده میوه‌های دانه‌دار که بیش از ۹۵ درصد آن را سیب تشکیل می‌دهد به‌عنوان شاخص قیمت تولیدکننده سیب در نظر گرفته شده است.

در سال ۱۳۸۷ بانک مرکزی شاخص قیمت تولیدکننده را برای میوه‌های دانه‌دار و هسته‌دار مشترکاً اعلام کرده است که با توجه به اینکه میوه‌های هسته‌دار دارای ماهیت و بازار متفاوت با میوه‌های دانه‌دار هستند بنابراین امکان مقایسه این شاخص با تغییرات قیمت سیب نیست.

بانک مرکزی در سال ۱۳۹۳ سال پایه آمار را در شاخص قیمت تولیدکننده از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ تغییر داد به همین دلیل شاخص سال ۱۳۹۳ قابلیت مقایسه عددی با شاخص ماهیانه سال ۱۳۹۲ را ندارد. اما با توجه به اینکه بانک مرکزی میزان تغییر ماهیانه شاخص قیمت تولیدکننده را ارائه می‌کند میزان تغییر آن نسبت به مدت مشابه سال قبل استخراج شده و برای تحلیل‌های سال ۱۳۹۳ استفاده شده است.

ب) قیمت مصرف‌کننده

قیمت خرده‌فروشی اقلام مصرفی در سطح شهر تهران که به‌صورت هفتگی توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران ارائه می‌شود، به‌عنوان قیمت مصرف‌کننده در نظر گرفته شده است.

ج) نرخ تورم

نرخ تورم سالیانه در سال‌های مورد مطالعه از آمار ارائه شده توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران استفاده شده است.

د) شاخص قیمت خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها

برای برآورد میزان تغییر قیمت واقعی سیب و پرتقال در بازه زمانی مورد مطالعه از شاخص قیمت خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها براساس قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ و شاخص قیمت سیب و پرتقال براساس قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ محاسبه شده و در نهایت نرخ مبادله شاخص این دو محصول با شاخص خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها محاسبه شده است.

• واردات و صادرات

با توجه به اینکه تنظیم بازار میوه شب عید منحصر به پایان سال نیست و فروردین‌ماه سال بعد نیز به‌عنوان بخشی از فرآیند تنظیم بازار شب عید مطرح است در این تحقیق آمار فروردین‌ماه سال بعد به‌عنوان یکی از اجزای بازار سال قبل در نظر گرفته شده است.

۱. پیشینه تنظیم بازار میوه شب عید در ایران و سیاست‌های کلان کشورهای منتخب در موضوع تنظیم بازار

همزمان با ایام پایانی سال ۱۳۸۳ و نوروز ۱۳۸۴ به دلیل افزایش تقاضای میوه و مرکبات و متعاقب آن افزایش غیرمنطقی قیمت سیب و پرتقال، هیئت وزیران، اجرای طرح خرید و ذخیره‌سازی میوه و مرکبات و تنظیم بازار ایام پایانی سال را، با رویکرد حمایت توأمان از مصرف‌کننده و تولیدکننده، تصویب کرد. این طرح با محوریت سه بخش زیر پیگیری و اجرا شد:

الف) خرید و ذخیره‌سازی میوه و مرکبات،

ب) توسعه میادین میوه و تره‌بار و مراکز عرضه مستقیم،

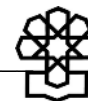
ج) توسعه زیرساخت‌ها، انبار و سردخانه‌های فنی و سورتینگ.

از سال ۱۳۸۴ تا سال ۱۳۹۲ مسئولیت تنظیم بازار ایام پایانی سال بر عهده وزارت بازرگانی و بعد از آن وزارت صنعت، معدن و تجارت بود و در سال ۱۳۹۳ با اجرای قانون تمرکز وظایف و اختیارات بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی، مسئولیت تنظیم بازار میوه شب عید به وزارت جهاد کشاورزی منتقل شد. علیرغم اینکه وظیفه تنظیم بازار براساس قانون مذکور به وزارت جهاد کشاورزی منتقل شد، اما ابزارهای لازم برای نظارت بر قیمت در اختیار این وزارتخانه قرار نگرفت ضمن اینکه از سال ۱۳۹۲ ساختار موازی برای تنظیم بازار، تحت عنوان ستاد تنظیم بازار در معاونت اجرایی ریاست‌جمهوری شکل گرفت.

جدول ۱. میزان خرید برای ذخیره‌سازی برای تنظیم بازار ایام پایانی سال در سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۸۴

سال	پرتقال			سیب			میزان مصوب ستاد تنظیم بازار (هزار تن)	
	قیمت مصوب فروش (ریال)	میزان قرارداد منعقد شده (هزار تن)	میزان مصوب ستاد تنظیم بازار (هزار تن)	قیمت مصوب فروش (ریال)	میزان قرارداد منعقد شده (هزار تن)	قیمت مصوب خرید (ریال)		
۱۳۸۴	-	۲۱	-	-	۲۶	۳۵۰۰ تا ۴۵۰۰	-	
۱۳۸۷	-	۴۳	-	-	۳۰	-	-	
۱۳۸۸	-	۴۸	-	-	۳۱	-	-	
۱۳۸۹	-	۵۰	-	-	۲۵	-	-	
۱۳۹۰	-	۵۷	۵۵	-	۳۱	-	-	
۱۳۹۱	۱۲۵۰۰	۴۷	۵۰	۱۵۰۰۰	۲۷	۱۳۵۰۰ تا ۱۵۰۰۰	۳۰	
۱۳۹۲	۱۷۵۰۰ تا ۱۵۰۰۰	۱۶۵۰۰	۵۰	۳۰۰۰۰ تا ۲۷۵۰۰	۲۹	۲۵۰۰۰ تا ۳۵۰۰۰	۳۰	
۱۳۹۳	۲۹۰۰	۲۹	۴۲	۲۷۰۰	۲۲		۲۲	

مأخذ: دفتر برنامه‌ریزی تأمین، توزیع و تنظیم بازار وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان تعاون روستایی.

دولت‌ها دخالت در بازار را در کشورهای مختلف دنیا به‌منظور تعادل‌بخشی بازار، به‌عنوان یکی از مهمترین وظایف حاکمیتی خود می‌دانند. این مهم با روش‌های مختلف و با این پیش‌فرض که حضور دولت در بازار کمتر دیده شود انجام می‌شود. ذیلاً به بررسی مختصر تجربیات سایر کشورها در این زمینه می‌پردازیم.

الف) برزیل

سیاست اصلی کشور برزیل در تنظیم بازار محصولات کشاورزی به تعادل‌بخشی و پایداری در تولید معطوف شده است که مهمترین آنها به قرار زیر است:

۱. اعطای وام‌های کم‌بهره به‌منظور تولید و سرمایه‌گذاری در بخشی که سود آن کمتر از سود رایج در بازار است.
۲. تضمین درآمد کشاورزان صنعتی (نه سنتی) - شامل کمک‌ها و همکاری در مزرعه و در فرآیند فرآوری‌ها- با تنظیم بازار برای محصولات کشاورزی.
۳. حمایت از توسعه روستایی با ارائه وام‌های کم‌بهره برای سرمایه‌گذاری و همچنین تضمین حداقل درآمد برای اقشار کم‌درآمد روستایی، خرده‌مالکان و مهاجرین حاصل از اصلاح نظام اراضی.
۴. ایجاد انبارهای استراتژیک استاندارد برای خارج کردن محصولات مازاد و عرضه آن در زمان کمبود آن محصول.
۵. تغییر در رویکرد تحقیقات کشاورزی به تحقیقات برای تولید ثروت به‌منظور بالا بردن حاشیه سود برای تولیدکننده.

ب) چین

در چین بازار در حال حاضر تعیین‌کننده اصلی قیمت محصولات کشاورزی است، اما دولت با روش‌های مختلفی در بازار مداخله می‌کند در ادامه به مهمترین اقداماتی که دولت چین برای تنظیم و تعادل در بازار صورت می‌دهد اشاره خواهد شد. این اقدامات توسط دولت مرکزی انجام می‌شود مگر در موارد خاص.

۱. ایجاد ذخایر محصولات برای کنترل عرضه و تقاضا.
۲. لغو مالیات بر ارزش‌افزوده و یا پس دادن مالیات پرداخت شده در ازای صادرات محصولات کشاورزی (جایزه صادراتی).
۳. لغو مالیات حمل‌ونقل محصولات کشاورزی برای غلات دانه‌ریز.
۴. حداقل قیمت (قیمت تضمینی) که نحوه اجرای آن به‌گونه‌ای است که یک سطح بیمه درآمدی

برای کشاورزان را تأمین و تضمین می‌کند.

۵. الگوی تولید: این کشور در بازه‌های زمانی مختلف محصولات مورد نظر خود را اعلام و از تولید آنها حمایت می‌کند، اما هیچ اجباری برای کشاورزان برای رعایت الگوی تولید وجود ندارد، لکن کشاورزانی که الگوی تولیدی دولت را رعایت کنند، از حمایت‌های خاص برخوردار خواهند بود.

۶. حمایت‌های مرزی.

ج) هند

مهمترین سیاست کشور هند برای حمایت از تولید داخلی اعلام حداقل قیمت محصول (قیمت تضمینی) برای محصولات اصلی است. اما حمایت‌هایی نظیر یارانه کود، انرژی و آب آبیاری برای پایین آوردن هزینه تمام شده محصولات کشاورزی نیز در دستور کار قرار دارد.

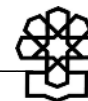
۱. حمل‌ونقل و ذخیره تولیدات کشاورزی در مزارع توسط کشاورزان محدود شده است.
۲. صنایع کوچک فرآوری کشاورزی به تعداد زیادی با صنایع بزرگ جایگزین شده است.
۳. قوانین بازارهای ایالتی به نفع حمایت از ایجاد بازارها با استفاده از امکانات بخش خصوصی اصلاح شده است.
۴. مالیات برای صنایع فرآوری محصولات کشاورزی به شدت کاهش یافته است.
۵. یک قانون جدید غذا تصویب شده که در آن از توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی به شدت حمایت می‌شود.

د) کره جنوبی

با توجه به اینکه برنج مهمترین محصول در کشور کره جنوبی است، این کشور بیشتر سیاست‌های خود را معطوف به تنظیم بازار برنج کرده است.

مهمترین اقداماتی که کره جنوبی برای تنظیم بازار برنج انجام داده به شرح زیر است:

۱. پایین آوردن مصرف سرانه برنج با ابزارهای قیمتی و همچنین حمایت از تولید برنج‌های کم کیفیت و با محصول بالا.
۲. ممنوع کردن واردات برنج (این ممنوعیت تا سال ۱۹۹۵ ادامه داشت که براساس تعهدات بین‌المللی کره جنوبی موظف شد تا سال ۲۰۱۴ میزان واردات برنج خود را به ۸ درصد از کل نیاز و با تعرفه ۵ درصد برساند).
۳. ایجاد ذخایر استراتژیک برای حمایت توأمان از تولیدکننده و مصرف‌کننده.
۴. اختصاص حدود ۹۰ درصد از بودجه یارانه‌ها به تنظیم بازار برنج.

هـ) ژاپن

در ژاپن صندوق مشترک دولت و تولیدکننده و انجمن‌های خصوصی در کنار وزارت کشاورزی با ابزار ذیل در تنظیم بازار این کشور نقش مؤثری ایفا می‌کنند.

۱. قیمت توافقی.
۲. قیمت تضمینی.
۳. پرداخت جبرانی.
۴. صندوق تثبیت درآمد.
۵. توزیع دولتی برنج.

و) سابقه موضوع در ایران

در زمان مراسم مختلف ملی و مذهبی در ایران و با توجه به نیازهای غذایی این ایام بر روی تقاضای محصولات مختلف تأثیر می‌گذارد. در ایام محرم و صفر تقاضا برای اقلام مورد نیاز تهیه غذا مانند گوشت و برنج افزایش می‌یابد، در اعیاد ملی و خصوصاً عیدنوروز میزان تقاضا برای انواع میوه به شدت افزایش می‌یابد که اگر تعادل در عرضه و تقاضا برقرار نشود باعث بروز مشکلات فراوانی می‌شود.

صدر بند «الف» ماده (۱) قانون تمرکز وظایف بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی، تنظیم بازار داخلی میوه را نیز به شرح ذیل از وظایف وزارت جهاد کشاورزی برشمرده است.

«کلیه اختیارات، وظایف و امور مربوط به سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، نظارت و انجام اقدامات لازم

در موارد زیر از وزارت صنعت، معدن و تجارت منتزع و به وزارت جهاد کشاورزی واگذار می‌شود:

الف) تجارت اعم از صادرات، واردات و تنظیم بازار داخلی محصولات و کالاهای اساسی زراعی، باغی و گیاهان دارویی شامل گندم، برنج، جو، ذرت، پنبه‌وش، روغن و دانه‌های روغنی، چای، سیب‌زمینی، پیاز، حبوبات، سیب، پرتقال، خرما، کشمش، قند، شکر و کنجاله و همچنین محصولات دامی، طیور و آبزیان شامل شیر و فرآورده‌های لبنی، گوشت سفید، گوشت قرمز، تخم‌مرغ و نیز پیله ابریشم».

۲. بررسی بازار سیب و پرتقال در سال ۱۳۸۷

سال زراعی ۱۳۸۷ همواره به‌عنوان یکی از سخت‌ترین سال‌ها از نظر اقلیمی برای تولیدات کشاورزی یاد می‌شود. سال ۱۳۸۷ میزان بارندگی سالیانه ۱۲۶ میلیمتر بود که نسبت به متوسط بلندمدت حدوداً ۵۰ درصد کاهش داشت.

جدول ۲. استان‌های بارز در میزان تولید سیب و پرتقال در سال ۱۳۸۷

پرتقال			سیب		
سهم از تولید (درصد)	تولید (هزار تن)	استان	سهم از تولید (درصد)	تولید (هزار تن)	استان
۵۶/۸	۱۱۴۴	مازندران	۲۸/۱	۷۸۱	آذربایجان غربی
۱۳/۷	۲۷۶	چیرفت	۱۴	۳۸۹	آذربایجان شرقی
۱۳/۱	۲۶۴	فارس	۱۰/۶	۲۹۵	فارس
۳/۹	۷۸	گیلان	۱۰/۱	۲۸۱	تهران
-	۲۰۱۵	کل کشور	-	۲۷۷۹	کل کشور

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی.

در سال ۱۳۸۷ در تولید سیب استان آذربایجان غربی با تولید بیش از ۲۸ درصد از کل سیب تولیدی ایران رتبه اول را دارا بوده است و استان آذربایجان شرقی و فارس رتبه‌های بعدی را کسب کرده‌اند. در تولید پرتقال در سال ۱۳۸۶ استان مازندران با تولید بیش از ۵۶ درصد از کل تولید پرتقال، رتبه اول را دارا بوده است و منطقه چیرفت و استان فارس هرکدام با تولید حدود ۱۳ درصد، در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

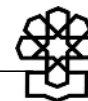
۲-۱. بررسی روند تغییر قیمت‌های پرتقال در سال ۱۳۸۷

در سال ۱۳۸۷ متوسط قیمت پرتقال از ۱۱۵۶۰ ریال در سال ۱۳۸۶ به ۱۲۳۷۴ ریال افزایش یافت. بر این اساس میزان افزایش قیمت پرتقال در سال ۱۳۸۷ نسبت به سال ۱۳۸۶ حدود ۷ درصد بوده است. نرخ تورم سالیانه در سال ۱۳۸۷ براساس اعلام بانک مرکزی ۲۵/۴ درصد بوده است بنابراین رشد قیمت پرتقال در سال ۱۳۸۷ تقریباً یک‌سوم تورم سالیانه بوده است.

جدول ۳. تغییرات قیمت پرتقال در چهار هفته پایانی سال ۱۳۸۷ نسبت به چهار هفته پایانی سال ۱۳۸۶

تغییر قیمت پرتقال (درصد)	قیمت پرتقال در سال ۱۳۸۷ (ریال)	قیمت پرتقال در سال ۱۳۸۶ (ریال)	
-۱۵/۳	۱۰۲۶۰	۱۲۱۲۰	هفته اول اسفندماه
-۱۴/۷	۱۰۱۹۰	۱۱۹۴۰	هفته دوم اسفندماه
-۱۳/۲	۱۰۲۷۰	۱۱۸۳۰	هفته سوم اسفندماه
-۱۶/۴	۱۰۰۲۰	۱۱۹۸۰	هفته چهارم اسفندماه

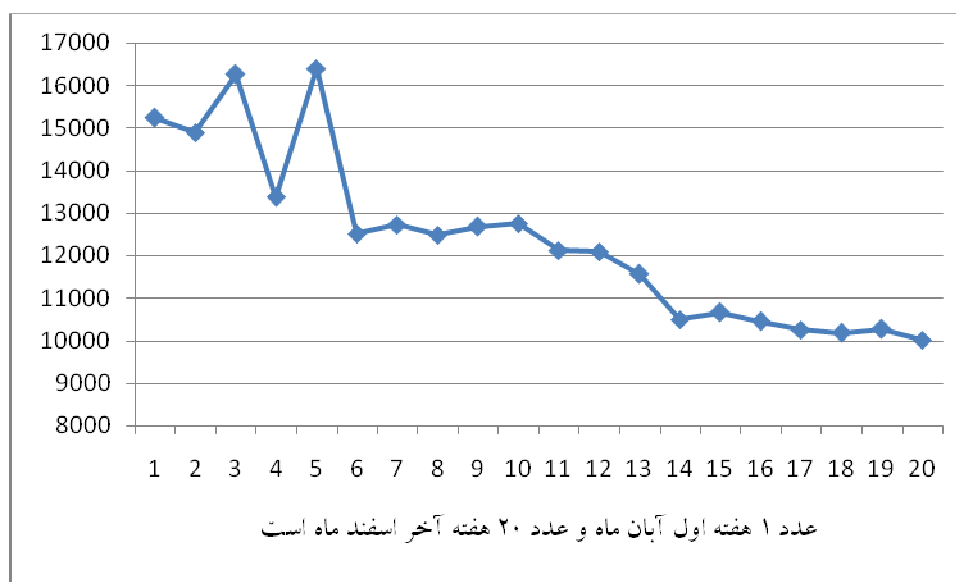
مأخذ: بانک مرکزی.

در چهار هفته پایانی سال ۱۳۸۷ قیمت مصرف‌کننده پرتقال نسبت به مدت مشابه سال قبل با افت مواجه شده و در هفته پایانی سال، حدود ۱۶/۴ درصد افت کرده است. در سال ۱۳۸۷ شاخص قیمت تولیدکننده بر پایه قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ حدود ۵۰۲ بوده است که نسبت به سال قبل از آن در حدود ۹/۵ درصد کاهش داشته است. افت این شاخص به این معنی است که تولیدکننده مرکبات در سال ۱۳۸۷ محصول خود را ۹/۵ درصد ارزان‌تر از سال ۱۳۸۶ به فروش رسانیده‌اند و با توجه به تورم ۲۵ درصدی سال ۱۳۸۷ و کاهش ۹/۵ درصدی شاخص بهای تولیدکننده مرکبات، در این سال میزان دریافتی تولیدکننده مرکبات از محصول خود، نسبت به سال قبل از آن، حدود ۳۴ درصد کاهش یافته است که یکی از دلایل عمده این کاهش قیمت را باید در مجوز واردات و سرکوب بازار داخلی جستجو کرد.

براساس اعلام بانک مرکزی در اسفندماه ۱۳۸۷ شاخص قیمت تولیدکننده برای مرکبات از ۵۱۳/۶ در اسفندماه ۱۳۸۶ به ۴۶۶ در اسفندماه ۱۳۸۷ کاهش یافته است. با مقایسه شاخص قیمت تولیدکننده و تغییرات قیمت مصرف‌کننده برای پرتقال مشخص می‌شود دلیل اصلی کاهش قیمت در هفته‌های پایانی سال ۱۳۸۷ کاهش قیمت دریافتی تولیدکننده است و افزایش قدرت خرید مصرف‌کننده حاصل از کاهش قیمت، در روزهای پایانی سال منتج از کاهش قدرت خرید تولیدکننده است.

نمودار ۱. روند تغییرات قیمت هفتگی پرتقال در بازار مغازه‌های شهر تهران در سال ۱۳۸۷ (ریال)

مأخذ: بانک مرکزی.

در سال ۱۳۸۷ روند قیمتی پرتقال بعد از پایان آذرماه رو به کاهش بوده است و در چهار هفته پایانی روند کاهشی قیمت با شیب ملایم ادامه پیدا کرده است. تغییرات قیمت پرتقال در سال ۱۳۸۷ نشان می‌دهد که عدم تعادل به ضرر تولیدکننده و به نفع مصرف‌کننده در بازار از اواسط آذرماه آغاز شده است.

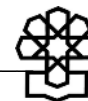
جدول ۴. میزان واردات و صادرات پرتقال در ماه‌های مختلف سال ۱۳۸۷

صادرات				واردات				
سهم هر ماه از صادرات کل سال (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	سهم هر ماه از واردات کل سال (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	
۱۱/۰	۰/۴۵	۰/۱	۰/۲۳	۴/۰۳	۰/۴۶	۱/۵۶	۳/۴	اردیبهشت
۲/۴	۰/۴۵	۰/۰۲	۰/۰۵	۰/۵۱	۰/۴۹	۰/۲۱	۰/۴۳	خرداد
۲/۹	۰/۴۵	۰/۰۳	۰/۰۶	۱/۳۸	۰/۳۹	۰/۴۶	۱/۱۶	تیر
۰/۰	۰/۴۵	۰	۰	۱/۹۰	۰/۳۹	۰/۶۳	۱/۶	مرداد
۲/۹	۱	۰/۰۶	۰/۰۶	۲/۵۷	۰/۴۲	۰/۹۲	۲/۱۷	شهریور
۱/۰	۰/۵۵	۰/۰۱	۰/۰۲	۲/۲۲	۰/۴۶	۰/۸۶	۱/۸۷	مهر
۳/۳	۰/۶۶	۰/۰۴	۰/۰۷	۳/۳۹	۰/۴۱	۱/۱۷	۲/۸۶	آبان
۱۰/۰	۰/۶۳	۰/۱۳	۰/۲۱	۱/۰۰	۰/۴۳	۰/۳۶	۰/۸۴	آذر
۹/۵	۰/۶۲	۰/۱۳	۰/۲	۷/۶۲	۰/۴۸	۳/۰۶	۶/۴۲	دی
۱۶/۲	۰/۵۹	۰/۲	۰/۳۴	۱۱/۶۴	۰/۴۷	۴/۶۲	۹/۸۱	بهمن
۲۳/۳	۰/۵۹	۰/۲۹	۰/۴۹	۲۸/۸۶	۰/۴۹	۱۲/۰۲	۲۴/۳۳	اسفند
۲۱/۰	۰/۴۳	۰/۱۹	۰/۴۴	۳۴/۹۹	۰/۵۱	۱۵	۲۹/۵	فروردین ۱۳۸۸
		۱/۲	۲/۱۷			۴۰/۸۷	۸۴/۳۹	مجموع

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

ایران تا قبل از سال ۱۳۸۴ یک صادرکننده مطلق برای سیب، پرتقال و نارنگی بود، اما از سال ۱۳۸۴ به بعد با تغییر رویکرد دولت و وزارت بازرگانی با بهانه تنظیم بازار و تکیه بر ابزار قانونی طرح تنظیم بازار، واردات سیب، پرتقال و نارنگی را آغاز کرد و سال ۱۳۸۴ آغازی بود بر آسیب زدن بر زیرساخت‌های تولید سیب و پرتقال به‌عنوان مهمترین تولیدات باغی کشور. از آغاز این رویکرد که تا پایان سال ۱۳۹۲ اتفاق افتاد بیش از ۷۲۰ میلیون دلار ارز برای واردات این سه میوه از کشور خارج شده است.

در سال ۱۳۸۷ بیش از ۸۴/۳ هزار تن پرتقال وارد کشور شده است که برای تأمین آن حدود ۴۱ میلیون دلار ارز از کشور خارج شده است. در همین محدوده زمانی حدود ۲ هزار تن پرتقال به ارزش ۱/۲ میلیون دلار از کشور صادر شده است. تراز تجاری این محصول در سال ۱۳۸۷ منفی ۳۹ میلیون

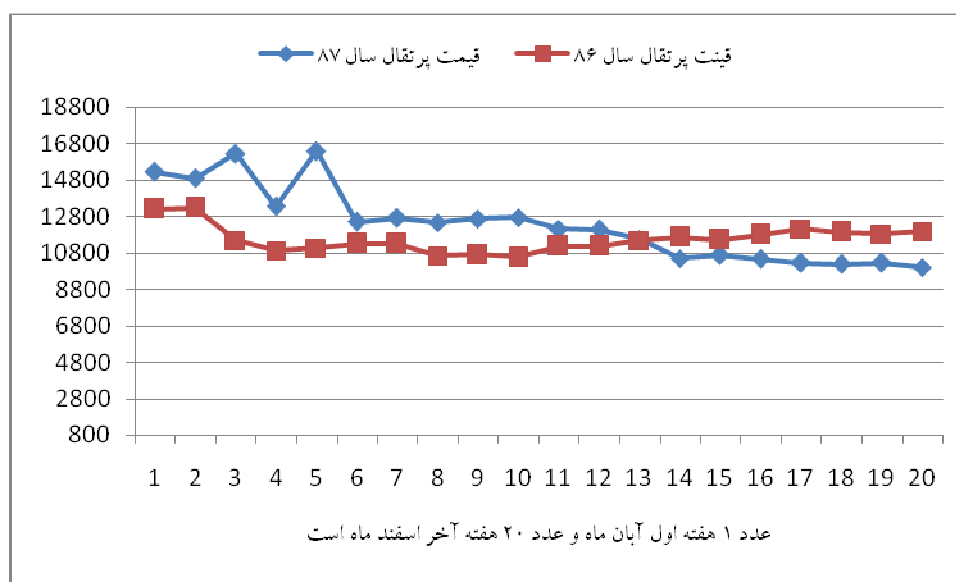

دلار بوده است.

قیمت پرتقال وارداتی ایران در سال ۱۳۸۷ به طور متوسط ۴۸ سنت بوده است که با توجه به قیمت دلار ۹۵۶۰ ریال در سال ۱۳۸۷ قیمت پرتقال وارداتی در سال ۱۳۸۷ حدود ۴۶۰۰ ریال است که با توجه به هزینه‌های تولید پرتقال داخلی بازار مرکبات را شدیداً مختل کرده و تمامی فعالان در زنجیره ارزش مرکبات را با مشکلات اساسی مواجه کرده است.

بخش عمده‌ای از واردات پرتقال در سال ۱۳۸۷ با توجه به کشش بازار، بیشتر در دو ماه پایانی سال ۱۳۸۷ و فروردین‌ماه ۱۳۸۸ صورت گرفته است در این سه ماه حدود ۷۵ درصد از کل واردات پرتقال انجام و بیش از ۶۳ هزارتن پرتقال وارد کشور شده است.

نمودار ۲. نوسانات قیمت پرتقال در سال ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ در ۲۰ هفته پایانی سال (ریال)

مأخذ: همان.

رشد قیمت پرتقال در سال ۱۳۸۷ به طور متوسط حدود ۱۸ درصد کمتر از نرخ تورم سالیانه بوده است. در نقطه شروع ورود پرتقال به بازار که اول آبان‌ماه در نظر گرفته شده است قیمت پرتقال ۱۵ درصد نسبت به سال ۱۳۸۶ رشد داشته است و ۱۰ درصد کمتر از تورم سالیانه و در همین زمان شاخص قیمت تولیدکننده در سال ۱۳۸۷ نسبت به سال قبل از آن حدود ۳ درصد کاهش داشته است به این معنی که در آبان‌ماه ۱۳۸۷ سهم تولیدکننده از قیمت نهایی مصرف‌کننده از سال قبل کمتر شده است. در این شکل از بازار که تعادل قیمتی به نفع مصرف‌کننده و به ضرر تولیدکننده برهم‌خورده است سیاست‌های تنظیم بازار باید بر محدود کردن عرضه قرار بگیرد تا تعادلی بین قیمت مصرف‌کننده و تولیدکننده به وجود آید، اما وزارت بازرگانی به‌عنوان مسئول تنظیم بازار محصولات کشاورزی در یک

اقدام غیرکارشناسی و سؤال‌برانگیز اقدام به واردات ۶۳ هزار تنی پرتقال در دو ماه آخر سال ۱۳۸۷ و فروردین‌ماه ۱۳۸۸ کرده که علاوه بر کاهش غیرمنطقی قیمت در دو ماه پایانی سال باعث ضرر و زیان عمده برای تولیدکننده و فعالان در زنجیره ارزش پرتقال شده است.

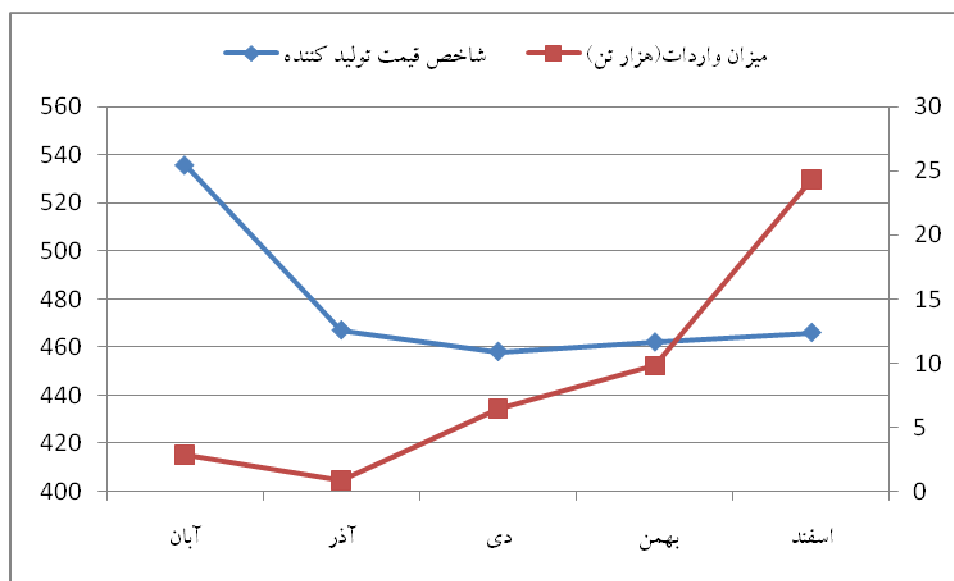
جدول ۵. شاخص قیمت تولیدکننده و میزان واردات مرکبات سال ۱۳۸۷ در پنج ماه پایانی سال

شرح	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند
شاخص قیمت مصرف‌کننده مرکبات در سال ۱۳۸۷	۵۳۶	۴۶۷	۴۵۸	۴۶۲	۴۶۶
میزان واردات ماهیانه در سال ۱۳۸۷ (هزار تن)	۲/۸۶	۰/۸۴	۶/۴۲	۹/۸۱	۲۴/۳۳

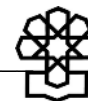
مآخذ: همان و بانک مرکزی.

بررسی شاخص‌های قیمت تولیدکننده در سال ۱۳۸۷ با سال قبل از آن نشان می‌دهد که شاخص قیمت تولیدکننده نسبت به سال ۱۳۸۶ کاهش داشته است. در این فضا دولت به نام تنظیم بازار اقدام به واردات حدود ۸۴ هزار تن پرتقال کرده است که عمده آن در دو ماه پایانی سال و فروردین‌ماه بعد از آن (ایام نوروز) بوده است که موجب شده شاخص قیمت تولیدکننده در این سال به شدت افت کند. نتیجه این امر موجب ضرر تولیدکننده پرتقال و غیراقتصادی شدن زنجیره ذخیره‌سازی و انبارداری در بخش خصوصی شده است.

نمودار ۳. شاخص قیمت تولیدکننده مرکبات در سال ۱۳۸۷ و میزان واردات ماهیانه

مآخذ: همان و بانک مرکزی.

واردات پرتقال در سال ۱۳۸۷ زنجیره ارزش پرتقال را دچار اختلال کرده است. کاهش قیمت تولیدکننده و افزایش ۷ درصدی قیمت مصرف‌کننده نشان می‌دهد که حاشیه بازار پرتقال در سال ۱۳۸۷ افزایش و سهم تولیدکننده از قیمت نهایی مصرف‌کننده کاهش یافته است.

۲-۲. بررسی روند تغییر قیمت سیب در سال ۱۳۸۷

متوسط قیمت سیب در سال ۱۳۸۷ نسبت به سال ۱۳۸۶ مانند پرتقال حدود ۷ درصد افزایش داشته است و با توجه به تورم ۲۵ درصدی سال ۱۳۸۷ میزان افزایش قیمت سیب حدود یک‌سوم نرخ تورم سالیانه بوده است.

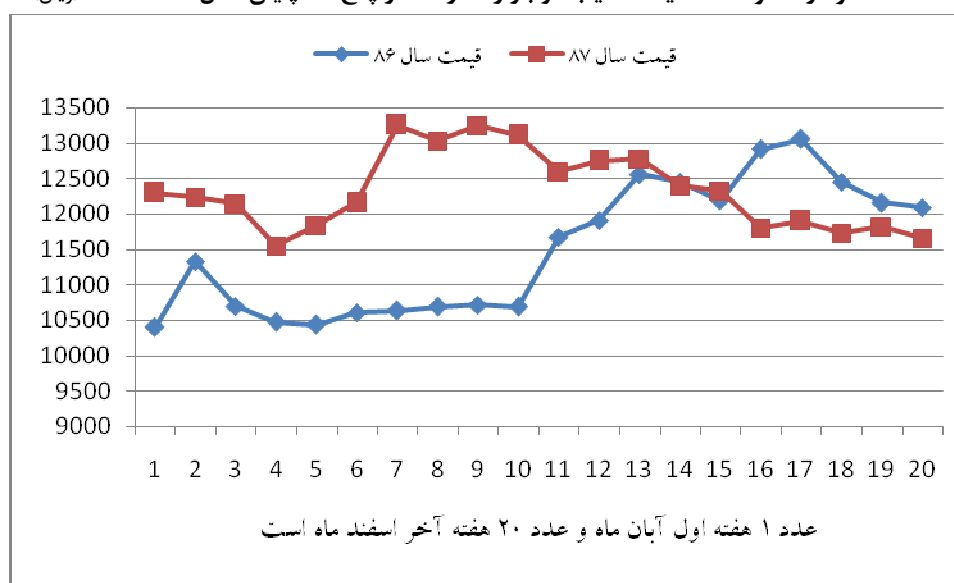
جدول ۶. تغییرات قیمت سیب در چهار هفته پایانی سال ۱۳۸۷ نسبت به چهار هفته پایانی سال ۱۳۸۶

تغییر قیمت سیب (درصد)	قیمت سیب سال ۱۳۸۷ (ریال)	قیمت سیب سال ۱۳۸۶ (ریال)	
-۸/۹	۱۱۹۰۰	۱۳۰۶۰	هفته اول اسفندماه
-۵/۸	۱۱۷۳۰	۱۲۴۵۰	هفته دوم اسفندماه
-۲/۸	۱۱۸۲۰	۱۲۱۶۰	هفته سوم اسفندماه
-۳/۶	۱۱۶۶۰	۱۲۰۹۰	هفته چهارم اسفندماه

مأخذ: بانک مرکزی.

در چهار هفته پایانی سال ۱۳۸۷ قیمت سیب با افت قیمت مواجه شده است و در اسفندماه نسبت به مدت مشابه سال قبل حدود ۵ درصد افت قیمت داشته است و در هفته پایانی حدود ۳/۶ درصد افت کرده است.

نمودار ۴. نوسانات قیمت سیب در بازار مغازه‌ها در پنج ماه پایان سال ۱۳۸۷ (ریال)

مأخذ: بانک مرکزی.

بررسی روند قیمت سیب در سال ۱۳۸۷ نشان می‌دهد که تغییر قیمت‌ها در پنج ماه منتهی به پایان سال شرایط طبیعی داشته و حتی از حداقل قیمت مورد انتظار براساس نرخ تورم سالیانه بیش از ۱۰ درصد پایین‌تر بوده است، بنابراین مداخله در بازار سیب با ابزار واردات و یا خرید و ذخیره‌سازی به کاهش قیمت سیب از حداقل قیمت مورد انتظار دامن زده است و زنجیره ارزش سیب را با آسیب مواجه کرده است.

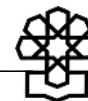
جدول ۷. واردات و صادرات ماهیانه سیب در سال ۱۳۸۷

صادرات				واردات				
سهم هرماه از کل (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	سهم هرماه از کل (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	
۶/۹	۰/۳۳	۷/۷۷	۲۳/۴۲	۱۵/۲	۰/۴۵	۰/۵۰	۱/۱۱	اردیبهشت
۰/۵	۰/۳۶	۰/۶۳	۱/۷۳	۱۵/۹	۰/۴۵	۰/۵۲	۱/۱۶	خرداد
۰/۲	۰/۳۸	۰/۳۲	۰/۸۳	۰/۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	تیر
۰/۲	۰/۳۹	۰/۳۳	۰/۸۵	۰/۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	مرداد
۵/۲	۰/۳۹	۶/۹۱	۱۷/۶۱	۰/۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	شهریور
۱۲/۴	۰/۴۶	۱۹/۴۳	۴۲/۱۹	۰/۵	۰/۳۳	۰/۰۱	۰/۰۴	مهر
۱۳/۵	۰/۴۷	۲۱/۷۳	۴۶/۰۹	۶/۷	۰/۳۳	۰/۱۶	۰/۴۹	آبان
۱۳/۱	۰/۵۱	۲۲/۷۲	۴۴/۷۴	۴/۴	۰/۳۴	۰/۱۱	۰/۳۲	آذر
۱۳/۷	۰/۵۲	۲۴/۳۷	۴۶/۸۱	۲/۶	۰/۳۷	۰/۰۷	۰/۱۹	دی
۱۳/۵	۰/۶۷	۳۱/۰۷	۴۶/۰۳	۴/۱	۰/۴۴	۰/۱۳	۰/۳۰	بهمن
۱۲/۷	۰/۷۱	۳۰/۸۴	۴۳/۱۸	۴۱/۵	۰/۴۶	۱/۴۱	۳/۰۳	اسفند
۸/۰	۰/۷۱	۱۹/۴	۲۷/۴	۹/۰	۰/۴۵	۰/۲۹	۰/۶۶	فروردین ۱۳۸۸
		۱۷۵/۸۴	۳۴۲/۲۵			۳/۱۸	۷/۳۵	مجموع

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

در سال ۱۳۸۷ علیرغم وضعیت مناسب قیمت سیب حدود ۷ هزارتن سیب به کشور وارد شده است که حدود نیمی از آن در ماه‌های پایانی سال بوده و براساس آمارهای رسمی بانک مرکزی در سال ۱۳۸۷ متوسط قیمت دلار در کشور ۹۵۶۰ ریال و قیمت سیب وارداتی در اسفندماه (براساس اعلام گمرک) کمتر از ۴۵۰۰ ریال به ازای هر کیلوگرم بوده است. این قیمت پایین سیب وارداتی موجب کاهش مزیت رقابتی سیب داخلی در رقابت با سیب وارداتی شده و ذائقه مصرف‌کننده را نیز تحت تأثیر قرار داده است.

هرچند میزان واردات سیب نسبت به کل عرضه سیب در ایران رقم بالایی نیست، اما با توجه کیفیت ظاهری بسیار بالا و قیمت پایین سیب وارداتی، با تأثیر بر بازار تولید سیب، در افت قیمت سیب در هفته‌های پایانی مؤثر بوده است.

۳. بررسی بازار سیب و پرتقال در سال ۱۳۸۸

سال ۱۳۸۸ از نظر اقلیمی برای کشاورزی ایران سال مناسبی نبوده به طوری که مجموع بارش سالیانه در سال ۱۳۸۸ حدود ۲۰ درصد کمتر از متوسط بلندمدت کشور بوده است. در سال ۱۳۸۸ وضعیت تولید سیب و پرتقال نسبت به سال قبل از آن تغییر چندانی نکرده و میزان تولید این دو محصول تقریباً ثابت بوده است.

جدول ۸. میزان تولید سیب و پرتقال در سال ۱۳۸۸

پرتقال			سیب		
سهم از تولید (درصد)	تولید (هزار تن)	استان	سهم از تولید (درصد)	تولید (هزار تن)	استان
۵۷/۱	۱۱۵۱	مازندران	۲۷/۵	۷۸۶	آذربایجان غربی
۱۳/۰	۲۶۳	چیرفت	۱۵/۱	۴۳۱	آذربایجان شرقی
۱۳/۶	۲۷۴	فارس	۱۵/۹	۴۵۴	فارس
۳/۸	۷۷	گیلان	۷/۱	۲۰۲	تهران
	۲۰۱۶	کل کشور (هزار تن)		۲۸۵۴	کل کشور (هزار تن)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی.

بر اساس آمارهای اعلام شده توسط وزارت جهاد کشاورزی در سال ۱۳۸۸ در تولید سیب، استان آذربایجان غربی با تولید بیش از ۲۷ درصد از کل تولید سیب ایران در رتبه اول قرار دارد و استانهای فارس و آذربایجان شرقی در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. استان مازندران با تولید بیش از ۱۱۰۰ هزار تن پرتقال بالاترین سهم را در تولید پرتقال کشور داشته است و استان فارس با تأمین ۱۳/۶ درصد از کل پرتقال تولیدی در سال ۱۳۸۸ در رتبه بعدی قرار گرفته است.

۳-۱. بررسی روند تغییر قیمت پرتقال در سال ۱۳۸۸

متوسط قیمت پرتقال در سال ۱۳۸۸ نسبت به سال ۱۳۸۷ در حدود ۲۵ درصد و از ۱۲۳۷۴ ریال به ۱۵۴۸۲ ریال افزایش یافت که این میزان افزایش حدود ۱۴ درصد بیشتر از تورم سالیانه سال ۱۳۸۸ است.

جدول ۹. تغییرات قیمت پرتقال در چهار هفته پایانی سال ۱۳۸۸ نسبت به چهار هفته پایانی سال ۱۳۸۷

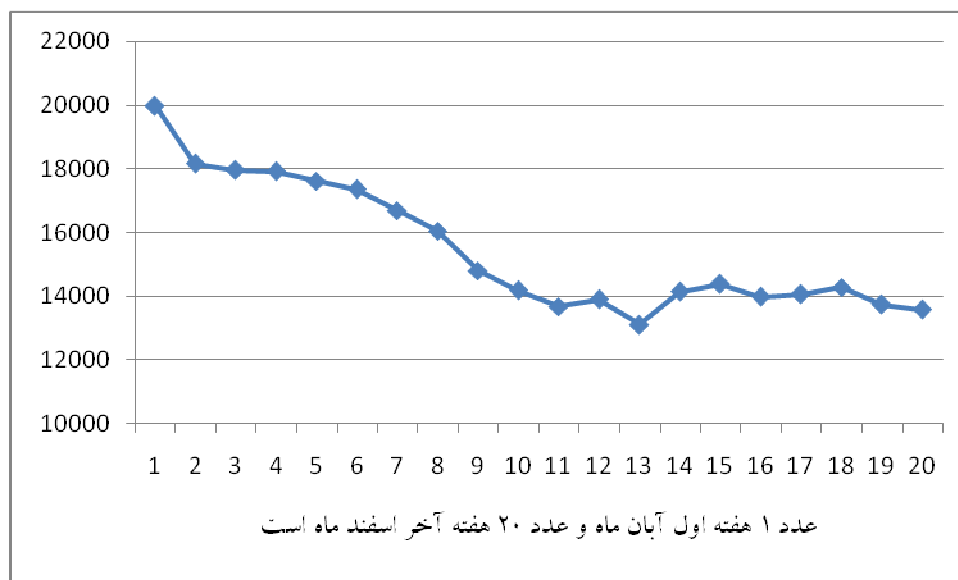
تغییر قیمت پرتقال (درصد)	قیمت پرتقال سال ۱۳۸۸ (ریال)	قیمت پرتقال سال ۱۳۸۷ (ریال)	
۳۷/۱	۱۴۰۷۰	۱۰۲۶۰	هفته اول اسفندماه
۴۰/۲	۱۴۲۹۰	۱۰۱۹۰	هفته دوم اسفندماه
۳۳/۹	۱۳۷۵۰	۱۰۲۷۰	هفته سوم اسفندماه
۳۵/۵	۱۳۵۸۰	۱۰۰۲۰	هفته چهارم اسفندماه

مأخذ: بانک مرکزی.

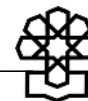
بر اساس اعلام بانک مرکزی قیمت پرتقال در چهار هفته پایانی سال ۱۳۸۸ نسبت به سال ۱۳۸۷ به طور متوسط حدود ۳۷ درصد افزایش داشته است و میزان افزایش قیمت آن نسبت به مدت مشابه سال قبل، ۲۶ درصد بالاتر از تورم سالیانه است.

بر اساس اعلام بانک مرکزی شاخص بهای تولیدکننده برای مرکبات در سال ۱۳۸۸ نسبت به سال ۱۳۸۷ حدود ۱۶ درصد افزایش داشته است در حالی که متوسط کل قیمت پرتقال در این سال بیش از ۲۵ درصد رشد داشته است و در هفته پایانی سال نیز قیمت نسبت به سال قبل از آن بیش از ۳۵ درصد افزایش داشته است.

نمودار ۵. روند تغییرات قیمت پرتقال در ۲۰ هفته پایانی سال ۱۳۸۸ (ریال)

مأخذ: همان.

روند تغییر قیمت پرتقال در سال ۱۳۸۸ تا اوایل بهمن‌ماه نزولی بوده است و از هفته دوم بهمن‌ماه اندکی افزایش‌یافته و تا پایان سال روند متعادل داشته است و در دو هفته پایانی سال نیز روند تغییرات قیمت پرتقال کاهشی بوده است.

جدول ۱۰. میزان واردات و صادرات پرتقال در سال ۱۳۸۸ به تفکیک ماه

صادرات				واردات				
سهم هر ماه از کل (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	سهم هر ماه از کل	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	
۱/۸	۰/۵۲	۰/۰۳	۰/۰۵	۲۸/۶	۰/۵۰	۲۳/۷۸	۴۷/۳۶	اردیبهشت
۱/۸	۰/۳۸	۰/۰۲	۰/۰۵	۴/۶	۰/۵۲	۳/۹۲	۷/۶۱	خرداد
۰/۴	۰/۶۰	۰/۰۱	۰/۰۱	۲/۳	۰/۶۳	۲/۴۲	۳/۸۷	تیر
۲/۶	۰/۴۷	۰/۰۳	۰/۰۷	۲/۳	۰/۶۶	۲/۴۷	۳/۷۳	مرداد
۰/۰	۰/۶۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۴/۲	۰/۶۵	۴/۵۶	۷/۰۰	شهریور
۰/۷	۰/۵۴	۰/۰۱	۰/۰۲	۵/۴	۰/۶۴	۵/۷۷	۸/۹۶	مهر
۵/۸	۰/۵۴	۰/۰۹	۰/۱۶	۲/۳	۰/۶۰	۲/۳۰	۳/۸۱	آبان
۱۲/۸	۰/۶۶	۰/۲۳	۰/۳۵	۰/۳	۰/۵۸	۰/۳۳	۰/۵۶	آذر
۱۴/۶	۰/۷۰	۰/۲۸	۰/۴۰	۰/۵	۰/۵۶	۰/۴۷	۰/۸۵	دی
۲۱/۲	۰/۷۰	۰/۴۰	۰/۵۸	۱/۵	۰/۶۰	۱/۵۲	۲/۵۵	بهمن
۵/۵	۰/۶۵	۰/۱۰	۰/۱۵	۲۱/۲	۰/۵۸	۲۰/۴۶	۳۵/۰۱	اسفند
۳۲/۸	۰/۵۸	۰/۵	۰/۹	۲۶/۷	۰/۵۷	۲۵/۲	۴۴/۲	فروردین ۱۳۸۹
						۹۳/۲	۱۶۵/۵۱	مجموع

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

در سال ۱۳۸۸ افزایش قیمت پرتقال حدوداً ۲/۵ برابر نرخ تورم سالیانه بوده است. در هفته آخر هم افزایش قیمت پرتقال بسیار شدید بوده است تا جایی که در هفته آخر افزایش ۳۵ درصدی قیمت نسبت به سال قبل از آن ثبت شده است. در مقطع زمانی مورد بررسی سیاست وزارت بازرگانی بر این قرار گرفت که با هدف تنظیم بازار واردات پرتقال در طول سال و خصوصاً در ایام پایانی سال صورت پذیرد. اما در سال ۱۳۸۸ علیرغم واردات ۱۶۵ هزار تنی به ارزش ۹۳ میلیون دلار، قیمت پرتقال کنترل نشده و افزایش متوسط قیمت سالیانه آن حدود ۲/۵ برابر نرخ تورم بوده است.

در سال ۱۳۸۸ متوسط قیمت پرتقال وارداتی به کشور حدود ۶۰ سنت و با توجه به قیمت ارز در سال ۱۳۸۸ که ۹۹۲۰ ریال است قیمت هر کیلوگرم پرتقال وارداتی به کشور ۶۰۰۰ ریال می‌باشد که نسبت به قیمت پرتقال وارداتی سال ۱۳۸۷ حدود ۳۰ درصد افزایش داشته است که بخشی از آن مربوط به افزایش قیمت ارز از ۹۵۶۰ ریال به ۹۹۲۰ ریال و الباقی به دلیل افزایش حاشیه تجارت

پرتقال است، زیرا قیمت جهانی پرتقال در سال ۱۳۸۸ پایین‌تر از قیمت آن در سال قبل از آن بوده است، اما قیمت پرتقال وارداتی به ایران به دلایل نامعلومی افزایش یافته است.

۳-۲. بررسی روند تغییر قیمت سیب در سال ۱۳۸۸

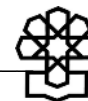
متوسط قیمت سیب در بازار در سال ۱۳۸۸ نسبت به سال قبل از آن حدود یک درصد افزایش داشته است و از ۱۲۳۳۰ ریال در سال ۱۳۸۷ به ۱۲۳۹۰ ریال در سال ۱۳۸۸ رسیده است. این در حالی است که نرخ تورم سالیانه در همین سال ۱۰/۸ درصد بوده است.

جدول ۱۱. تغییرات قیمت سیب در چهار هفته پایانی سال ۱۳۸۸ نسبت به چهار هفته پایانی سال ۱۳۸۷

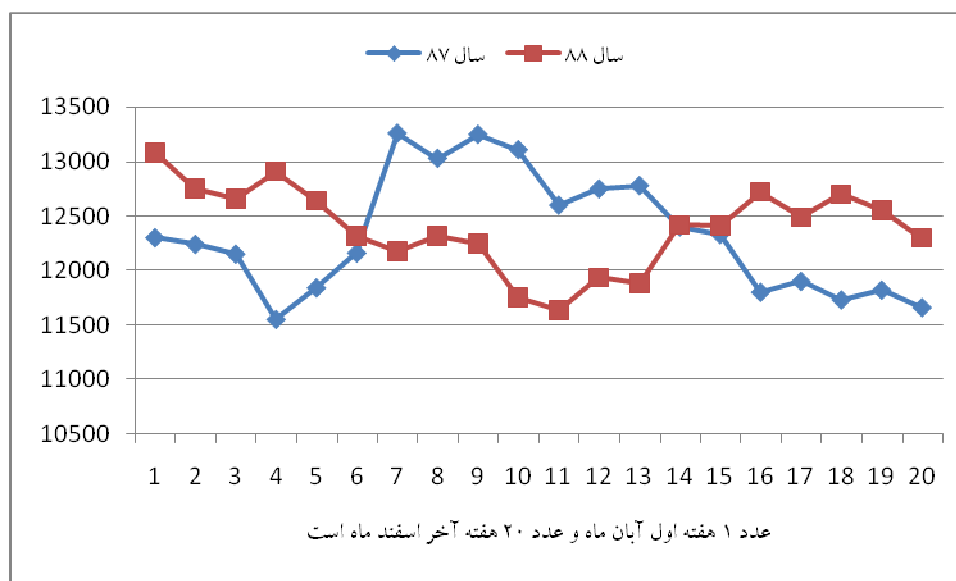
تغییر قیمت سیب (درصد)	قیمت سیب سال ۱۳۸۸ (ریال)	قیمت سیب سال ۱۳۸۷ (ریال)	
۵/۰	۱۲۴۹۰	۱۱۹۰۰	هفته اول اسفندماه
۸/۳	۱۲۷۰۰	۱۱۷۳۰	هفته دوم اسفندماه
۶/۲	۱۲۵۵۰	۱۱۸۲۰	هفته سوم اسفندماه
۵/۵	۱۲۳۰۰	۱۱۶۶۰	هفته چهارم اسفندماه

مأخذ: بانک مرکزی.

در چهار هفته پایانی سال ۱۳۸۸ قیمت سیب در بازار حدود ۶ درصد بالاتر از قیمت سال قبل بوده است. در سال ۱۳۸۸ براساس اعلام بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران شاخص بهای تولیدکننده برای میوه‌های دانه‌دار برابر با ۱۵۸ بوده که نسبت به سال قبل از آن در حدود ۴/۲ درصد کاهش داشته است. به عبارت دیگر تولیدکننده سیب در سال ۱۳۸۸ علی‌رغم تورم ۱۰/۸ درصدی محصول خود را ۴/۲ درصد ارزان‌تر از سال قبل فروخته است و با توجه به افزایش حدود ۱۵ درصد نرخ تورم نسبت به سال قبل از آن، از قدرت خرید تولیدکننده سیب کاسته شده است.

نمودار ۶. مقایسه روند تغییرات قیمت سیب در سال ۱۳۸۸ و ۱۳۸۷ (ریال)

مأخذ: همان.

روند تغییر قیمت سیب در سال ۱۳۸۸ با روند آن در سال ۱۳۸۷ تناسبی ندارد. در سال ۱۳۸۸ قیمت سیب در هفته ابتدایی آبان ماه ۶ درصد بالاتر از سال قبل بود، اما از اواسط آذرماه قیمت سیب افت کرد و در هفته‌های پایانی سال به قیمت ابتدای سال بازگشت. با توجه به اینکه افزایش قیمت سیب در سال ۱۳۸۸ کمتر از ۱ درصد بوده است، بنابراین افزایش قیمت در هفته‌های پایانی مثبت تلقی می‌شود به شرط آنکه این افزایش قیمت در حلقه تولید نیز رخ نه کند؛ اما آمارهای بانک مرکزی نشان می‌دهد که شاخص قیمت تولیدکننده برای میوه‌های دانه‌دار در کل سال ۱۳۸۸ حدود ۴ درصد کاهش داشته است و این شاخص در اسفندماه نسبت به ماه قبل از آن تغییری نداشته است که این بدان معنی است که افزایش قیمت در هفته‌های پایانی مربوط به حلقه واسطه‌هاست و تولیدکننده‌ها نفعی از آن نبرده‌اند.

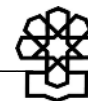
جدول ۱۲. میزان واردات و صادرات سیب در سال ۱۳۸۸ به تفکیک ماه

صادرات				واردات				
سهم هر ماه از کل (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	سهم هر ماه از کل (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	
۱/۸	۰/۷۲	۴/۷۸	۶/۶۲	۲۰/۴	۰/۵۰	۱/۱۸	۲/۳۷	اردیبهشت
۰/۱	۰/۷۸	۰/۳۶	۰/۴۶	۵/۸	۰/۴۸	۰/۳۲	۰/۶۷	خرداد
۰/۰	۰/۸۳	۰/۰۶	۰/۰۷	۳/۴	۰/۵۵	۰/۲۲	۰/۳۹	تیر
۰/۲	۰/۷۰	۰/۵۳	۰/۷۶	۵/۷	۱/۱۵	۰/۷۵	۰/۶۵	مرداد
۱/۹	۰/۷۶	۵/۴۲	۷/۱۱	۲/۹	۱/۱۵	۰/۳۸	۰/۳۳	شهریور
۷/۲	۰/۷۲	۱۹/۳۸	۲۶/۷۵	۱۳/۸	۱/۱۶	۱/۸۵	۱/۶۰	مهر
۸/۷	۰/۷۲	۲۲/۹۸	۳۱/۹۷	۳/۱	۱/۰۵	۰/۳۸	۰/۳۶	آبان
۱۴/۲	۰/۷۶	۳۹/۶۸	۵۲/۴۱	۰/۶	۰/۸۵	۰/۰۵	۰/۰۶	آذر
۱۷/۴	۰/۸۰	۵۱/۵۲	۶۴/۲۶	۱/۷	۱/۰۰	۰/۱۹	۰/۱۹	دی
۱۷/۶	۰/۸۱	۵۲/۴۶	۶۵/۱۰	۱/۵	۱/۱۰	۰/۱۹	۰/۱۷	بهمن
۱۹/۹	۰/۸۳	۶۰/۵۸	۷۳/۳۹	۱۲/۴	۰/۹۳	۱/۳۲	۱/۴۳	اسفند
۱۱/۱	۰/۸۱	۳۳/۰۶	۴۰/۹۷	۲۸/۸	۰/۹۸	۳/۲۸	۳/۳۴	فروردین ۱۳۸۹
		۲۹۰/۸۰	۳۶۹/۸۸			۱۰/۱۲	۱۱/۵۸	مجموع

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

در سال ۱۳۸۸ مجموع سیب وارداتی به ایران ۱۱/۵ هزار تن بوده است و در همین زمان حدود ۳۷۰ هزار تن سیب هم از کشور صادر شده است. بالاترین میزان واردات سیب مربوط به ماه‌های فروردین ۱۳۸۹، مهر ۱۳۸۸ و اسفند ۱۳۸۸ بوده است. متوسط قیمت سیب وارداتی ایران در سال ۱۳۸۸ برابر با ۸۷ سنت بوده که با توجه به قیمت دلار در سال ۱۳۸۸ قیمت هر کیلوگرم سیب وارداتی حدود ۸۵۰۰ ریال است.

نکته قابل توجه در واردات سیب در سال ۱۳۸۸ این است که علی‌رغم اینکه قیمت سیب وارداتی نسبت به سال قبل از آن افزایش یافته و همچنین قیمت سیب در بازار داخلی رشد چندانی نداشته است؛ اما واردات همانند سال قبل ادامه پیدا کرده است، که به نظر می‌رسد این شکل واردات که با سود اقتصادی بالا همراه نیست و با هدف جا انداختن واردات هر ساله سیب و تغییر ذائقه مصرف‌کننده صورت گرفته تا بازار به واردات عادت کرده و استمرار واردات را تضمین کرده باشد.

۴. بررسی بازار سیب و پرتقال در سال ۱۳۸۹

سال ۱۳۸۹ از نظر میزان بارش‌های سالیانه برای کشاورزی ایران سال متوسطی بود و مجموع بارش سالیانه در این سال ۲۲۸ میلیمتر بوده که نسبت به متوسط بلندمدت بارش حدوداً ۹ درصد کاهش نشان می‌دهد.

تولید سیب در سال ۱۳۸۹ با ۱/۷ درصد افزایش نسبت به سال قبل از آن به ۲۹۰۳ هزار تن رسیده است و میزان تولید پرتقال ۲۱۷۶ بوده است که در حدود ۷/۹ درصد افزایش داشته است.

جدول ۱۳. میزان تولید سیب و پرتقال در سال ۱۳۸۹

پرتقال			سیب		
سهم از تولید (درصد)	تولید (هزار تن)	استان	سهم از تولید (درصد)	تولید (هزار تن)	استان
۵۶/۹	۱۲۳۹	مازندران	۲۷/۵	۷۹۸	آذربایجان غربی
۱۳/۶	۲۹۷	جیرفت	۱۱/۶	۳۳۷	آذربایجان شرقی
۱۳/۱	۲۸۶	فارس	۱۱/۰	۳۱۹	فارس
۳/۹	۸۴	گیلان	۹/۰	۲۶۲	تهران
۲۱۷۶		کل کشور (هزار تن)	۲۹۰۳		کل کشور (هزار تن)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی.

براساس آمارهای اعلام شده توسط وزارت جهاد کشاورزی در سال ۱۳۸۹ در تولید سیب، استان آذربایجان غربی با تولید بیش از ۲۷ درصد از کل سیب ایران در رتبه اول قرار دارد و استان‌های آذربایجان شرقی و فارس در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. در تولید پرتقال هم استان مازندران با تولید بیش از ۱۲۳۹ هزارتن بالاترین سهم را در تولید پرتقال کشور داشته است و منطقه جیرفت با تأمین ۱۳/۶ درصد از کل پرتقال تولیدی در سال ۱۳۸۹ در رتبه بعدی قرار گرفته است.

۴-۱. بررسی روند تغییر قیمت پرتقال در سال ۱۳۸۹

براساس اعلام بانک مرکزی متوسط قیمت پرتقال در سال ۱۳۸۹، ۱۸۶۵۰ ریال بوده و نسبت به سال ۱۳۸۸ حدود ۲۰ درصد افزایش قیمت داشته است. براساس اعلام بانک مرکزی نرخ تورم سالیانه در سال ۱۳۸۹ برابر ۱۲/۴ درصد بوده است که به این ترتیب نرخ رشد پرتقال حدوداً ۷ درصد بیشتر از نرخ تورم سالیانه بوده است.

جدول ۱۴. تغییرات قیمت پرتقال در چهار هفته پایانی سال ۱۳۸۹

نسبت به چهار هفته پایانی سال ۱۳۸۸

تغییر قیمت پرتقال (درصد)	قیمت پرتقال سال ۱۳۸۹ (ریال)	قیمت پرتقال سال ۱۳۸۸ (ریال)	
۱۶/۲	۱۶۳۵۰	۱۴۰۷۰	هفته اول اسفندماه
۱۳/۶	۱۶۲۳۰	۱۴۲۹۰	هفته دوم اسفندماه
۲۰/۸	۱۶۶۱۰	۱۳۷۵۰	هفته سوم اسفندماه
۳۱/۱	۱۷۸۱۰	۱۳۵۸۰	هفته چهارم اسفندماه

مأخذ: بانک مرکزی.

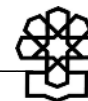
براساس آمارهای رسمی بانک مرکزی در اسفندماه سال ۱۳۸۹ قیمت پرتقال درجه ۱ حدود ۲۰/۴ درصد رشد داشته است. بیشترین افزایش قیمت در چهار هفته پایانی مربوط به هفته آخر است که قیمت پرتقال نسبت به هفته مشابه سال قبل حدود ۳۱ درصد افزایش داشته است در حالی که نرخ تورم ۱۲/۸ درصد و افزایش قیمت پرتقال در هفته آخر حدود ۲/۵ برابر بیشتر از نرخ تورم سالیانه بوده است.

شاخص قیمت تولیدکننده برای مرکبات در سال ۱۳۸۹ نسبت به سال قبل از آن حدود ۱۷ درصد رشد داشته است که نسبت به افزایش قیمت مصرف‌کننده عدد قابل قبولی است به این معنی که سهم تولیدکننده از قیمت نهایی مصرف‌کننده نسبت به سال قبل کاهش چندانی نداشته است. اما نکته قابل ذکر در زمینه تنظیم بازار پرتقال در چهار هفته پایانی سال این است. قیمت مصرف‌کننده در اسفندماه ۱۳۸۹ نسبت به ماه مشابه سال قبل حدود ۲۰/۴ درصد رشد کرده است، اما شاخص تولیدکننده برای مرکبات در اسفندماه ۱۳۸۹ نسبت به اسفندماه ۱۳۸۸ فقط ۸ درصد افزایش داشته است و این مؤید آن است که در سال ۱۳۸۹ و هفته‌های پایانی سال پرتقال دارای بازار متعادلی نبوده و در آن هم مصرف‌کننده قیمت بالاتری نسبت به نرخ تورم سالیانه پرداخت کرده و هم تولیدکننده از افزایش قیمت مصرف‌کننده منفعت معناداری در ماه پایانی سال نداشته است.

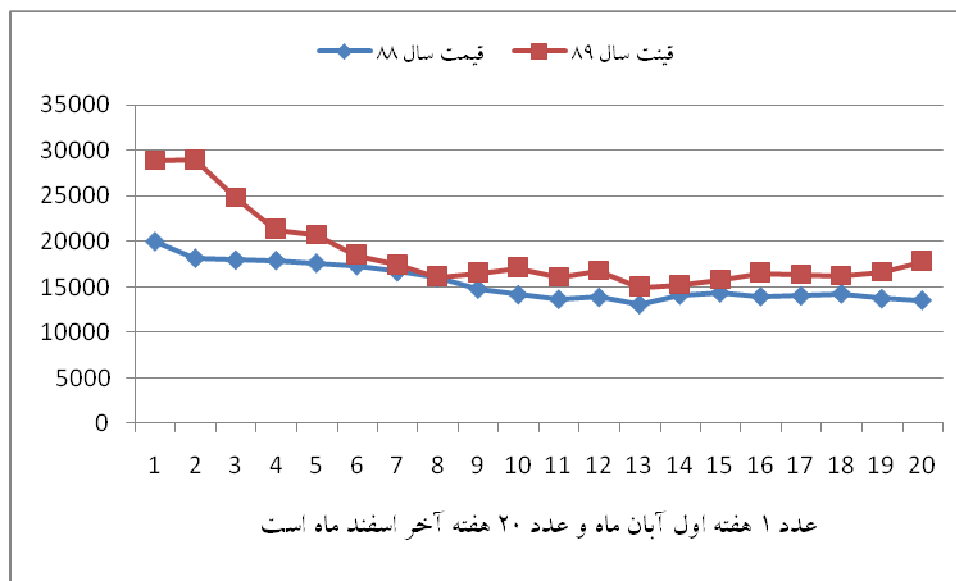
جدول ۱۵. مقایسه شاخص قیمت تولیدکننده مرکبات در سال ۱۳۸۹ با سال ۱۳۸۸

اسفند	بهمن	دی	آذر	آبان	
۲۸۴	۲۸۵	۲۶۲	۲۶۸	۲۵۸	شاخص تولیدکننده در سال ۱۳۸۸
۳۰۹	۳۰۷	۲۸۹	۲۸۷	۲۷۶	شاخص تولیدکننده در سال ۱۳۸۹
۸/۸۰	۷/۷۲	۱۰/۳۱	۷/۰۹	۶/۹۸	تغییر (درصد)

مأخذ: همان.

نمودار ۷. مقایسه روند تغییرات قیمت هفتگی پرتقال در سال ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ (ریال)

مأخذ: همان.

در سال ۱۳۸۹ شاخص قیمت تولیدکننده نسبت به سال قبل ۱۷ درصد رشد داشته است در حالی که قیمت مصرف‌کننده بیش از ۲۰ درصد رشد را نشان می‌دهد، اما با توجه به فاصله اندک بین رشد قیمت مصرف‌کننده و تولیدکننده این اختلاف قابل قبول است.

جدول ۱۶. میزان واردات و صادرات ماهیانه پرتقال در سال ۱۳۸۹

صادرات				واردات				
سهم هر ماه از کل (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	سهم هر ماه از کل (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	
۷/۹۲	۰/۶۱	۰/۱۱	۰/۱۸	۱۹/۸۵	۰/۵۵	۱۹/۷۲	۳۵/۰۲	اردیبهشت
۱/۷۰	۰/۴۴	۰/۰۲	۰/۰۴	۰/۲۶	۰/۶۸	۰/۲۵	۰/۴۶	خرداد
۱/۳۱	۰/۸۱	۰/۰۲	۰/۰۳	۰/۰۹	۰/۷۰	۰/۱۱	۰/۱۷	تیر
۱/۵۴	۰/۷۴	۰/۰۳	۰/۰۴	۱/۱۷	۰/۷۱	۱/۴۴	۲/۰۷	مرداد
۱/۳۷	۰/۷۸	۰/۰۲	۰/۰۳	۲/۳۶	۰/۶۹	۲/۹۴	۴/۱۶	شهریور
۰/۸۲	۰/۷۹	۰/۰۱	۰/۰۲	۴/۱۰	۰/۶۳	۵/۰۱	۷/۲۳	مهر
۳/۰۲	۰/۶۹	۰/۰۵	۰/۰۷	۱/۴۲	۰/۵۹	۱/۵۹	۲/۵۱	آبان
۸/۹۱٪	۰/۷۲	۰/۱۵	۰/۲۰	۱/۰۳	۰/۶۰	۱/۰۷	۱/۸۱	آذر
۲۰/۶۵	۰/۷۰	۰/۳۳	۰/۴۷	۳/۷۰	۰/۶۳	۳/۹۵	۶/۵۲	دی
۱۰/۲۴	۰/۶۹	۰/۱۶	۰/۲۳	۱۷/۳۴	۰/۶۲	۱۹/۱۹	۳۰/۵۹	بهمن
۲۲/۶۲	۰/۷۲	۰/۳۷	۰/۵۲	۲۸/۶۵	۰/۶۲	۳۱/۵۴	۵۰/۵۴	اسفند
۱۹/۷۰	۰/۷۲	۰/۳۲	۰/۴۵	۲۰/۰۷	۰/۶۲	۲۲/۱۱	۳۵/۴۰	فروردین ۱۳۹۰
		۱/۵۹	۲/۲۸			۱۰۸/۹۱	۱۷۶/۴۸	مجموع

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

در سال ۱۳۸۹ بیش از ۱۷۶ هزار تن پرتقال وارد کشور شده است که ۱۱۶ هزار تن آن در بهمن و اسفندماه پایان سال ۱۳۸۹ و فروردین‌ماه ۱۳۹۰ انجام شده است. در اسفندماه بیش از ۵۰ هزار تن پرتقال وارد ایران شده و با توجه به اینکه در سال ۱۳۸۹ میزان تولید پرتقال نسبت به سال قبل تغییر خاصی نکرده است، اما میزان واردات این محصول بیش از ۷ درصد افزایش داشته است. قیمت پرتقال وارداتی در اسفندماه سال ۱۳۸۹، ۶۲ سنت بوده است که با توجه به قیمت دلار سال ۱۳۸۹ که توسط بانک مرکزی ۱۰۳۳۴ ریال اعلام شده است معادل ۶۴۰۰ ریال است. در حالی که در همان ماه قیمت پرتقال حدود ۱۵۰۰۰ ریال بوده است، اما واردات این حجم بالا از پرتقال تأثیری در کنترل قیمت پرتقال در هفته پایانی نداشته است و قیمت پرتقال در هفته پایانی سال ۱۳۸۹ بیش از ۳۰ درصد نسبت به هفته پایانی سال ۱۳۸۸ افزایش داشته است. میزان ارز اختصاص داده شده برای واردات پرتقال در سال ۱۳۸۹ حدود ۱۰۹ میلیون دلار بوده است.

۲-۴. بررسی روند تغییر قیمت سیب در سال ۱۳۸۹

متوسط قیمت سیب در سال ۱۳۸۹ نسبت به سال قبل از آن بیش از ۵۱ درصد افزایش داشته است و از ۱۲۳۹۰ ریال به ۱۸۸۳۰ ریال افزایش یافته است. افزایش قیمت سیب در سال ۱۳۸۹ نسبت به سال ۱۳۸۸ بسیار بالا و در قیاس با نرخ تورم سال ۱۳۸۹ حدود چهار برابر نرخ تورم سالیانه رشد قیمت داشته است.

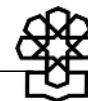
جدول ۱۷. تغییرات قیمت سیب در چهار هفته پایانی سال ۱۳۸۹

نسبت به چهار هفته پایانی سال ۱۳۸۸

شرح	قیمت سیب سال ۱۳۸۸ (ریال)	قیمت سیب سال ۱۳۸۹ (ریال)	تغییر قیمت سیب (درصد)
هفته اول اسفندماه	۱۲۴۹۰	۲۲۶۹۰	۸۱/۷
هفته دوم اسفندماه	۱۲۷۰۰	۲۳۶۳۰	۸۶/۱
هفته سوم اسفندماه	۱۲۵۵۰	۲۵۳۰۰	۱۰۱/۶
هفته چهارم اسفندماه	۱۲۳۰۰	۲۷۴۲۰	۱۲۲/۹

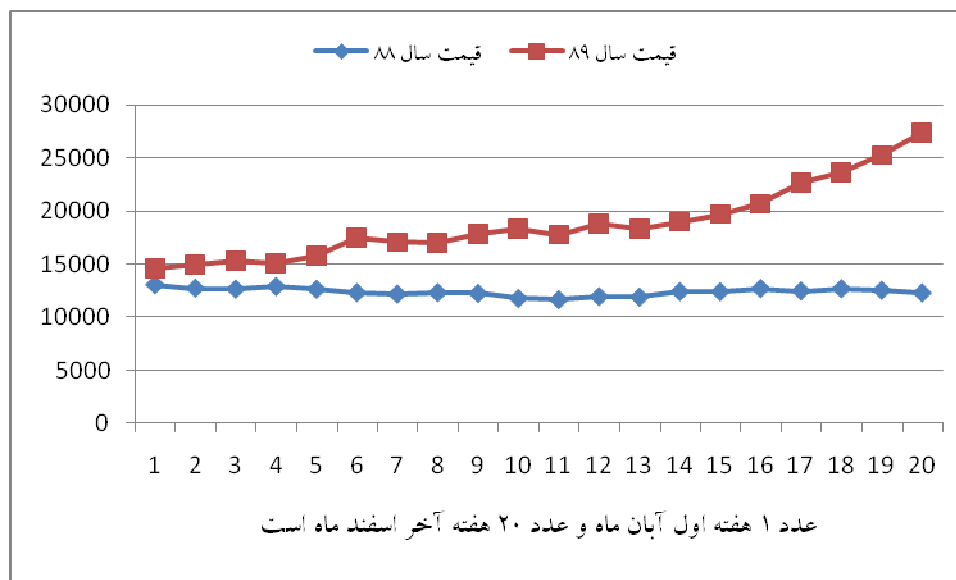
مأخذ: بانک مرکزی.

در چهار هفته پایانی سال ۱۳۸۹ قیمت سیب در بازار مغازه‌ها به‌طور متوسط بیش از ۱۰۰ درصد نسبت به سال قبل از آن بیشتر بوده است و در هفته پایانی سال نسبت به هفته مشابه سال قبل از آن ۱۲۳ درصد افزایش نشان می‌دهد که یک افزایش بی‌سابقه در میزان قیمت میوه در ایام پایانی سال می‌باشد و نشان از ناعادلی شدید در بازار سیب در سال ۱۳۸۹ دارد. نکته قابل ذکر در مورد بازار سیب

در سال ۱۳۸۹ این است که شاخص قیمت تولیدکننده در سال ۱۳۸۹ حدود ۱/۴ درصد نسبت به سال قبل از آن کاهش داشته است، اما متوسط قیمت سیب ۵۱ درصد افزایش یافته است.

نمودار ۸. مقایسه روند تغییرات قیمت سیب در سال ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ (ریال)

مأخذ: همان.

روند تغییر قیمت سیب در سال ۱۳۸۹ با شتاب بالا در طول سال افزایش یافت. قیمت سیب در ابتدای آبان‌ماه ۱۳۸۹ نسبت مدت مشابه سال قبل از آن حدود ۱۲ درصد افزایش داشت که برابر نرخ تورم سال ۱۳۸۹ است، اما این شکاف قیمتی به شدت در طی پنج ماه پایانی سال افزایش یافت تا به شکاف ۱۲۲ درصدی در پایان سال رسید؛ در حالی که تولیدکننده، محصول خود را ۱/۵ درصد ارزان‌تر از سال قبل به فروش رساند.

جدول ۱۸. میزان واردات و صادرات سیب در سال ۱۳۸۹ به تفکیک ماه

ماه	واردات				صادرات			
	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	سهم هر ماه از کل (درصد)	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	سهم هر ماه از کل (درصد)
اردیبهشت	۳/۱۴	۳/۱۱	۰/۹۹	۱۵/۸۶	۴۱/۸۵	۳۶/۱۶	۰/۸۶	۱۸/۴
خرداد	۰/۳۱	۰/۳۲	۱/۰۴	۱/۵۷	۲۹/۳۹	۲۶/۱۵	۰/۸۹	۱۲/۹
تیر	۰/۰۴	۰/۰۵	۱/۱۳	۰/۲۱	۵/۱۴	۴/۶۰	۰/۹۰	۲/۳
مرداد	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۶۵	۰/۰۷	۰/۷۸	۰/۶۴	۰/۸۲	۰/۳
شهریور	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۸۰	۰/۰۲	۱۳/۹۸	۱۳/۴۲	۰/۹۶	۶/۲
مهر	۰/۱۷	۰/۲۳	۱/۳۵	۰/۸۵	۲۷/۵۰	۲۵/۹۱	۰/۹۴	۱۲/۱

ماه	واردات				صادرات			
	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	سهم هر ماه از کل (درصد)	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	سهم هر ماه از کل (درصد)
آبان	۰/۱۳	۰/۱۷	۱/۳۲	۰/۶۵	۴۰/۱۴	۳۶/۵۵	۰/۹۱	۱۷/۷
آذر	۰/۰۲	۰/۰۳	۱/۴۰	۰/۱۱	۲۹/۹۴	۲۶/۷۳	۰/۸۹	۱۳/۲
دی	۰/۳۵	۰/۴۶	۱/۲۹	۱/۷۹	۲۲/۸۴	۲۰/۶۲	۰/۹۰	۱۰/۱
بهمن	۱/۷۶	۲/۱۴	۱/۲۲	۸/۸۹	۱۴/۵۲	۱۳/۰۴	۰/۹۰	۶/۴
اسفند	۸/۷۲	۱۰/۵۹	۱/۲۱	۴۴/۰۶	۱/۰۸	۱/۱۱	۱/۰۳	۰/۵
فروردین ۱۳۹۰	۵/۱۲	۶/۸۱	۱/۳۳	۲۵/۸۹	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۸۷	۰/۰
مجموع	۱۹/۷۹	۲۳/۹۱			۲۲۷/۱۹	۲۰۴/۹۸		

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

در سال ۱۳۸۹ میزان واردات سیب به کشور حدود ۱۹ هزار تن و متوسط قیمت سیب وارداتی به کشور در حدود ۱۱۵ سنت که با توجه به قیمت دلار برابر ۱۱۸۰۰ ریال بوده و در مقابل ۱۹/۷۹ هزار تن واردات، ۲۲۷ هزار تن سیب از ایران صادر شده است.

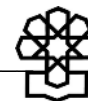
۵. بررسی بازار سیب و پرتقال در سال ۱۳۹۰

سال ۱۳۹۰ از نظر میزان بارش‌های سالیانه برای کشاورزی ایران سال مناسبی نبود و میزان بارندگی سالیانه حدود ۲۰ درصد پایین‌تر از میزان بارش متوسط بلندمدت گزارش شده است. میزان تولید سیب در سال ۱۳۹۰ حدود ۳۱۰۰ هزارتن بوده است که نسبت به سال قبل از آن ۷ درصد و میزان تولید پرتقال در همین سال نسبت به سال قبل از آن حدود ۵/۵ درصد رشد داشته است.

جدول ۱۹. میزان تولید سیب و پرتقال در سال ۱۳۹۰

پرتقال			سیب		
سهم از تولید (درصد)	تولید (هزارتن)	استان	سهم از تولید (درصد)	تولید (هزارتن)	استان
۵۷/۰	۱۳۰۷	مازندران	۲۲/۹	۷۱۲	آذربایجان غربی
۱۳/۶	۳۱۲	جیرفت	۱۲/۹	۴۰۱	آذربایجان شرقی
۱۳/۲	۳۰۲	فارس	۱۳/۰	۴۰۴	فارس
۳/۸	۸۸	گیلان	۸/۴	۲۶۲	تهران
۲۲۹۳		کل کشور (هزار تن)	۳۱۱۲		کل کشور (هزار تن)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی.

در سال ۱۳۹۰ استان آذربایجان غربی با تولید بیش از ۷۱۲ هزار تن سیب دارای رتبه اول و استان فارس با ۴۰۴ هزار تن دارای رتبه دوم در تولید سیب بوده است. در تولید پرتقال نیز استان مازندران با تولید بیش از ۵۷ درصد پرتقال کشور رتبه اول و منطقه جیرفت با تولید بیش از ۱۳ درصد از پرتقال کشور، رتبه بعدی را دارا بوده است.

۵-۱. بررسی روند تغییر قیمت‌های پرتقال در سال ۱۳۹۰

براساس اعلام بانک مرکزی قیمت پرتقال در سال ۱۳۹۰ نسبت به سال قبل از آن به‌طور متوسط حدود ۱۰ درصد افزایش داشته است که نسبت به تورم ۲۱ درصدی سال ۱۳۹۰ در سطح پایین‌تری قرار گرفته است.

جدول ۲۰. تغییرات قیمت پرتقال در چهار هفته پایانی سال ۱۳۹۰

نسبت به چهار هفته پایانی سال ۱۳۸۹

تغییر قیمت پرتقال (درصد)	قیمت پرتقال سال ۱۳۹۰ (ریال)	قیمت پرتقال سال ۱۳۸۹ (ریال)	
۱۸/۵	۱۹۳۷۰	۱۶۳۵۰	هفته اول اسفندماه
۱۷/۹	۱۹۱۳۰	۱۶۲۳۰	هفته دوم اسفندماه
۹/۹	۱۸۲۶۰	۱۶۶۱۰	هفته سوم اسفندماه
۷/۱	۱۹۰۷۰	۱۷۸۱۰	هفته چهارم اسفندماه

مأخذ: بانک مرکزی.

متوسط افزایش قیمت پرتقال در اسفندماه ۱۳۹۰ نسبت به مدت مشابه سال قبل حدود ۱۳ درصد است و بیشترین افزایش قیمت در اسفندماه سال ۱۳۹۰ مربوط به هفته اول اسفند است و به تدریج تا پایان سال قیمت پرتقال کاهش یافته است و در هفته منتهی به پایان سال قیمت پرتقال نسبت به مدت مشابه سال قبل ۷/۱ درصد افزایش داشته است.

براساس اعلام بانک مرکزی شاخص قیمت تولیدکننده برای مرکبات در سال ۱۳۹۰ نسبت به سال ۱۳۸۹ حدود ۱۵ درصد افزایش یافته است و میزان افزایش قیمت تولیدکننده از افزایش قیمت مصرف‌کننده بیشتر بوده است. در سال ۱۳۹۰ سهم تولیدکننده از قیمت نهایی که مصرف‌کننده پرداخت کرده، افزایش یافته است. وضعیت قیمت پرتقال در سال ۱۳۹۰ نسبت به سال‌های قبل از آن هم در سمت مصرف‌کننده و هم در سمت تولیدکننده مناسب بوده است.

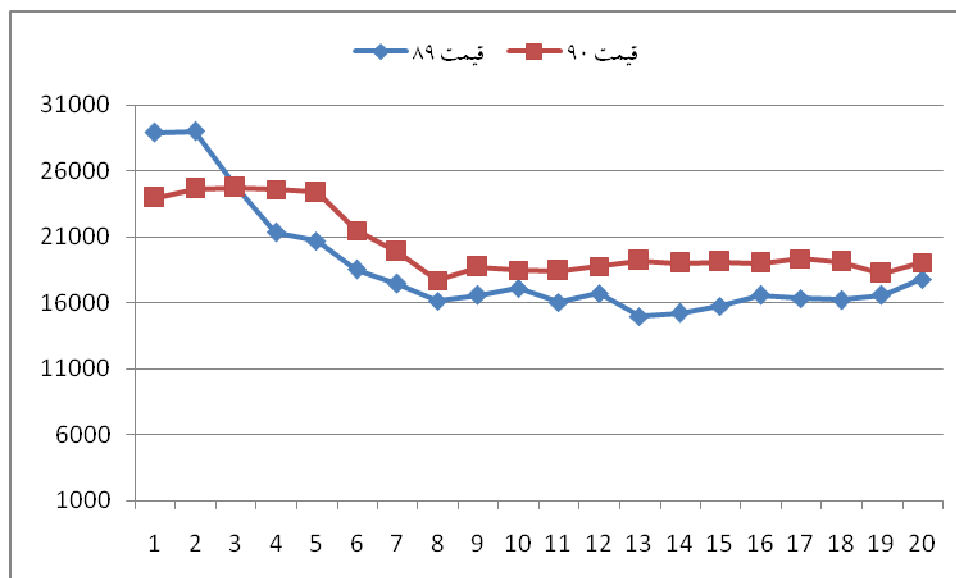
جدول ۲۱. مقایسه شاخص قیمت تولیدکننده مرکبات در سال ۱۳۹۰ با سال ۱۳۸۹

اسفند	بهمن	دی	آذر	آبان	
۳۰۹	۳۰۷	۲۸۹	۲۸۷	۲۷۶	شاخص تولیدکننده سال ۱۳۸۹
۳۸۱	۳۷۲	۳۵۸	۳۵۲	۳۳۸	شاخص تولیدکننده سال ۱۳۹۰
۲۳/۳	۲۱/۲	۲۳/۹	۲۲/۶	۲۲/۵	تغییر (درصد)

مأخذ: همان.

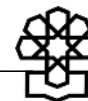
براساس اعلام بانک مرکزی شاخص قیمت تولیدکننده مرکبات در پنج ماه منتهی به پایان سال ۱۳۹۰ نسبت به سال ۱۳۸۹ حدود ۲۲ درصد رشد داشته است. بیشترین رشد مربوط به دی‌ماه و کمترین آن مربوط به بهمن‌ماه بوده است.

نمودار ۹. مقایسه روند تغییرات قیمت هفتگی پرتقال در سال ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ (ریال)

مأخذ: همان.

در سال ۱۳۹۰ نیز قیمت مصرف‌کننده متناسب با قیمت تولیدکننده تغییر نکرده است، اما در سال ۱۳۹۰ برخلاف سال‌های قبل از آن، این ناتعادلی به نفع تولیدکننده بوده است.

جدول ۲۲. میزان واردات و صادرات ماهیانه پرتقال در سال ۱۳۹۰

صادرات				واردات				
سهم هر ماه از کل (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	سهم هر ماه از کل (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	
۱۷/۹	۰/۶۹	۰/۲۰	۰/۳۰	۴۰/۴	۰/۶۱	۳۰/۰۰	۴۹/۴۳	اردیبهشت
۵/۳	۰/۵۱	۰/۰۵	۰/۰۹	۲/۸	۰/۶۱	۲/۱۳	۳/۴۷	خرداد
۳/۰	۰/۷۹	۰/۰۴	۰/۰۵	۰/۲	۰/۶۶	۰/۱۵	۰/۲۲	تیر
۱/۱	۰/۷۸	۰/۰۱	۰/۰۲	۰/۹	۰/۶۹	۰/۷۷	۱/۱۱	مرداد
۱/۶	۰/۷۷	۰/۰۲	۰/۰۳	۲/۳	۰/۶۹	۱/۹۸	۲/۸۶	شهریور
۰/۳	۰/۸۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۱/۵	۰/۶۹	۱/۲۹	۱/۸۶	مهر
۳/۹	۰/۷۰	۰/۰۵	۰/۰۶	۱/۶	۰/۶۸	۱/۳۴	۱/۹۷	آبان
۱۱/۸	۰/۷۰	۰/۱۴	۰/۲۰	۰/۶	۰/۷۰	۰/۵۱	۰/۷۲	آذر
۱۱/۵	۰/۶۹	۰/۱۳	۰/۱۹	۰/۰	۰/۶۹	۰/۰۲	۰/۰۳	دی
۵/۱	۰/۷۰	۰/۰۶	۰/۰۸	۰/۱	۰/۷۰	۰/۰۶	۰/۰۹	بهمن
۲۶/۹	۰/۶۹	۰/۳۱	۰/۴۵	۱۸/۷	۰/۶۸	۱۵/۵۱	۲۲/۸۳	اسفند
۱۱/۵	۰/۶۸	۰/۱۳	۰/۱۹	۳۰/۹	۰/۶۸	۲۵/۷۸	۳۷/۷۹	فروردین ۱۳۹۱
		۱/۱۴	۱/۶۶			۷۹/۵۴	۱۲۲/۳۸	مجموع

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

در سال ۱۳۹۰ بیش از ۱۲۲ هزار تن پرتقال وارد ایران شده که حدود ۶۰ هزار تن آن در ایام اسفندماه ۱۳۹۰ و فروردین‌ماه ۱۳۹۱ بوده است. قیمت پرتقال وارداتی در دو ماه اسفند ۱۳۹۰ و فروردین ۱۳۹۱ برابر ۶۸ سنت بوده که با توجه به نرخ دلار در سال ۱۳۹۰، قیمت تمام شده آن برابر ۷۴۵۰ ریال است. با توجه به اینکه در سال ۱۳۹۰ بنا بر دلایلی قیمت پرتقال در طول سال متعادل بوده است و ناتعادلی و فرار قیمتی در قیمت‌های هفتگی دیده نمی‌شود، بنابراین نمی‌توان کنترل قیمت سال ۱۳۹۰ را مرتبط با واردات دانست. زیرا در سال‌های قبل از آن حجم بالاتری پرتقال وارد بازار شده، اما تأثیری در کنترل قیمت آن نداشته است. نکته دیگر اینکه در سال ۱۳۹۰ قیمت مصرف‌کننده برای پرتقال در شرایط ایدئالی بوده است، بنابراین واردات پرتقال در سال ۱۳۹۰ بدون هیچ‌گونه توجیه اقتصادی و فنی اتفاق افتاده است.

۵-۲. بررسی روند تغییر قیمت سیب در سال ۱۳۹۰

متوسط قیمت سیب در سطح شهر در سال ۱۳۹۰ نسبت به سال قبل از آن حدود ۷/۶ درصد افزایش داشته است، البته باید به این نکته توجه داشت که قیمت سیب در سال ۱۳۸۹ حدود ۵۲ درصد بیشتر از سال ۱۳۸۸ بوده است و افزایش ۷/۶ درصدی قیمت آن در سال ۱۳۹۰ نمی‌تواند دلیلی بر کنترل قیمت باشد، بلکه به دلیل رشد زیاد قیمت سیب و تشکیل حباب تورمی از سال قبل است.

جدول ۲۳. تغییرات قیمت سیب در چهار هفته پایانی سال ۱۳۹۰

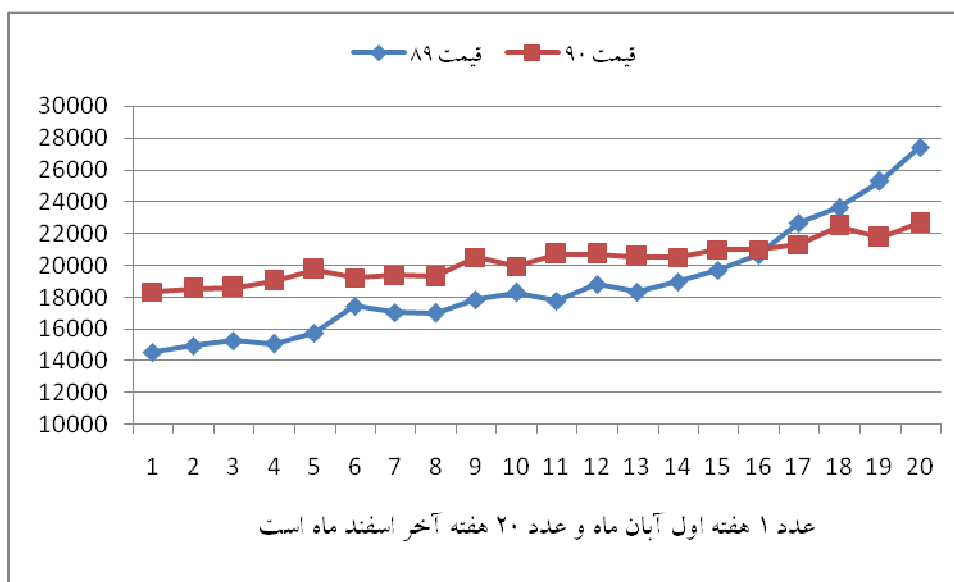
نسبت به چهار هفته پایانی سال ۱۳۸۹

تغییر قیمت سیب (درصد)	قیمت سیب سال ۱۳۹۰ (ریال)	قیمت سیب سال ۱۳۸۹ (ریال)	
-۶/۰	۲۱۳۳	۲۲۶۹	هفته اول اسفندماه
-۴/۹	۲۲۴۷	۲۳۶۳	هفته دوم اسفندماه
-۱۴/۱	۲۱۷۴	۲۵۳۰	هفته سوم اسفندماه
-۱۷/۳	۲۲۶۷	۲۷۴۲	هفته چهارم اسفندماه

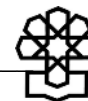
مأخذ: بانک مرکزی.

در چهار هفته پایانی سال ۱۳۹۰ قیمت سیب به‌طور متوسط حدود ۱۰ درصد کمتر از سال ۱۳۸۹ بوده است و در هفته پایانی این سال قیمت سیب در بازار حدوداً ۱۷ درصد پایین‌تر از قیمت آن در زمان مشابه سال ۱۳۸۹ بوده است. همان‌طور که قبلاً توضیح داده شد قیمت سیب در سال ۱۳۸۹ نسبت به سال قبل از آن رشد بالایی داشت و میزان افزایش قیمت آن در هفته پایانی در حدود ۱۰ برابر نرخ تورم سالیانه بوده است. بنابراین این کاهش قیمت سیب در سال ۱۳۹۰ به‌دلیل قیمت بالای آن در سال قبل از آن بوده است و لذا نمی‌توان آن را به مدیریت و تنظیم آگهانه بازار نسبت داد.

نمودار ۱۰. مقایسه روند تغییرات قیمت سیب در سال ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ (ریال)

مأخذ: همان.

روند تغییرات قیمت سیب در سال ۱۳۹۰ در طول سال نوسان بالایی نداشته است و در طول سال با روند ملایم افزایش قیمت روبرو بوده است. تا قبل از اسفندماه سال ۱۳۹۰ قیمت سیب همواره بالاتر از قیمت آن در سال قبل از آن بوده است، اما در اسفندماه به دلیل نابسامانی بازار سیب در سال ۱۳۸۹ قیمت سیب در هفته پایانی سال ۱۳۹۰ در سطح پایین‌تری از قیمت آن در سال ۱۳۸۹ قرار گرفته است.

جدول ۲۴. میزان واردات و صادرات سیب در سال ۱۳۹۰ به تفکیک ماه

ماه	واردات				صادرات			
	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	سهم هر ماه از کل (درصد)	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	سهم هر ماه از کل (درصد)
اردیبهشت	۱۰/۴۱	۱۳/۲۹	۱/۲۸	۸۳/۱	۰/۹۲	۰/۷۷	۰/۸۳	۰/۴
خرداد	۱/۱۱	۱/۳۹	۱/۲۶	۸/۸	۰/۴۳	۰/۳۶	۰/۸۳	۰/۲
تیر	۰/۱۷	۰/۲۳	۱/۳۴	۱/۴	۰/۱۳	۰/۱۰	۰/۷۸	۰/۱
مرداد	۰/۰۶	۰/۰۹	۱/۳۴	۰/۵	۰/۵۹	۰/۵۰	۰/۸۵	۰/۲
شهریور	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰	۳/۴۹	۲/۹۴	۰/۸۴	۱/۴
مهر	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰	۲۳/۶۷	۲۱/۳۸	۰/۹۰	۹/۵
آبان	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰	۳۰/۷۵	۲۷/۶۹	۰/۹۰	۱۲/۴
آذر	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰	۳۱/۲۵	۲۷/۶۱	۰/۸۸	۱۲/۶
دی	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰	۳۸/۳۴	۳۱/۴۴	۰/۸۲	۱۵/۵
بهمن	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰	۴۵/۱۴	۳۶/۴۸	۰/۸۱	۱۸/۲
اسفند	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰	۵۱/۵۶	۴۱/۸۴	۰/۸۱	۲۰/۸
فروردین ۱۳۹۱	۰/۷۶	۰/۹۹	۱/۳۰	۶/۱	۲۲/۶۵	۱۸/۱۷	۰/۸۰	۹/۱
مجموع	۱۲/۵۲	۱۶/۰۰			۲۴۸/۹۱	۲۰۹/۳۰		

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

در سال ۱۳۸۹ میزان واردات سیب به کشور حدود ۱۲ هزار تن و متوسط قیمت آن در حدود ۱۳۰ سنت بوده که با توجه به قیمت دلار، برابر ۱۴۲۰۰ ریال بود، در مقابل میزان صادرات سیب ایران در آن سال ۲۴۸ هزار تن و به ارزش ۲۰۹ میلیون دلار بوده است.

۶. بررسی بازار سیب و پرتقال در سال ۱۳۹۱

متوسط میزان بارش در سال ۱۳۹۱ در سطح کشور حدود ۲۰۵ میلیمتر گزارش شده است که این مقدار بارش حدوداً ۴۵ میلیمتر پایین‌تر از متوسط بلندمدت بارش کشوری می‌باشد.

در سال ۱۳۹۱ بیش از ۳۱۱۴ هزار تن سیب در ایران تولید شده است که نسبت به سال ۱۳۹۰

حدود ۲ هزار تن افزایش داشته است. تولید پرتقال در سال ۱۳۹۱ نسبت به سال ۱۳۹۰ حدود ۷/۱ درصد افزایش داشته است.

جدول ۲۵. میزان تولید سیب و پرتقال در سال ۱۳۹۰

پرتقال			سیب		
سهم از تولید (درصد)	تولید (هزار تن)	استان	سهم از تولید (درصد)	تولید (هزار تن)	استان
۵۶/۸	۱۳۹۴	مازندران	۲۲/۹	۷۱۳	آذربایجان غربی
۱۳/۴	۳۳۰	جیرفت	۱۳/۷	۴۲۸	آذربایجان شرقی
۱۲/۹	۳۱۷	فارس	۱۳/۰	۴۰۴	فارس
۳/۸	۹۳	گیلان	۹/۰	۲۸۰	تهران
۲۴۵۶		کل کشور (هزار تن)	۳۱۱۴		کل کشور (هزار تن)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی.

در سال ۱۳۹۱ هم مانند سال‌های قبل از آن استان آذربایجان غربی با تولید بیش از ۲۲ درصد از سیب کشور رتبه اول را در تولید سیب داشته و بعد از آن استان‌های آذربایجان شرقی و فارس رتبه‌های بعدی را دارا بودند. در تولید پرتقال هم استان مازندران در سال ۱۳۹۱ با تولید بیش از ۱۳۹۴ هزار تن پرتقال رتبه اول تولید را در اختیار داشته است.

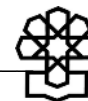
۶-۱. بررسی روند تغییر قیمت‌های پرتقال در سال ۱۳۹۱

براساس اعلام بانک مرکزی متوسط قیمت پرتقال در سال ۱۳۹۱ نسبت به سال قبل از آن، حدود ۲۴ درصد افزایش داشته است و از ۲۰۴۰۰ ریال به ۲۵۳۰۰ رسیده است. میزان افزایش قیمت متوسط سالیانه پرتقال کمتر از نرخ تورم سالیانه بوده است.

جدول ۲۶. تغییرات قیمت پرتقال در چهار هفته پایانی سال ۱۳۹۱ نسبت به چهار هفته پایانی سال ۱۳۹۰

تغییر قیمت پرتقال (درصد)	قیمت پرتقال سال ۱۳۹۱ (ریال)	قیمت پرتقال سال ۱۳۹۰ (ریال)	
۱۷/۳	۲۲۷۳۰	۱۹۳۷۰	هفته اول اسفندماه
۲۰/۹	۲۳۱۲۰	۱۹۱۳۰	هفته دوم اسفندماه
۳۳/۰	۲۴۲۸۰	۱۸۲۶۰	هفته سوم اسفندماه
۴۱/۹	۲۷۰۶۰	۱۹۰۷۰	هفته چهارم اسفندماه

مأخذ: بانک مرکزی.

برخلاف متوسط قیمت پرتقال در ۵ ماه اول نیمه دوم سال که افزایش قیمت متعادل و مناسبی داشته است در چهار هفته پایانی سال قیمت پرتقال جهش قابل توجهی داشته است. متوسط افزایش قیمت پرتقال در چهار هفته پایانی سال حدود ۲۸ درصد بوده است که این عدد در هفته پایانی سال حدود ۴۲ درصد بوده است و حدوداً ۱۰ درصد بالاتر از نرخ تورم سالیانه می‌باشد.

براساس اعلام بانک مرکزی شاخص قیمت تولیدکننده مرکبات در سال ۱۳۹۰ براساس قیمت ثابت سال ۱۳۸۳ برابر با ۴۳۰ بوده است که نسبت به سال ۱۳۹۱ حدود ۲۹ درصد افزایش داشته است. در سال ۱۳۹۱ میزان افزایش قیمت تولیدکننده و مصرف‌کننده تفاوت چندانی نداشته است و افزایش قیمت در طول زنجیره متعادل صورت گرفته است.

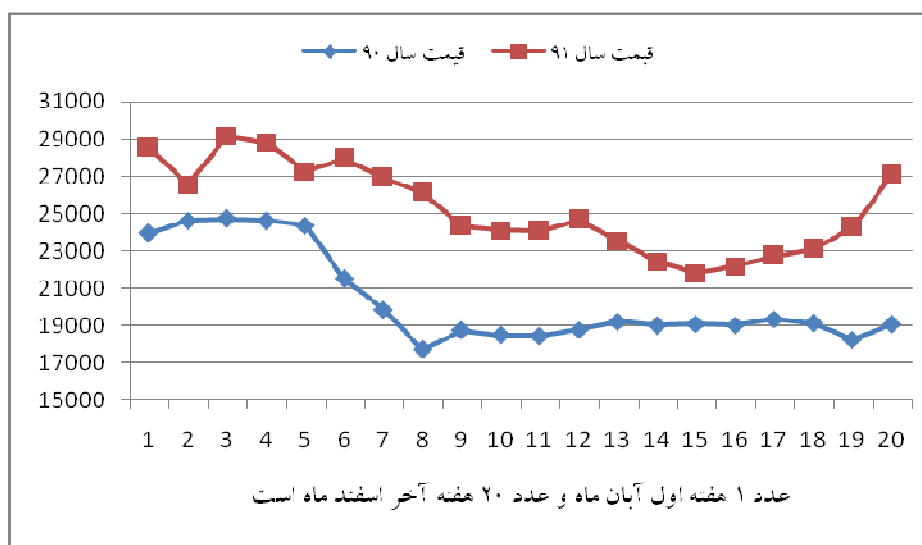
جدول ۲۷. شاخص قیمت تولیدکننده مرکبات در پنج ماه آخر سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

اسفند	بهمن	دی	آذر	آبان	
۳۸۰	۳۷۲	۳۵۸	۳۵۲	۳۳۸	سال ۱۳۹۰
۴۸۹	۴۷۸	۴۶۴	۴۶۵	۴۶۳	سال ۱۳۹۱
۲۸/۷	۲۸/۵	۲۹/۶	۳۲/۱	۳۷/۰	تغییر (درصد)

مأخذ: همان.

شاخص قیمت تولیدکننده در اسفندماه سال ۱۳۹۱ حدوداً ۲۹ درصد نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش داشته است که میزان این افزایش با افزایش قیمت پرتقال در اسفندماه برابر بوده است و انتقال قیمت در این ماه و در این سال برای پرتقال تقریباً متقارن بوده است.

نمودار ۱۱. مقایسه قیمت پرتقال در سال ۱۳۹۱ با سال ۱۳۹۰ (ریال)

مأخذ: همان.

بررسی روند قیمت پرتقال در سال ۱۳۹۱ نشان می‌دهد فاصله قیمت پرتقال در سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ در دو مقطع زمانی افزایش داشته است. اول در آذرماه که معمولاً قیمت پرتقال به دلیل افزایش عرضه افت می‌نماید، اما در سال ۱۳۹۰ این کاهش دیده نمی‌شود و مقطع دوم چهار هفته پایانی سال است که در سال ۱۳۹۱ این افزایش قیمت شدید دیده می‌شود این افزایش شدید مؤید آن است که طرح تنظیم بازار در مورد پرتقال در سال ۱۳۹۱ ناکارآمد بوده است و متولیان این طرح در هفته‌های پایانی سال موفق به تعدیل یا کنترل قیمت نشده‌اند.

جدول ۲۸. میزان واردات و صادرات پرتقال در سال ۱۳۹۱ به تفکیک ماه

صادرات				واردات				
سهم هر ماه از کل (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	سهم هر ماه از کل (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	
۰/۹	۰/۷۸	۰/۱۳	۰/۱۶	۹۹/۱	۰/۶۶	۳۴/۲۹	۵۱/۷۸	اردیبهشت
۰/۸	۰/۷۲	۰/۱۰	۰/۱۵	۰/۹	۰/۷۵	۰/۳۶	۰/۴۸	خرداد
۰/۱	۰/۷۰	۰/۰۲	۰/۰۳	۰/۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	تیر
۰/۲	۰/۷۰	۰/۰۳	۰/۰۵	۰/۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	مرداد
۱/۲	۰/۷۴	۰/۱۷	۰/۲۳	۰/۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	شهریور
۱/۹	۰/۷۳	۰/۲۷	۰/۳۶	۰/۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	مهر
۱/۷	۰/۶۶	۰/۲۲	۰/۳۳	۰/۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	آبان
۶/۷	۰/۷۱	۰/۹۰	۱/۲۷	۰/۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	آذر
۱۱/۱	۰/۷۰	۱/۵۰	۲/۱۳	۰/۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	دی
۴۳/۷	۰/۷۰	۵/۸۴	۸/۳۴	۰/۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	بهمن
۲۹/۴	۰/۷۰	۳/۹۲	۵/۶۱	۰/۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	اسفند
۱/۲	۰/۷۰	۰/۱۶	۰/۲۳	۰/۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	فروردین ۱۳۹۲
		۱۳/۲۶	۱۸/۸۹			۳۴/۶۵	۵۲/۲۶	مجموع

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

از تیرماه ۱۳۹۱ روند واردات پرتقال به ایران متوقف شد که البته دلیل اصلی آن مسئله اراده مسئولین و متولیان تنظیم بازار برای حمایت از تولید داخلی، بلکه نوسانات قیمت دلار و افزایش قیمت آن در سال ۱۳۹۱ می‌باشد. این مسئله باعث شد که واردات پرتقال دیگر صرفه اقتصادی نداشته باشد. براساس اعلام بانک مرکزی در سال ۱۳۹۱ ارز با دو نرخ و براساس هدف مصرف نهایی در اختیار واردکننده‌ها قرار می‌گرفت. دو نوع ارز مرجع و مبادله‌ای برای واردات در نظر گرفته شد که قیمت دلار مبادله‌ای برای واردات کالاهای غیرضروری ارائه می‌شد ۲۴۵۳۲ ریال بود. واقعی‌تر شدن قیمت ارز که منجر به افزایش بیش از صددرصدی قیمت دلار شد، موجب شد ناخودآگاه جلوی سیاست‌های

ضدتولید داخلی گرفته شود. با توجه به اینکه بازار میوه از سال ۱۳۸۴ به بعد به دلیل سیاست‌های نادرست و ضدتولید محصولات کشاورزی، بازار میوه در ایام پایانی سال به واردات پرتقال عادت کرده بود، زنجیره ارزش پرتقال، خصوصاً در حلقه‌های مربوط به ذخیره‌سازی و انبارداری دچار آسیب شد. با حذف واردات در ایام پایانی سال قیمت پرتقال از رشد متعادل حدود ۲۴ درصد به رشد قیمتی بیش از ۴۱ درصد در هفته پایانی سال رسید.

۲-۶. بررسی روند تغییر قیمت‌های سیب در سال ۱۳۹۱

قیمت سیب در سال ۱۳۹۱ نسبت به سال قبل از آن حدود ۲۰ درصد افزایش پیدا کرده است که افزایش قیمت آن از نرخ تورم سالیانه سال ۱۳۹۱ کمتر بوده است.

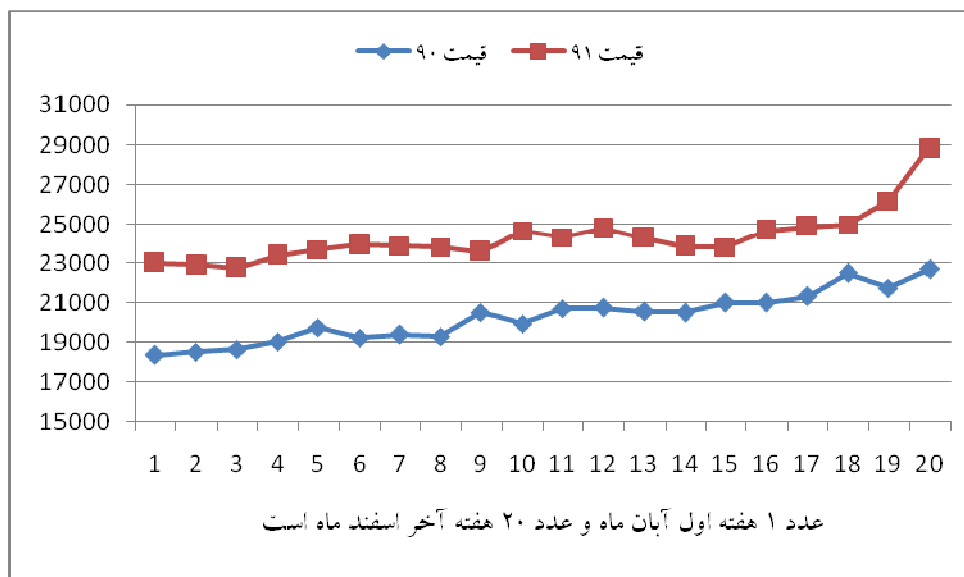
جدول ۲۹. تغییرات قیمت سیب در چهار هفته پایانی سال ۱۳۹۱ نسبت به چهار هفته پایانی سال ۱۳۹۰

تغییر قیمت سیب (درصد)	قیمت سیب سال ۱۳۹۱ (ریال)	قیمت سیب سال ۱۳۹۰ (ریال)	
۱۶/۵	۲۴۸۶۰	۲۱۳۳۰	هفته اول اسفندماه
۱۱/۱	۲۴۹۷۰	۲۲۴۷۰	هفته دوم اسفندماه
۲۰/۵	۲۶۱۹۰	۲۱۷۴۰	هفته سوم اسفندماه
۲۷/۰	۲۸۸۰۰	۲۲۶۷۰	هفته چهارم اسفندماه

مأخذ: بانک مرکزی.

متوسط قیمت اسفندماه در سال ۱۳۹۱ نسبت به سال قبل از آن حدود ۱۸ درصد افزایش داشته است و بیشترین افزایش قیمت در هفته چهارم اسفندماه شکل گرفته است که برابر با ۲۷ درصد می‌باشد. براساس اعلام بانک مرکزی شاخص قیمت تولیدکننده برای میوه‌های دانه‌دار ۲۶ درصد بیشتر از سال ۱۳۹۰ بوده است و با توجه به افزایش ۲۰ درصدی قیمت مصرف‌کننده بازار سیب در سال ۱۳۹۱ وضعیت متعادلی داشته است.

نمودار ۱۲. روند قیمت سیب در سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ در پنج ماه منتهی به پایان سال (ریال)

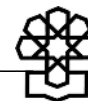
مأخذ: همان.

روند تغییرات قیمت سیب در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ دارای یک روند متعادل نسبت به یکدیگر می‌باشد بجز سه هفته پایانی سال ۱۳۹۱ که قیمت‌ها سرعت رشد بالاتری را نشان می‌دهند. قیمت سیب نیز مانند پرتقال در سه هفته پایانی سال دچار یک فرار قیمتی شده است و طی دو هفته بیش از ۱۵ درصد افزایش قیمت داشته است.

جدول ۳۰. میزان واردات و صادرات سیب در سال ۱۳۹۱ به تفکیک ماه

ماه	واردات			صادرات			
	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	سهم هر ماه از کل (درصد)	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)
اردیبهشت	۰/۹۳	۱/۱۷	۱/۲۶	۹۵/۶	۵/۵۶	۴/۴۸	۰/۸۱
خرداد	۰/۰۵	۰/۰۵	۱/۱۶	۴/۸	۰/۲۶	۰/۲۱	۰/۸۰
تیر	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۴۶	۰/۴۶	۱/۰۰
مرداد	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۳/۵۵	۲/۸۹	۰/۸۱
شهریور	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۶/۵۰	۵/۶۳	۰/۸۷
مهر	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۲۷/۰۸	۲۴/۱۱	۰/۸۹
آبان	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۳۵/۲۳	۲۹/۷۳	۰/۸۴
آذر	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۸۰/۰۹	۶۶/۴۵	۰/۸۳
دی	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۵۹/۵۵	۴۸/۴۸	۰/۸۱
بهمن	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۷۸/۷۶	۶۴/۴۱	۰/۸۲
اسفند	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۷۹/۵۵	۶۵/۶۹	۰/۸۳
فروردین ۱۳۹۲	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
مجموع	۰/۹۷	۱/۲۲			۳۷۶/۵۸	۳۱۲/۵۳	

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

واردات سیب نیز در سال ۱۳۹۱ تحت تأثیر افزایش قیمت دلار قرار گرفت و از خرداد ۱۳۹۱ به بعد واردات سیب متوقف شد و صادرات سیب نسبت به سال ۱۳۹۰ رشد ۵۱ درصدی داشت. در سال ۱۳۹۱ که دولت بنا بر هر دلیلی اقدام به واقعی‌تر کردن ارزش پول ملی نمود واردات صرفه اقتصادی خود را از دست داد و به نحوی سدی مقابل تصمیمات و سیاست‌های ضدتولید وزارت بازرگانی و وزارت صنعت، معدن و تجارت ایجاد شد. بررسی روند قیمت‌ها نشان می‌دهد که علی‌رغم اینکه سیب و پرتقال در ایام پایانی سال ۱۳۹۱ به کشور وارد نشد، افزایش قیمت مصرف‌کننده کمتر از نرخ تورم بوده و افزایش شاخص قیمت تولیدکننده بیش از قیمت مصرف‌کننده بوده است که نشان می‌دهد واردات تأثیر معناداری در کنترل قیمت و تنظیم بازار نداشته و با هدفی غیر از تنظیم بازار انجام می‌شده است.

۷. بررسی بازار سیب و پرتقال در سال ۱۳۹۲

میزان بارش سالیانه در سال ۱۳۹۲ حدود ۲۱۷ میلیمتر بوده است که حدود ۱۳ درصد پایین‌تر از متوسط بارندگی بلندمدت می‌باشد. در زمستان سال ۱۳۹۲ یک سرمازدگی و برف سنگین شمال کشور و مرکبات تولیدی را تحت تأثیر قرار داد. میزان تولید سیب در سال ۱۳۹۲ در کشور حدود ۳۰۵۰ هزار تن که نسبت به تولید سال قبل از آن حدود ۲ درصد کاهش داشت. اما میزان تولید پرتقال در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۹۱ حدود ۱۱ درصد افزایش داشت.

جدول ۳۱. میزان تولید سیب و پرتقال در سال ۱۳۹۲

پرتقال			سیب		
سهم از تولید (درصد)	تولید (هزار تن)	استان	سهم از تولید (درصد)	تولید (هزار تن)	استان
۵۶/۸	۱۴۴۷	مازندران	۲۶/۰	۷۹۲	آذربایجان غربی
۱۳/۷	۳۴۹	چیرفت	۱۳/۷	۴۱۷	آذربایجان شرقی
۱۳/۲	۳۳۵	فارس	۳۹/۶	۲۳۴	فارس
۳/۸	۹۸	گیلان	۱۱/۴	۳۴۷	تهران
۲۵۴۷		کل کشور (هزار تن)	۳۰۵۰		کل کشور (هزار تن)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی.

در سال ۱۳۹۲ استان آذربایجان غربی با تولید حدود ۲۶ درصد از سیب کشور قطب اصلی تولید سیب بوده است و در تولید پرتقال هم استان مازندران با تولید حدود ۵۷ درصد از کل پرتقال تولیدی دارای رتبه اول در تولید پرتقال بوده است.

۷-۱. بررسی روند تغییر قیمت‌های پرتقال در سال ۱۳۹۲

بررسی قیمت‌های خرده‌فروشی سطح شهر تهران مؤید آن است که متوسط قیمت پرتقال در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۹۱ بیش از ۴۳ درصد افزایش داشته است و از ۲۵۲۸۰ ریال در سال ۱۳۹۱ به ۳۶۳۷۰ ریال رسیده است. میزان افزایش قیمت پرتقال در سال ۱۳۹۲ حدود ۱۰ درصد بیش از تورم سالیانه بوده است.

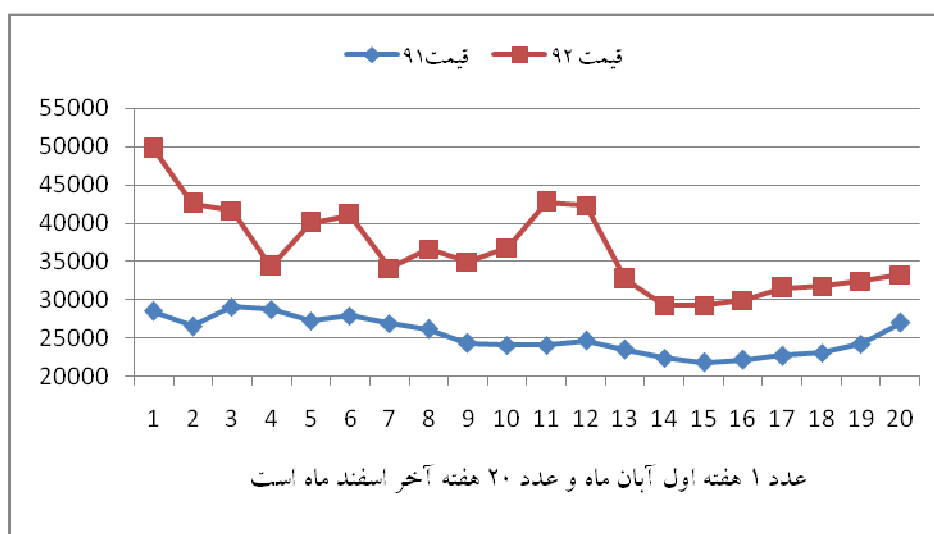
جدول ۳۲. تغییرات قیمت پرتقال در چهار هفته پایانی سال ۱۳۹۲ نسبت به چهار هفته پایانی سال ۱۳۹۱

تغییر قیمت پرتقال (درصد)	قیمت پرتقال سال ۱۳۹۲ (ریال)	قیمت پرتقال سال ۱۳۹۱ (ریال)	
۳۸/۶	۳۱۵۰۰	۲۲۷۳۰	هفته اول اسفندماه
۳۷/۴	۳۱۷۶۰	۲۳۱۲۰	هفته دوم اسفندماه
۳۳/۸	۳۲۴۹۰	۲۴۲۸۰	هفته سوم اسفندماه
۲۶/۵	۳۴۲۴۰	۲۷۰۶۰	هفته چهارم اسفندماه

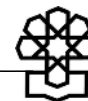
مأخذ: بانک مرکزی.

قیمت پرتقال در چهار هفته پایانی سال ۱۳۹۲ روند افزایشی داشته است و به‌طور متوسط حدود ۳۴ درصد نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش داشته است. روند تغییر قیمت پرتقال طی این چهار هفته صعودی بوده است، اما میزان تغییر قیمت آن نسبت به سال قبل کاهشی بوده است که دلیل آن را می‌توان در شیب تندتر افزایش قیمت در هفته‌های پایانی سال ۱۳۹۱ نسبت به ۱۳۹۲ جستجو کرد.

نمودار ۱۳. روند تغییرات قیمت پرتقال در پنج هفته پایانی سال ۱۳۹۲ نسبت به ۱۳۹۱ (ریال)

مأخذ: همان.

بانک مرکزی شاخص قیمت تولیدکننده برای مرکبات را در سال ۱۳۹۲ برابر با ۵۲۹ اعلام کرد که نسبت به سال قبل از آن حدود ۲۵ درصد افزایش داشته است در حالی که قیمت مصرف‌کننده حدود ۴۳ درصد افزایش داشت بنابراین سهم تولیدکننده از قیمت نهایی که مصرف‌کننده پرداخت می‌کند، کاهش یافته است.

جدول ۳۳. شاخص قیمت تولیدکننده مرکبات در پنج ماه آخر سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲

اسفند	بهمن	دی	آذر	آبان	
۴۸۹	۴۷۸	۴۶۴	۴۶۵	۴۶۳	سال ۱۳۹۱
۵۶۷	۵۵۱	۵۴۴	۵۵۳	۵۶۲	سال ۱۳۹۲
۱۶/۰	۱۵/۳	۱۷/۲	۱۸/۹	۲۱/۴	تغییر (درصد)

مأخذ: همان.

شاخص قیمت تولیدکننده برای مرکبات طی پنج ماه منتهی به پایان سال ۱۳۹۲ روند افزایشی داشته است. در اسفندماه سال ۱۳۹۲ شاخص قیمت تولیدکننده نسبت به اسفند سال ۱۳۹۱ حدود ۱۶ درصد رشد داشته است، اما قیمت مصرف‌کننده بیش از ۳۳ درصد افزایش داشته است.

جدول ۳۴. میزان واردات و صادرات پرتقال در سال ۱۳۹۲ به تفکیک ماه

صادرات				واردات				
سهم هر ماه از کل (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	سهم هر ماه از کل (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	
۶/۲	۰/۷۰	۰/۲۴	۰/۳۴	اردیبهشت
۵/۹	۰/۶۱	۰/۲۰	۰/۳۲	خرداد
۰/۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	تیر
۰/۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	مرداد
۰/۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	شهریور
۰/۱	۰/۵۲	۰/۰۰	۰/۰۱	مهر
۳/۰	۰/۵۲	۰/۰۹	۰/۱۷	آبان
۲۴/۹	۰/۵۵	۰/۷۵	۱/۳۷	آذر
۲۰/۵	۰/۵۲	۰/۵۹	۱/۱۳	دی
۱۳/۱	۰/۵۳	۰/۳۸	۰/۷۲	بهمن
۱۳/۲	۰/۵۲	۰/۳۸	۰/۷۳	اسفند
۱۳/۰	۰/۵۲	۰/۳۷	۰/۷۱	فروردین ۱۳۹۳
		۲/۹۹	.			.	.	مجموع

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

در سال ۱۳۹۲ با وجود اینکه شایعات زیادی در زمینه کمبود پرتقال در ایام پایانی سال به وجود آمد، وزارت جهاد کشاورزی که برای اولین بار مسئولیت تنظیم واردات و صادرات محصولات کشاورزی را برعهده گرفته بود با هدف حمایت از تولیدات داخلی واردات پرتقال را ممنوع کرد. در سال ۱۳۹۲ برای اولین بار بعد از سال ۱۳۸۴ ضمن تأمین به موقع نیازهای داخلی تراز تجاری پرتقال مثبت شد.

۲-۷. بررسی روند تغییر قیمت‌های سیب در سال ۱۳۹۲

آمارهای مربوط به قیمت‌های خرده‌فروشی در بازار مغازه‌های شهر تهران نشان می‌دهد که قیمت سیب در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال قبل از آن بیش از ۷۰ درصد افزایش داشته است که تقریباً دو برابر نرخ تورم سالیانه بوده است. متوسط قیمت سیب در پنج ماه منتهی به پایان سال از ۲۴۳۰۰ ریال در سال ۱۳۹۱ به ۴۲۲۵۰ ریال در سال ۱۳۹۲ رسیده است.

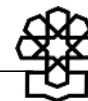
جدول ۳۵. تغییرات قیمت سیب در چهار هفته پایانی سال ۱۳۹۲

نسبت به چهار هفته پایانی سال ۱۳۹۱

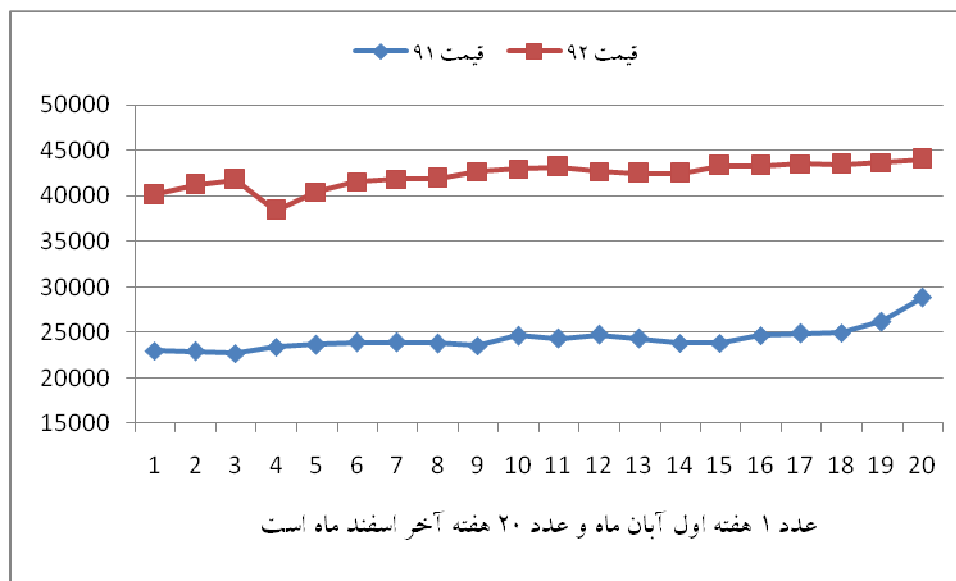
تغییر قیمت سیب (درصد)	قیمت سیب سال ۱۳۹۲ (ریال)	قیمت سیب سال ۱۳۹۱ (ریال)	
۷۵/۱	۴۳۵۲۰	۲۴۸۶۰	هفته اول اسفندماه
۷۴/۰	۴۳۴۵۰	۲۴۹۷۰	هفته دوم اسفندماه
۶۶/۸	۴۳۶۸۰	۲۶۱۹۰	هفته سوم اسفندماه
۵۲/۹	۴۴۰۳۰	۲۸۸۰۰	هفته چهارم اسفندماه

مأخذ: بانک مرکزی.

متوسط قیمت سیب در اسفندماه سال ۱۳۹۲ نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۱ بیش از ۶۷ درصد افزایش داشته است و بیشترین نرخ افزایش قیمت مربوط به هفته اول اسفند بوده است و به تدریج از این اختلاف قیمت کاسته شده است و قیمت سیب در هفته پایانی سال رشد ۵۳ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۱ داشته است.

نمودار ۱۴. روند قیمت سیب در سال ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ در پنج ماه منتهی به پایان سال (ریال)

مأخذ: همان.

قیمت سیب در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۹۱ در تمام طول سال دارای یک فاصله تقریباً ثابت بوده است. تداوم اختلاف قیمتی بالا بین سال ۱۳۹۱ با ۱۳۹۲ در بازار سیب نشان‌دهنده اختلال در میزان عرضه سیب می‌باشد که با توجه به برهم خوردن تعادل عرضه و تقاضا قیمت سیب به شدت رشد کرده است.

جدول ۳۶. میزان واردات و صادرات سیب در سال ۱۳۹۲ به تفکیک ماه

صادرات				واردات				
سهم هر ماه از کل (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	سهم هر ماه از کل (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	
۱۲/۴	۰/۷	۱۶/۳	۲۳/۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	اردیبهشت
۱/۸	۰/۵	۱/۸	۳/۴	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	خرداد
۰/۴	۰/۴	۰/۴	۰/۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	تیر
۱/۵	۰/۵	۱/۴	۲/۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	مرداد
۲/۳	۰/۵	۲/۱	۴/۵	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	شهریور
۶/۹	۰/۵	۶/۴	۱۳/۳	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	مهر
۸/۵	۰/۵	۷/۶	۱۶/۳	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	آبان
۱۵/۷	۰/۴	۱۳/۴	۳۰/۳	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	آذر
۹/۶	۰/۴	۸/۱	۱۸/۵	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	دی
۹/۵	۰/۴	۸/۱	۱۸/۳	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	بهمن
۱۵/۰	۰/۴	۱۲/۶	۲۸/۸	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	اسفند
۱۶/۳	۰/۴	۱۳/۴	۳۱/۲	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	فروردین ۱۳۹۳
		۹۱/۶	۱۹۲/۲			۰/۰۰	۰/۰۰	مجموع

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

در سال ۱۳۹۲ واردات سیب هم مانند پرتقال ممنوع شد و وزارت جهاد کشاورزی برای حمایت از تولید داخلی اجازه واردات سیب را به کشور نداد. در همین سال حدود ۱۹۲ هزار تن سیب از کشور صادر شد که بیش از ۷۸ هزار تن آن در سه ماه بهمن، اسفند و فروردین ۱۳۹۳ صورت گرفته است.

۸. بررسی بازار سیب و پرتقال در سال ۱۳۹۳

تا زمان نگارش این مطالعه آمار و اطلاعات مربوط به میزان تولید و همچنین بارش کشور در سال ۱۳۹۳ توسط وزارت جهاد کشاورزی و سازمان هواشناسی منتشر نشده است، اما اطلاعات غیررسمی گویای آن است که میزان تولید سیب در سال جاری بین ۵ تا ۱۰ درصد افزایش و میزان تولید پرتقال بین ۱۰ تا ۱۵ درصد نسبت به سال ۱۳۹۲ کاهش یافته است.

۸-۱. بررسی روند تغییر قیمت‌های پرتقال در سال ۱۳۹۳

تولید پرتقال در سال ۱۳۹۳ تحت تأثیر عوارض حاصل از برف سنگین سال ۱۳۹۲ و شکستگی درختان پرتقال در شمال کشور قرار گرفت. براساس اعلام بانک مرکزی متوسط قیمت پرتقال در سال ۱۳۹۳ برابر با ۵۱۰۰۰ ریال بوده است که نسبت به قیمت این محصول در سال ۱۳۹۲ حدود ۴۰ درصد رشد داشته است این درحالی است که نرخ تورم برای سال ۱۳۹۳ برابر ۱۴/۷ درصد اعلام شده است.

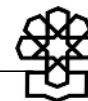
جدول ۳۷. تغییرات قیمت پرتقال در چهار هفته پایانی سال ۱۳۹۳

نسبت به چهار هفته پایانی سال ۱۳۹۲

تغییر قیمت پرتقال (درصد)	قیمت پرتقال سال ۱۳۹۳ (ریال)	قیمت پرتقال سال ۱۳۹۲ (ریال)	
۷۰/۲	۵۳۶۰۰	۳۱۵۰۰	هفته اول اسفندماه
۶۶/۰	۵۲۷۱۰	۳۱۷۶۰	هفته دوم اسفندماه
۸۲/۳	۵۹۲۳۰	۳۲۴۹۰	هفته سوم اسفندماه
۷۳/۷	۵۹۴۸۰	۳۴۲۴۰	هفته چهارم اسفندماه

مأخذ: بانک مرکزی.

چهار هفته پایانی سال ۱۳۹۳ به‌طور متوسط قیمت پرتقال نسبت به مدت مشابه سال قبل از آن حدود ۷۳ درصد رشد داشته است. بیشترین افزایش قیمت مربوط به هفته سوم اسفندماه با ۸۲ درصد و کمترین آن مربوط به هفته اول اسفندماه با ۷۰ درصد افزایش بوده است.

جدول ۳۸. شاخص قیمت تولیدکننده مرکبات در پنج ماه آخر سال‌های ۱۳۹۳

اسفند	بهمن	دی	آذر	آبان	شرح
۳۳۰	۳۲۳	۲۸۸	۲۵۱	۱۹۵	سال ۱۳۹۳
۱۰۱	۱۰۶	۹۱	۵۷	۱۷	تغییر شاخص سال ۱۳۹۳ نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۲ (درصد)

مأخذ: همان.

در آبان‌ماه سال ۱۳۹۳ شاخص قیمت تولیدکننده مرکبات حدود ۱۷ درصد بالاتر از آبان‌ماه سال ۱۳۹۲ بوده است، اما به یکباره در آذرماه سال ۱۳۹۳ شاخص قیمت تولیدکننده از ۱۹۵ به ۲۵۱ افزایش یافته است. افزایش ۲۹ درصدی شاخص قیمت تولیدکننده در عرض یک ماه حاصل به هم خوردن تعادل عرضه و تقاضا است چراکه در سال‌های قبل از آن سابقه این چنین افزایش قیمتی در سمت تولیدکننده وجود نداشته است. اطلاعات ارائه شده توسط وزارت جهاد کشاورزی نشان می‌دهد که ورود این وزارتخانه برای خرید و ذخیره‌سازی پرتقال در اواخر آذرماه و دی‌ماه صورت گرفته است که این ورود دیرنگام باعث افزایش یکباره قیمت تولیدکننده شده است و در ادامه نیز با توجه به جوسازی‌های مداخلین در زنجیره ارزش پرتقال خصوصاً مباشر سابق وزارت بازرگانی و صنعت، معدن و تجارت در خرید پرتقال که در طرح تنظیم بازار سال ۱۳۹۳ کنار گذاشته شده بود قیمت پرتقال به شدت افزایش یافت، که این امر با توجه به جوسازی رسانه‌ای مدافعین ابطال قانون تمرکز وظایف و اختیارات بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی قوت گرفت. البته در این بین نباید از رفتار عجولانه مدیران ارشد وزارت جهاد کشاورزی که در دام روانی این جریان افتادند به‌سادگی گذشت. رفت‌وآمدهای مکرر مقامات ارشد وزارتخانه به شمال کشور بازار مرکبات را در شمال کشور به کلی نامتعادل نمود و به افزایش قیمت پرتقال در ایام پایانی سال دامن زد.

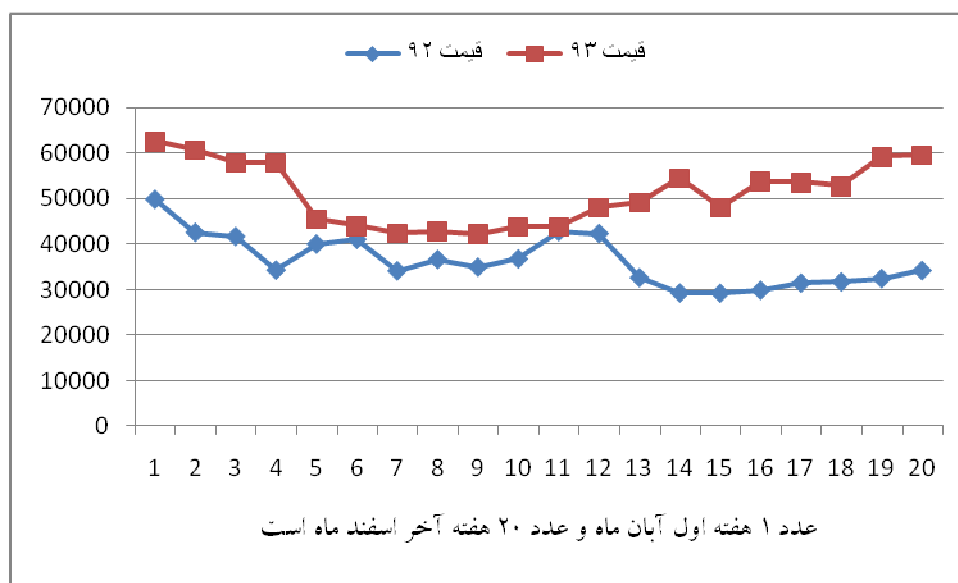
جدول ۳۹. شاخص قیمت تولیدکننده مرکبات در پنج ماه منتهی به پایان سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۳

اسفند	بهمن	دی	آذر	آبان	سال
۴۶۶	۴۶۲	۴۵۸	۴۶۷	۵۳۶	۱۳۸۷ (ثابت ۱۳۷۳)
۲۸۴	۲۸۵	۲۶۲	۲۶۸	۲۵۸	۱۳۸۸ (ثابت ۱۳۸۳)
۳۰۹	۳۰۷	۲۸۹	۲۸۷	۲۷۶	۱۳۸۹ (ثابت ۱۳۸۳)
۳۸۰	۳۷۲	۳۵۸	۳۵۲	۳۳۸	۱۳۹۰ (ثابت ۱۳۸۳)
۴۸۹	۴۷۸	۴۶۴	۴۶۵	۴۶۳	۱۳۹۱ (ثابت ۱۳۸۳)
۵۶۷	۵۵۱	۵۴۴	۵۵۳	۵۶۲	۱۳۹۲ (ثابت ۱۳۸۳)
۳۳۰	۳۲۳	۲۸۸	۲۵۱	۱۹۵	۱۳۹۳ (ثابت ۱۳۹۰)

مأخذ: همان.

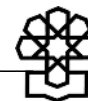
نکته مثبت بازار پرتقال در سال ۱۳۹۳ این است که قیمت مصرف‌کننده پرتقال در اسفند سال ۱۳۹۳ حدود ۷۳ درصد رشد داشته است در حالی که شاخص قیمت تولیدکننده بیش از ۱۰۰ درصد رشد نموده است که در این حالت افزایش سهم تولیدکننده از قیمت نهایی مصرف‌کننده به مقدار قابل توجهی افزایش یافته است.

نمودار ۱۵. مقایسه قیمت پرتقال در سال ۱۳۹۳ با سال ۱۳۹۲ در ۲۰ هفته پایانی سال (ریال)

مأخذ: همان.

روند قیمتی مصرف‌کننده پرتقال در سال ۱۳۹۳ تا پایان دی‌ماه، روندی طبیعی را طی نموده است حتی در هفته سوم دی‌ماه قیمت پرتقال با هفته مشابه سال قبل از آن تقریباً برابر بوده است، اما از ابتدای دی‌ماه روند رو به رشد قیمت پرتقال آغاز شد و تا هفته آخر سال ادامه پیدا کرد. افزایش شدید شاخص قیمت تولیدکننده در آبان و آذر ۱۳۹۳ و ایجاد جو روانی کمبود پرتقال بیش از کمبود عرضه واقعی، باعث شد که در اواخر دی‌ماه میزان عرضه پرتقال به بازار، (به‌منظور ذخیره‌سازی برای ایام پایانی سال) کاهش یافته و فرار قیمتی پرتقال آغاز شود.

جدول ۴۰. میزان واردات و صادرات پرتقال در سال ۱۳۹۳ به تفکیک ماه

صادرات				واردات				
سهم هر ماه از کل (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	سهم هر ماه از کل (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	
۳۹/۴	۰/۵۲	۰/۳۳	۰/۶۴	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	اردیبهشت
۸/۴	۰/۵۲	۰/۰۷	۰/۱۴	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	خرداد
۳/۱	۰/۵۷	۰/۰۳	۰/۰۵	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	تیر
۰/۵	۰/۵۲	۰/۰۰	۰/۰۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	مرداد
۰		۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	شهریور
۰/۴	۰/۵۴	۰/۰۰	۰/۰۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	مهر
۱۲/۸	۰/۵۱	۰/۱۱	۰/۲۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	آبان
۱۴/۷	۰/۵۲	۰/۱۲	۰/۲۴	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	آذر
۱۵/۳	۰/۵۳	۰/۱۳	۰/۲۵	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	دی
۱/۶	۰/۵۲	۰/۰۱	۰/۰۳	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	بهمن
۳/۹	۰/۵۲	۰/۳۳	۰/۶۴	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	اسفند
۰				۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	فروردین ۱۳۹۴
۰	۰	۰/۸۴	۱/۶	۰	۰	۰/۰۰	۰/۰۰	مجموع

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

در سال ۱۳۹۳ وزارت جهاد کشاورزی بازمه ماندن سال قبل با توجه به تأکيدات مقام معظم رهبر در زمینه حمایت از تولید داخلی و همچنین سیاست‌های اقتصاد مقاومتی تنظیم بازار ایام پایانی سال را با تولیدات داخلی انجام داد. با توجه به ایراداتی که در این طرح وجود داشت در پایان سال، قیمت مصرف‌کننده پرتقال افزایش غیرمنطقی یافت. اما نحوه مدیریت وزارت جهاد کشاورزی موجب شد که سهم تولیدکننده مرکبات از قیمت نهایی مصرف‌کننده افزایش یابد.

۲-۸. بررسی روند تغییر قیمت‌های سیب در سال ۱۳۹۳

متوسط قیمت سیب در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال قبل از آن ۱۵ درصد افزایش داشته است و قیمت آن برابر با نرخ تورم سالیانه که حدوداً ۱۴/۷ درصد بوده، رشد کرده است.

جدول ۴۱. تغییرات قیمت سیب در چهار هفته پایانی سال ۱۳۹۳

نسبت به چهار هفته پایانی سال ۱۳۹۲

تغییر قیمت سیب (درصد)	قیمت سیب سال ۱۳۹۳ (ریال)	قیمت سیب سال ۱۳۹۲ (ریال)	
۱۱/۹	۴۸۶۸۰	۴۳۵۲۰	هفته اول اسفندماه
۱۳/۰	۴۹۱۰۰	۴۳۴۵۰	هفته دوم اسفندماه
۱۰/۶	۴۸۳۰۰	۴۳۶۸۰	هفته سوم اسفندماه
۱۲/۸	۵۱۲۰۰	۴۵۳۸۰	هفته چهارم اسفندماه

مأخذ: بانک مرکزی.

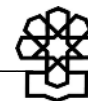
متوسط قیمت سیب در چهار هفته پایانی سال ۱۳۹۳ نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۲ حدود ۱۲ درصد افزایش داشته است که حدود ۳ درصد کمتر از نرخ تورم سال ۱۳۹۳ می‌باشد و در هفته پایانی سال افزایش قیمت سیب برای مصرف‌کننده حدود ۱۳ درصد بوده است.

رشد قیمتی سیب در سال ۱۳۹۳ برای مصرف‌کننده متعادل بوده است، اما شاخص قیمت تولیدکننده برای میوه‌های دانه‌دار به‌طور متوسط حدود ۶ درصد کاهش داشته است که باعث کاهش قدرت خرید تولیدکننده با توجه به تورم ۱۴/۷ درصدی شده است که این مسئله یک نکته منفی در کارنامه وزارت جهاد کشاورزی در تنظیم بازار سیب در سال ۱۳۹۳ می‌باشد که به‌عنوان متولی تولید نتوانسته به‌خوبی از تولیدکننده حمایت کند.

جدول ۴۲. میزان واردات و صادرات سیب در سال ۱۳۹۳ به تفکیک ماه

صادرات				واردات				
سهم هر ماه از کل (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	سهم هر ماه از کل (درصد)	قیمت هر کیلوگرم (دلار)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	
۹/۶	۰/۴۳	۱۵/۵۸	۳۶/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	اردبیهشت
۰/۹	۰/۴۳	۶/۰۹	۱۴/۰۶	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	خرداد
	۰/۴۴	۱/۴۵	۳/۳۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	تیر
۰/۴	۰/۴۴	۰/۶۳	۱/۴۲	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	مرداد
۲/۱	۰/۴۷	۳/۷۲	۷/۹۳	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	شهریور
۹/۴	۰/۴۶	۱۶/۱۴	۳۵/۴۳	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	مهر
۱۳/۸	۰/۴۳	۲۲/۰۸	۵۱/۶۸	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	آبان
۱۵/۹	۰/۴۳	۲۵/۹۶	۵۹/۸۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	آذر
۱۳/۷	۰/۴۳	۲۲/۲۴	۵۱/۶۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	دی
۱۱	۰/۴۴	۱۸/۲۲	۴۱/۴۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	بهمن
۱۶/۱	۰/۴۳	۲۶/۱	۶۰/۵	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	اسفند
۳/۴	۰/۴۲	۵/۳	۱۲/۶	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	فروردین ۱۳۹۴
		۱۶۳/۵	۳۷۵/۷			۰/۰۰	۰/۰۰	مجموع

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

در سال ۱۳۹۳ واردات سیب نیز مانند پرتقال در جهت حمایت از تولید داخلی ممنوع شده بود. در سال ۱۳۹۳ حدود ۳۷۵ هزار تن سیب به ارزش ۱۶۳ میلیون دلار از کشور صادر شده است.

۹. جمع‌بندی آثار طرح تنظیم بازار

هدف اصلی تصویب طرح تنظیم بازار در روزهای پایانی سال ۱۳۸۳، کنترل قیمت اقلام اصلی میوه مورد نیاز در ایام پایانی سال برای مصرف‌کننده می‌باشد. هرچند در مصوبه مذکور هدف اصلی این طرح حمایت توأمان از تولیدکننده و مصرف‌کننده عنوان شده است، اما عملاً رویکرد متولیان تنظیم بازار کنترل قیمت در یک هفته پایانی سال بوده است.

جدول ۴۳. عملکرد طرح تنظیم بازار میوه شب عید از سال ۱۳۸۷ تا سال ۱۳۹۳ در سمت مصرف‌کننده

سال	رشد متوسط قیمت نسبت به متوسط قیمت سال قبل (درصد)		رشد قیمت هفته پایانی سال نسبت به مدت مشابه سال قبل (درصد)		نرخ تورم سالیانه (درصد)	نسبت رشد قیمت متوسط سال به نرخ تورم سالیانه*		عملکرد طرح براساس سالیانه متوسط		عملکرد طرح براساس هفته پایانی	
	پرتقال	سیب	پرتقال	سیب		پرتقال	سیب	پرتقال	سیب	پرتقال	سیب
۱۳۸۷	۷	۷/۲	-۱۶/۴	-۳/۶	۲۵/۴	۰/۲۸	۰/۲۸	+	+	+	+
۱۳۸۸	۲۵/۱	۰/۵	۳۵/۵	۵/۵	۱۰/۸	۲/۳۲	۰/۰۵	-	-	+	-
۱۳۸۹	۲۰/۵	۵۲	۳۱/۱	۱۲۲/۹	۱۲/۴	۱/۶۵	۴/۱۹	-	-	-	-
۱۳۹۰	۹/۴	۷/۶	۷/۱	-۱۷/۳	۲۱/۵	۰/۴۴	۰/۳۵	+	+	+	+
۱۳۹۱	۲۳/۹	۱۹/۹	۴۱/۹	۲۷	۳۱/۵	۰/۷۶	۰/۶۳	+	-	+	+
۱۳۹۲	۴۳/۸	۷۳/۹	۲۶/۵	۵۲/۹	۳۴/۷	۱/۲۶	۲/۱۳	-	+	-	-
۱۳۹۳	۴۰/۵	۱۵/۲	۷۳/۷	۱۲/۸	۱۴/۷	۲/۷۶	۱/۰۳	+	-	+	-

مأخذ: بانک مرکزی و محاسبات کارشناسی.

* اعداد بزرگ‌تر از ۱ به معنای بالاتر بودن نرخ رشد قیمت مصرف‌کننده نسبت به تورم سالیانه و اعداد کوچک‌تر از ۱ به معنای پایین‌تر بودن نرخ رشد قیمت میوه در مقطع زمانی نسبت به نرخ تورم می‌باشد. (اعداد بین ۰/۹۵ تا ۱/۰۵ به‌عنوان بازه مورد قبول عملکرد طرح در نظر گرفته شده است).

بررسی تغییرات متوسط قیمت سیب و پرتقال نسبت به سال قبل از آن نشان می‌دهد که بالاترین افزایش متوسط قیمت سالیانه پرتقال مربوط به سال ۱۳۹۲ است و در مورد سیب بالاترین افزایش متوسط قیمت سالیانه نسبت به سال قبل از آن نیز در سال ۱۳۹۲ شکل گرفته است. اما در رشد قیمت هفته پایانی سال، میزان رشد قیمت پرتقال در سال ۱۳۹۳ بیش از ۷۳ درصد بوده که در بین سال‌های مورد مطالعه دارای بالاترین میزان رشد می‌باشد و در مورد سیب نیز هفته پایانی سال ۱۳۸۹ با افزایش قیمت بی‌سابقه ۱۲۲ درصدی، رتبه اول در افزایش قیمت در بین تمام

سال‌های مورد مطالعه برای هر دو محصول را به خود اختصاص داده است. البته ذکر این نکته ضروری است که هدف اصلی طرح حفظ منافع تولیدکننده و مصرف‌کننده همراه با هم می‌باشد و جدول ۴۳ فقط عملکرد طرح را از نظر قیمت مصرف‌کننده آنالیز نموده است. اما اگر کل زنجیره تولید تا توزیع مدنظر باشد پایین آمدن قیمت نسبت به سال قبل از آن نمی‌تواند لزوماً عملکرد مثبت طرح را بیان کند. بنابراین برای بررسی مناسب‌تر طرح باید میزان تغییرات شاخص قیمت تولیدکننده را نیز مورد ارزیابی قرار داد.

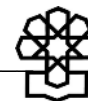
جدول ۴۴. مقایسه رشد شاخص قیمت تولیدکننده و مصرف‌کننده از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲

سیب			پرتقال			سال
تفاوت رشد قیمت تولیدکننده و مصرف‌کننده	رشد شاخص قیمت تولیدکننده نسبت به سال قبل (درصد)	رشد متوسط قیمت مصرف‌کننده نسبت به سال قبل (درصد)	تفاوت رشد قیمت تولیدکننده و مصرف‌کننده	رشد شاخص قیمت تولیدکننده نسبت به سال قبل (درصد)	رشد متوسط قیمت مصرف‌کننده نسبت به سال قبل (درصد)	
—	—	۷/۲	-۱۰/۸	-۳/۸	۷	۱۳۸۷
-۴/۷	-۴/۲	۰/۵	-۸/۳	۱۶/۸	۲۵/۱	۱۳۸۸
-۵۳/۴	-۱/۴	۵۲	-۳/۵	۱۷	۲۰/۵	۱۳۸۹
۲۰/۵	۲۸/۱	۷/۶	۶/۱	۱۵/۵	۹/۴	۱۳۹۰
۶/۶	۲۶/۵	۱۹/۹	۵/۱	۲۹	۲۳/۹	۱۳۹۱
-۲۴/۹	۴۹	۷۳/۹	-۲۰/۸	۲۳	۴۳/۸	۱۳۹۲

مأخذ: همان.

بررسی میزان رشد متوسط قیمت تولیدکننده و مصرف‌کننده از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲ نشان می‌دهد که در مورد پرتقال در سه سال از ۶ سال مورد بررسی، افزایش قیمت مصرف‌کننده بیشتر از شاخص قیمت تولیدکننده بوده است و در مورد سیب هم سه سال از پنج سال مورد بررسی افزایش قیمت مصرف‌کننده بیشتر از تولیدکننده بوده است به این معنا که در این سال‌ها سهم تولیدکننده از قیمت نهایی که مصرف‌کننده پرداخت می‌کند، کاهش یافته است که می‌توان آن را نشانه‌ای از افزایش حاشیه سود دلان و واسطه‌گران بازار دانست.

۱. به دلیل اینکه تا زمان تدوین گزارش بانک مرکزی شاخص قیمت برای سال ۱۳۹۳ را اعلام ننموده است سال ۱۳۹۳ در محاسبات نیامده است.

جدول ۴۵. عملکرد طرح تنظیم بازار میوه از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۳ در سمت تولیدکننده

عملکرد طرح		سیب		پرتقال		نرخ تورم (درصد)	سال
سیب	پرتقال	تفاوت رشد شاخص قیمت تولیدکننده و مصرف کننده	درصد رشد شاخص قیمت تولیدکننده (درصد)	تفاوت رشد شاخص قیمت تولیدکننده و مصرف کننده	درصد رشد شاخص قیمت تولیدکننده نسبت به سال قبل (درصد)		
فاقد اطلاعات	-	—	—	-۳۴/۷۰	-۹/۳	۲۵/۴	۱۳۸۷
-	+	-۴۰/۳۰	-۲۹/۵	۱۸/۹۰	۲۹/۷	۱۰/۸	۱۳۸۸
+	-	۱۴/۵۰	۲۶/۹	-۳/۷۰	۸/۷	۱۲/۴	۱۳۸۹
+	+	۱۲/۴۰	۳۳/۹	۱/۶۰	۲۳/۱	۲۱/۵	۱۳۹۰
-	-	-۱۶/۵۰	۱۵	-۲/۹۰	۲۸/۶	۳۱/۵	۱۳۹۱
+	-	۴۸/۳۰	۸۳	-۱۸/۸۰	۱۵/۹	۳۴/۷	۱۳۹۲
-	+	-۲۰/۳۰	-۵/۶	۸۶/۸۰	۱۰/۱/۵	۱۴/۷	۱۳۹۳

مأخذ: همان.

بررسی رشد شاخص قیمت تولیدکننده و مقایسه آن با نرخ تورم در سال‌های مورد مطالعه نشان می‌دهد که در مورد پرتقال طرح تنظیم بازار در چهار سال از هفت سال مورد مطالعه به ضرر تولیدکننده بوده است و در مورد سیب هم سه سال از شش سال مورد مطالعه تولیدکننده متضرر شده است.

جدول ۴۶. عملکرد طرح تنظیم بازار میوه در دو سمت تولیدکننده و مصرف کننده^۱

میزان ارزش مصرفی برای واردات سیب و پرتقال (میلیون دلار)	عملکرد طرح براساس شاخص قیمت تولیدکننده		عملکرد طرح براساس قیمت مصرف کننده در هفته پایانی		
	سیب	پرتقال	سیب	پرتقال	
۳۳/۴		-	+	+	۱۳۸۷
۵۱/۷	-	+	+	-	۱۳۸۸
۹۱	+	-	-	-	۱۳۸۹
۴۱	+	+	+	+	۱۳۹۰
۰	-	-	+	-	۱۳۹۱
۰	+	-	-	+	۱۳۹۲
۰	-	+	+	-	۱۳۹۳

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

۱. علامت (+) در سمت تولیدکننده به معنی بالاتر بودن رشد شاخص قیمت تولیدکننده نسبت به تورم سالانه و علامت (-) در سمت مصرف کننده به معنی پایین تر بودن رشد قیمت نسبت به تورم سالانه می‌باشد.

بررسی عملکرد طرح تنظیم بازار ایام پایانی سال از نظر قیمت مصرف‌کننده و شاخص قیمت تولیدکننده نشان می‌دهد که اجرای این طرح در اکثر سال‌ها تأثیر مثبتی بر بازار میوه شب عید چه در سمت مصرف‌کننده و چه در سمت تولیدکننده نداشته است. با لحاظ نمودن حاشیه ۱۰ درصدی خطا برای این طرح مشخص می‌شود که سال ۱۳۸۹ در حالی ضعیف‌ترین سال از لحاظ تنظیم بازار میوه شب عید بوده است که در آن سال در دو ماه پایانی سال مذکور و فروردین سال بعد، بیش از ۹۱ میلیون دلار ارز برای واردات سیب و پرتقال از کشور خارج شده است. سال ۱۳۹۰ دارای بهترین عملکرد بوده که البته باید بررسی شود دلیل عدم افزایش قیمت‌ها در سال ۱۳۹۰ افزایش بیش از حد و غیرمنطقی قیمت در سال ۱۳۸۹ بوده یا در این سال توسط وزارت بازرگانی سازوکار جدید برای تنظیم بازار در نظر گرفته شده است که متأسفانه به دلیل عدم همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت اطلاعات کافی در این زمینه موجود نمی‌باشد.

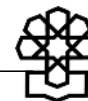
۱۰. بررسی نوسانات قیمت براساس قیمت ثابت سال ۱۳۹۰

یکی از روش‌هایی که در محاسبات قیمتی برای استاندارد کردن شاخص‌ها و مقایسه‌ها به کار می‌رود محاسبه شاخص قیمت و رابطه مبادله براساس قیمت ثابت در سال‌های پایه است که میزان حقیقی رشد قیمت محصولات مختلف را براساس یک سال پایه معین کند.

جدول ۴۷. بررسی عملکرد طرح تنظیم بازار میوه ایام پایانی سال براساس قیمت ثابت سال ۱۳۹۰

سال	قیمت پرتقال (ریال)	شاخص قیمت پرتقال	قیمت سیب (ریال)	شاخص قیمت سیب	شاخص قیمت خوراکی‌ها	رابطه مبادله شاخص قیمت پرتقال با شاخص خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها	رابطه مبادله شاخص قیمت سیب با شاخص خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها
۱۳۸۶	۱۱۵۶۴	۵۶/۷	۱۱۵۰۷/۵	۵۶/۸	۴۷/۸	۱/۱۹	۱/۱۹
۱۳۸۷	۱۲۳۷۴	۶۰/۶	۱۲۳۳۳	۶۰/۸	۶۲/۲	۰/۹۸	۰/۹۸
۱۳۸۸	۱۵۴۸۲/۵	۷۵/۹	۱۲۳۹۶/۵	۶۱/۲	۶۸/۳	۰/۹۰	۱/۱۱
۱۳۸۹	۱۸۶۵۲/۵	۹۱/۴	۱۸۸۳۷	۹۲/۹	۷۹/۴	۱/۱۷	۱/۱۵
۱۳۹۰	۲۰۴۰۳/۵	۱۰۰/۰	۲۰۲۷۰/۵	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱/۰۰	۱/۰۰
۱۳۹۱	۲۵۲۸۷	۱۲۳/۹	۲۴۲۹۴/۵	۱۱۹/۹	۱۴۴/۰	۰/۸۳	۰/۸۶
۱۳۹۲	۳۶۳۷۳/۵	۱۷۸/۳	۴۲۲۵۳	۲۰۸/۵	۲۰۴/۹	۱/۰۲	۰/۸۷
۱۳۹۳	۵۱۱۱۱/۵	۲۵۰/۵	۴۸۶۹۱	۲۴۰/۲	۲۳۷/۰	۱/۰۱	۱/۰۶

مأخذ: بانک مرکزی و محاسبات کارشناسی.

در مصوبه طرح تنظیم بازار ایام پایانی سال صراحتاً عنوان شده است که هدف طرح تنظیم بازار میوه در ایام پایانی سال است. بدون شک یک تنظیم بازار موفق زمانی شکل می‌گیرد که نگاه مجریان آن مقطعی نبوده و کل زنجیره ارزش تولید میوه را مدنظر قرار دهند. به همین دلیل متعادل نمودن بازار باید در مقطع زمانی بیشتری مدنظر قرار گیرد.

بررسی رابطه مبادله متوسط قیمت سالیانه سیب و پرتقال نشان می‌دهد که از نظر متعادل‌سازی قیمت در پنج ماه منتهی به پایان سال از نظر مصرف‌کننده، سال ۱۳۸۶ در بدترین وضعیت قرار داشته است و سال ۱۳۸۹ در رتبه دوم بدترین‌ها قرار گرفته است. نکته قابل تأمل اینکه در سال‌های ۱۳۸۶ و ۱۳۸۹ به ترتیب ۲۷/۳ و ۷۰ میلیون دلار در پنج ماه آخر سال ارز برای واردات سیب و پرتقال از کشور خارج شده است، اما وضعیت قیمت مصرف‌کننده از سال‌هایی مانند سال ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ که واردات میوه ممنوع بوده نامناسب‌تر بوده است.

۱۱. بررسی صحت آمارهای تولید سیب و پرتقال وزارت جهاد کشاورزی

در یک نگاه کلان اقتصادی قیمت محصولات مختلف عمدتاً تحت تأثیر عرضه و تقاضا هستند هرچند عوامل دیگری مانند بازارهای جهانی و جو روانی جامعه نیز بر روی قیمت تأثیرگذار می‌باشند، اما توازن عرضه و تقاضا مهم‌ترین عامل در تعیین قیمت محصولات می‌باشند و عوامل پیرامونی نیز با تأثیر غیرمستقیم بر روی عرضه و تقاضا قیمت را متأثر می‌کنند.

در چند سال اخیر همواره بحث‌هایی در زمینه دقت آمار تولیدات وزارت جهاد کشاورزی مطرح شده بود که مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در قالب یک طرح پژوهشی تحت عنوان «راستی‌آزمایی آمار و تحلیل وضع موجود بخش کشاورزی» به بررسی وضعیت آمار و اطلاعات بخش کشاورزی در دهه ۸۰ پرداخت و با پذیرش نتایج آن، وزارت جهاد کشاورزی اقدام به اصلاح آمارهای تولید در زیربخش‌های مختلف بخش کشاورزی نمود. بر این اساس آمار تولید محصولات کشاورزی اصلاح و در برخی محصولات به میزان قابل توجهی از مقدار عددی آن کاسته شد.

اما همچنان در برخی از آمارها اصلاح و ارائه شده انحرافات معناداری دیده می‌شود که با توجه به موضوع گزارش حاضر به بررسی صحت آمار تولید سیب و پرتقال پرداخته می‌شود.

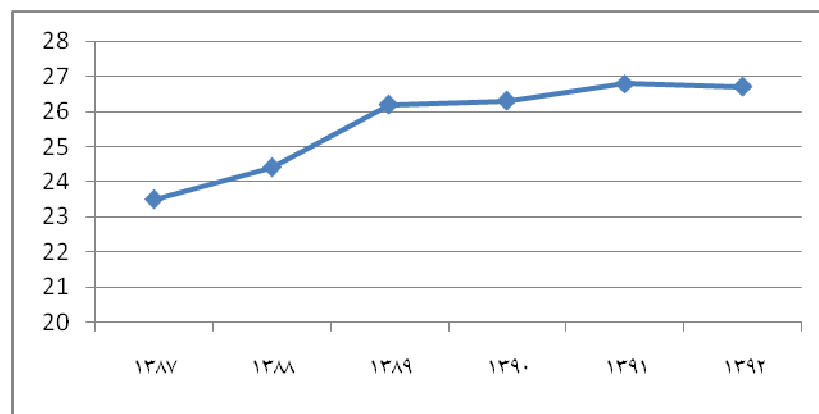
عرضه محصولات کشاورزی تحت تأثیر پارامترهایی نظیر تولید، واردات، صادرات و ضایعات می‌باشد که با در نظر گرفتن جمعیت کشور میزان سرانه عرضه محصول محاسبه می‌شود. تغییرات شدید قیمتی در سال‌های مختلف نمی‌تواند تحت تأثیر پارامترهای فرعی مؤثر بر بازار مانند جو روانی و رسانه‌ای باشد و باید دلیل آن را در بر هم خوردن تعادل عرضه و تقاضا جستجو کرد.

جدول ۴۸. سرانه مصرف پرتقال از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲

سال	تولید (هزار تن)	واردات (هزار تن)	صادرات (هزار تن)	ضایعات (هزار تن)	عرضه (هزار تن)	جمعیت (هزار نفر)	سرانه (کیلوگرم)	متوسط رشد متوسط قیمت سالیانه (درصد)	نرخ تورم
۱۳۸۷	۲۰۲۰	۸۴/۶	۳۳	۳۶۳/۶	۱۷۰۸۰/۱۲	۷۲۵۸۴	۲۳/۵	۷	۲۵/۴
۱۳۸۸	۲۰۲۰	۱۵۰/۶	۱۳	۳۶۳/۶	۱۷۹۳/۹۹۶	۷۳۶۵۱	۲۴/۴	۲۵/۱	۱۰/۸
۱۳۸۹	۲۱۸۰	۱۸۲/۶	۱۳	۳۹۲/۴	۱۹۵۷/۲۲۹	۷۴۷۳۳	۲۶/۲	۲۰/۵	۱۲/۴
۱۳۹۰	۲۲۹۰	۱۱۹/۸	۶	۴۱۲/۲	۱۹۹۱/۵۹۷	۷۵۸۳۰/۹	۲۶/۳	۹/۴	۲۱/۵
۱۳۹۱	۲۴۶۰	۹۰/۰	۴۷	۴۴۲/۸	۲۰۶۰/۲۴۸	۷۶۹۴۴/۹۲	۲۶/۸	۲۳/۹	۳۱/۵
۱۳۹۲	۲۵۵۰	۰	۵	۴۵۹	۲۰۸۶	۷۸۰۷۵/۳	۲۶/۷	۴۳/۸	۳۴/۷

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی و گمرک جمهوری اسلامی ایران.

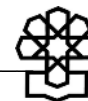
نمودار ۱۶. تغییرات سرانه عرضه پرتقال از سال ۱۳۸۷ تا سال ۱۳۹۲ (کیلوگرم)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، گمرک جمهوری اسلامی ایران و محاسبات کارشناسی.

براساس آمارهای ارائه شده وزارت جهاد کشاورزی، سرانه عرضه پرتقال همواره در حال افزایش بوده است و هیچ ناتهادلی در بخش عرضه پرتقال از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲ وجود نداشته است، اما نوسانات متوسط قیمت پرتقال در طول سال‌های مورد بررسی نشان می‌دهد که یا در کفه عرضه و یا در کفه تقاضا ناتهادلی وجود داشته است. با توجه به اینکه متوسط میزان تقاضا در طول سال، دستخوش تغییرات زیادی نمی‌شود بنابراین می‌توان نوسانات قیمت را مرتبط با عرضه دانست. سرانه عرضه پرتقال در سال ۱۳۸۷ برابر با ۲۳/۵ کیلوگرم بوده است و در سال ۱۳۸۸ سرانه عرضه با یک کیلوگرم افزایش به ۲۴/۴ کیلوگرم افزایش یافته است، اما قیمت پرتقال علی‌رغم افزایش عرضه سرانه، ۲۵/۱ درصد افزایش قیمت داشته است در حالی که نرخ تورم سالیانه ۱۰/۸ درصد بوده است.

در سال ۱۳۸۹ نیز علی‌رغم اینکه عرضه سرانه حدود ۱۰ درصد افزایش داشته است اما رشد قیمت پرتقال ۸ درصد بیشتر از نرخ تورم سالیانه بوده است. روند تغییرات عرضه سرانه پرتقال به هیچ عنوان

توجیه‌کننده رفتار قیمتی این محصول نیست. با توجه به اینکه امکان بروز خطا در آمارهای واردات و صادرات وجود ندارد. بنابراین آمارهای وزارت جهاد کشاورزی همچنان دارای انحرافات معناداری است.

جدول ۴۹. سرانه مصرف انواع سیب از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲

سال	تولید (هزار تن)	واردات (هزار تن)	صادرات (هزار تن)	ضایعات (هزار تن)	عرضه (هزار تن)	جمعیت (هزار نفر)	سرانه (کیلوگرم)	متوسط رشد قیمت سالیانه (درصد)
۱۳۸۷	۲۷۰۰	۷/۳	۳۴۲/۲	۴۳۲	۱۹۳۳/۰۹۸	۷۲۵۸۴	۲۶/۶	۷/۲
۱۳۸۸	۲۸۴۰	۸/۹	۳۵۶/۰	۴۵۴/۴	۲۰۳۸/۵۰۵	۷۳۶۵۱	۲۷/۷	۰/۵
۱۳۸۹	۲۹۰۰	۱۷/۶	۲۶۷/۵	۴۶۴	۲۱۸۶/۱۰۲	۷۴۷۳۳	۲۹/۳	۵۲
۱۳۹۰	۳۱۱۰	۱۶/۹	۲۲۳/۸	۴۹۷/۶	۲۴۰۵/۵۰۹	۷۵۸۳۰/۹	۳۱/۷	۷/۶
۱۳۹۱	۳۱۱۰	۱/۷	۳۹۶/۰	۴۹۷/۶	۲۲۱۸/۱۳۸	۷۶۹۴۴/۹۲	۲۸/۸	۱۹/۹
۱۳۹۲	۳۰۵۰	۰	۲۰۰	۴۸۸	۲۳۶۲	۷۸۰۷۵/۳۱	۳۰/۲	۷۳/۹

مأخذ: همان.

بالاترین افزایش قیمت سیب در دو سال ۱۳۸۹ با حدود ۵۲ درصد و سال ۱۳۹۲ با حدود ۷۳ درصد افزایش صورت گرفته است که نشان از اختلال در عرضه سیب در آن سال‌ها دارد، اما در کمال تعجب سرانه عرضه سیب در سال ۱۳۸۹ نسبت به سال قبل از آن ۶ درصد و در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال قبل از آن حدود ۵ درصد افزایش داشته است.

افزایش ۷۳ درصدی قیمت سیب در سال ۱۳۹۲ به هیچ عنوان با افزایش عرضه سرانه در این سال قابل توجیه نیست و به نظر می‌رسد در آمارهای تولید باغبانی وزارت جهاد کشاورزی همچنان انحرافات، نکته قابل توجهی که در آمارهای تولید سیب وجود دارد این است که در سال ۱۳۹۲ تمام مداخلین در بازار سیب به کاهش تولید سیب اذعان داشتند و آمار تولید ارائه شده هم این موضوع را تأیید می‌کند و تولید سیب در سال ۱۳۹۲ حدود ۵۰ هزار تن کاهش یافته است. اما نکته مهمی که مسئولین تولید آمار وزارت جهاد کشاورزی در فرآیند تولید آمار در نظر نگرفته‌اند این است که پارامتر تولید تنها عامل مؤثر بر عرضه نیست، بلکه اگر فرآیند تولید آمار مبتنی بر آمارسازی است باید به واردات و صادرات نیز توجه کرد. در سال ۱۳۹۲ با توجه به افزایش قیمت داخلی سیب و کاهش قیمت‌های جهانی، صادرات سیب حدود ۲۰۰ هزار تن نسبت به سال ۱۳۹۱ کاسته شده است که این مقدار سیب در بازار داخلی توزیع شده است و باعث افزایش سرانه عرضه شده است و نتیجه آن باید یا کاهش قیمت و یا افزایش قیمت در حد نرخ تورم باشد در حالی که افزایش قیمت سیب در سال ۱۳۹۲ حدوداً دو برابر نرخ تورم سالیانه بوده است.

گزارش راستی‌آزمایی آمار و تبیین وضع موجود که در سال ۱۳۹۲ منتشر شد، ناظر بر ایرادات آماری وزارت جهاد کشاورزی بود که این وزارتخانه نیز آن را پذیرفت و در برخی موارد در جهت اصلاح

آمارها اقدام کرد. اما با توجه به شواهد موجود در آمارهای تولید سیب و پرتقال به نظر می‌رسد که اصلاحات، به کاهش برخی آمارها محدود بوده و شامل اصلاح فرآیند تولید آمار نشده است.

۱۲. بررسی سیاست‌های تعرفه‌ای سیب و پرتقال و تأثیر آن بر تنظیم بازار

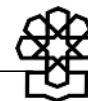
نظام تعرفه‌ای هر کشور نمایانگر میزان تمایل سیاستگذاران آن کشور در حمایت از تولید ملی می‌باشد. ایران با توجه به موقعیت سیاسی خود همواره مورد تهدید بیگانگان بوده است و به همین دلیل امنیت غذایی از بعد دسترسی فیزیکی از مهم‌ترین اهداف بخش کشاورزی است. این هدف زمانی حاصل می‌شود که دولت با استفاده از ابزارهایی که در اختیار دارد از تولید داخلی حمایت کند. یکی از مهم‌ترین ابزارهایی که در اختیار دولت‌ها برای حمایت مرزی از تولید داخلی قرار دارد تعرفه واردات است تا با استفاده از آن واردات محصولات مختلف خصوصاً محصولات کشاورزی را مدیریت کند.

جدول ۵۰. نرخ تعرفه بر واردات دو محصول پرتقال، سیب از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۳

سال	پرتقال (درصد)	سیب (درصد)	توضیحات
۱۳۸۴	۴۵	۴۵	
۱۳۸۵	۱۰	۱۰	تعرفه واردات هر سه محصول از اول مهرماه تا پانزدهم بهمن‌ماه به ۴۵ درصد افزایش یافت.
۱۳۸۶	۴۵	۴۵	تعرفه واردات هر سه محصول از ۱۵ بهمن تا پایان اردیبهشت سال بعد به ۴ درصد کاهش می‌یابد.
۱۳۸۷	۴	۴	
۱۳۸۸	۴۵	۴۵	تعرفه واردات هر سه محصول از ۱۵ بهمن تا پایان اردیبهشت سال بعد به ۴ درصد کاهش می‌یابد.
۱۳۸۹	۴۵	۴۵	تعرفه واردات هر سه محصول از ۱۵ بهمن تا پایان اردیبهشت سال بعد به ۴ درصد کاهش می‌یابد.
۱۳۹۱	۹۰	۹۰	تعرفه واردات هر سه محصول از ۱۵ بهمن تا پایان اردیبهشت سال بعد به ۱۰ درصد کاهش می‌یابد.
۱۳۹۲	۷۵	۷۵	تعرفه واردات هر سه محصول از ۱۵ بهمن تا پایان اردیبهشت سال بعد به ۱۰ درصد کاهش می‌یابد.
۱۳۹۳	۷۵	۷۵	تعرفه واردات هر سه محصول از ۱۵ بهمن تا پایان اردیبهشت سال بعد به ۱۰ درصد کاهش می‌یابد.

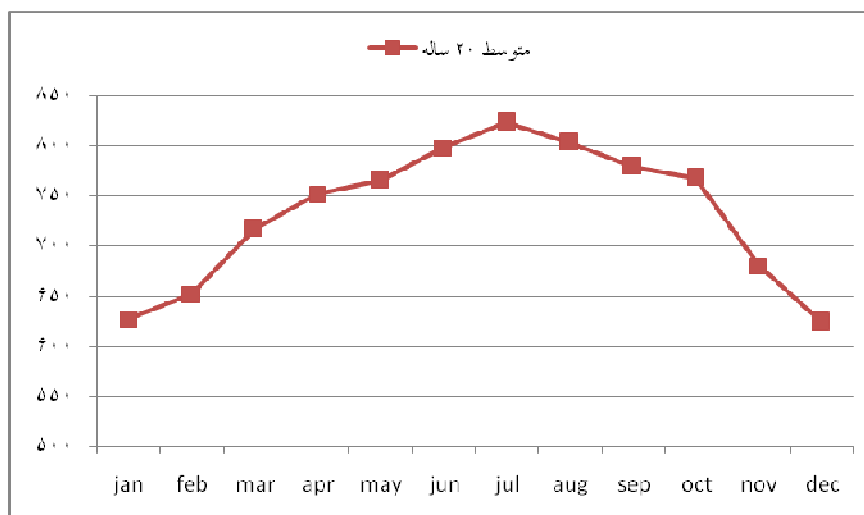
مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

بررسی تعرفه‌های واردات سیب و پرتقال از سال ۱۳۸۴ تا سال ۱۳۹۳ نشان می‌دهد که از تولید سیب و پرتقال حمایت مرزی خاصی صورت نگرفته است و نحوه تعیین تعرفه بیشتر جنبه تشویق واردات را دارد. در برخی از سال‌های مورد بررسی مانند سال ۱۳۸۸ تعرفه واردات سیب و پرتقال مقدار

قابل قبولی است، اما محدودیت زمانی که برای تعرفه در ایام پایانی سال در نظر گرفته شده است باعث شده که تعرفه مذکور بی‌اثر شود.

نمودار ۱۷. متوسط قیمت ماهیانه برای بیست سال منتهی به سال ۲۰۱۴ (دلار/تن)

مأخذ: MUNDI INDEX

قیمت جهانی پرتقال در ماه‌های مختلف دارای تغییراتی است که سه ماه ژانویه، فوریه و مارس دارای پایین‌ترین قیمت می‌باشد. در حالی که در این ماه‌ها قیمت پرتقال در سطح دنیا افت می‌کند انتظار بر این است که متولیان تنظیم تعرفه در این ماه‌ها اقدام به افزایش تعرفه نمایند در حالی که در ایران این امر معکوس شده و در زمان کف قیمت جهانی تعرفه نیز تقریباً صفر شده و به‌نوعی کشور تشویق به واردات می‌شود. به عبارت ساده‌تر وزارت بازرگانی و سپس وزارت صنعت معدن و تجارت و حتی وزارت جهاد کشاورزی در سال ۱۳۹۳ کشور، تعرفه‌ها را به نحوی تعیین نمودند که واردات بسیار مقرون به‌صرفه باشد.

البته در دو سال ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ وزارت جهاد کشاورزی اقدام به ممنوعیت واردات میوه نمود، اما تعرفه تعیین شده مشوق واردات است که اگر تعرفه‌ها در سال ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ اصلاح می‌شد دیگر نیازی به اعلام ممنوعیت واردات توسط وزارت جهاد کشاورزی نبود. این مسئله نشان از یک ناهماهنگی در وزارت جهاد کشاورزی دارد.

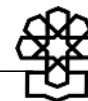
با توجه به اینکه اساس افزایش تاب‌آوری اقتصاد و به‌عبارت دیگر اقتصاد مقاومتی، بر حمایت از تولید داخلی است شاید بتوان تنظیم بازار در سال ۱۳۹۳ را نمونه‌ای از التزام عملی به فرمایشات و منویات مقام معظم رهبری و عمل به راهبردهای اقتصاد مقاومتی تلقی کرد.

نتایج

- اگر تأکيدات مقام معظم رهبری و همچنین اقدامات مجلس شورای اسلامی بر حمایت از تولید داخلی و مخالفت با واردات لجام‌گسیخته نبود مطمئناً با تغییر ذائقه مصرف‌کنندگان در کشور و تأثیر منفی واردات بر زنجیره ارزش میوه در کشور موجب آسیب شدید بر تولید این محصولات می‌شد و ممکن بود که واردات میوه استمرار یافته و نهادینه می‌شد.
- سیاست‌های مؤثر بر واردات در بازه زمانی مورد بررسی تطابق چندانی با سیاست‌های کلی نظام و منویات مقام معظم رهبری در خصوص حمایت از تولید داخلی ندارد و بیشتر به سمت سودآوری برای عده‌ای معدود واردکننده متمایل می‌باشد.
- تا قبل از سال ۱۳۹۱ با وجود محدودیت‌های بسیار زیاد در تأمین ارز در داخل کشور وزارت بازرگانی میلیون‌ها دلار برای واردات سیب و پرتقال تخصیص داد که اثر مثبت قابل ملاحظه‌ای بر قیمت مصرف‌کننده در مقایسه با سال‌هایی که واردات در آن صورت نگرفته است مشاهده نمی‌شود.
- از سال ۱۳۹۱ به بعد رویکرد طرح تنظیم بازار از واردات به حمایت از تولید داخلی تغییر کرده است که در صورت استمرار می‌تواند به اصلاح ساختارهای زیربنایی مانند سردخانه‌ها و انبارهای استاندارد منجر شود.

الف) تنظیم بازار سمت مصرف‌کننده

- براساس اعلام بانک مرکزی و با لحاظ قیمت پرتقال در بازار مغازه‌ها در پنج ماه پایانی سال، سال ۱۳۹۲ با افزایش ۴۳/۸ درصدی، دارای بالاترین افزایش قیمت نسبت به سال قبل از آن بوده است و سال ۱۳۹۳ با ۴۰/۵ و سال ۱۳۹۱ با ۲۳/۹ درصد افزایش رتبه‌های بعدی را به خود اختصاص داده‌اند.
- بیشترین افزایش متوسط قیمت سیب در پنج ماه منتهی به پایان سال، مربوط به سال ۱۳۹۲ بوده است که قیمت سیب ۷۴ درصد نسبت به سال قبل از آن افزایش داشته است و سال ۱۳۸۹ با ۵۲ درصد افزایش در رتبه بعدی قرار گرفته است.
- بالاترین افزایش قیمت در هفته پایانی سال برای پرتقال در سال ۱۳۹۳ ثبت شده است که قیمت پرتقال حدود ۷۳ درصد از مدت مشابه سال قبل از آن بیشتر بوده است و سال ۱۳۸۸ با ۳۶ درصد افزایش قیمت رتبه بعدی را از نظر میزان افزایش قیمت به خود اختصاص داده است.
- بالاترین افزایش قیمت سیب در هفته پایانی مربوط به سال ۱۳۸۹ می‌باشد که قیمت سیب بیش از ۱۲۰ درصد افزایش داشته و سال ۱۳۹۲ با ۵۲ درصد افزایش رتبه بعدی را به خود اختصاص داده است.
- اگر نرخ تورم سالیانه را به‌عنوان مبنای میزان انحراف افزایش قیمت قرار دهیم نتایج زیر حاصل می‌شود:
۱. در هفته پایانی سال ۱۳۸۹ قیمت سیب ۹/۹ برابر نرخ تورم سالیانه افزایش یافته است (نرخ

تورم سالیانه ۱۲/۴ و رشد قیمت سیب ۱۲۲ درصد بوده است) و در همان سال نرخ رشد قیمت پرتقال در هفته پایانی ۲/۵ برابر نرخ تورم بوده است.

۲. افزایش قیمت پرتقال در هفته پایانی سال ۱۳۸۸ حدود ۳/۲ برابر نرخ تورم سالیانه بوده است و در سال ۱۳۹۳ افزایش قیمت پنج برابر نرخ تورم بوده است.

۳. افزایش قیمت سیب در سال ۱۳۹۲ در هفته پایانی ۱/۵ برابر نرخ تورم بوده است.

• بررسی متوسط حسابی رشد قیمت سیب و پرتقال در هفته پایانی سال، از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۳ نشان می‌دهد که سال ۱۳۸۹ با متوسط ۷۶ درصد افزایش دارای بالاترین افزایش قیمت سیب و پرتقال بوده است در حالی که در دو ماه پایانی سال ۱۳۸۹ و فروردین ۱۳۹۰ بیش از ۹۱ میلیون دلار صرف واردات سیب و پرتقال برای تنظیم بازار عید شده است.

• ارزیابی رابطه مبادله متوسط قیمت سیب و پرتقال در سمت مصرف‌کننده و شاخص قیمت خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها براساس قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهد که سال ۱۳۸۶ دارای بالاترین رابطه مبادله به ضرر مصرف‌کننده و سال ۱۳۸۹ مقام دوم را در بین بدترین‌ها از این حیث دارد.

ب) تنظیم بازار سمت تولیدکننده

• هدف طرح تنظیم بازار حفظ همزمان منافع تولیدکننده و مصرف‌کننده بوده است. بنابراین کاهش قیمت و یا افزایش پایین‌تر از نرخ تورم نمی‌تواند به تنهایی شاخصی برای بررسی عملکرد تنظیم بازار باشد.

• بررسی شاخص قیمت تولیدکننده برای مرکبات و میوه‌های دانه‌دار نشان می‌دهد که در ماه پایانی سال، در سال ۱۳۸۷ در حالی که نرخ تورم ۲۵/۴ درصد بوده است شاخص قیمت تولیدکننده مرکبات ۹ درصد کاهش داشته است که این مؤید کاهش شدید قدرت برابری خرید تولیدکننده در سال ۱۳۸۷ نسبت به سال قبل از آن می‌باشد. در حالی که در سال ۱۳۹۳ شاخص قیمت تولیدکننده مرکبات ۱۰۱ درصد افزایش داشته است و نرخ تورم ۱۴/۷ درصد بوده است.

• بدترین سال عملکرد طرح تنظیم بازار در سمت تولیدکننده سیب مربوط به سال ۱۳۸۸ می‌باشد که شاخص قیمت تولیدکننده میوه‌های دانه‌دار ۳۰ درصد نسبت به سال قبل از آن کاهش یافته است در حالی که نرخ تورم ۱۰/۸ درصد برای سال ۱۳۸۸ ثبت شده است که نشان از کاهش شدید قدرت خرید تولیدکننده‌ها در سال ۱۳۸۸ می‌باشد. در سال ۱۳۹۳ نیز شاخص قیمت تولیدکننده میوه‌های دانه‌دار ۵/۶ درصد کاهش داشته است.

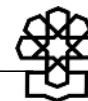
• تنظیم بازار در سال‌های قبل از ۱۳۹۱ برپایه واردات صورت پذیرفته است و با توجه به معضل بیش ارزشگذاری پول ملی تولیدات داخلی و زنجیره ارزش آنها مختل شده‌اند و وضعیت کنونی بازار میوه کشور حاصل برنامه‌ریزی نادرست در سال‌های گذشته در جهت تنظیم بازار واردات محور می‌باشد.

ج) توسعه زیرساخت‌ها

- توسعه زیرساخت در مبحث تنظیم بازار شب عید عمدتاً ناظر بر ساخت سردخانه‌ها، سورتینگ‌ها و مبادی عرضه محصول می‌باشد که یکی از راهبردهای این طرح برای حصول هدف نهایی است، اما در عمل نحوه اجرای این طرح تا سال ۱۳۹۱ که تنظیم بازار مبتنی بر واردات بوده است نه تنها کمکی به توسعه زیرساخت‌ها ننموده است، بلکه با غیراقتصادی کردن و بالا بردن ریسک انبارداری میوه برای شب عید، ساختارهای موجود را نیز با اختلال مواجه نموده است.
- یکی از مشکلات عمده زنجیره ارزش میوه در کشور ناکافی بودن انبارهای استاندارد و سردخانه‌های مناسب برای ذخیره‌سازی میوه خصوصاً مرکبات می‌باشد. ساختار سنتی انبارهای موجود در شمال کشور و نیاز به سردخانه برای نگهداری پرتقال‌های تولیدی جنوب کشور از جمله زیرساخت‌های مورد نیاز این طرح می‌باشد و اجرای این طرح می‌بایست به تقویت آن منجر می‌شد که در عمل نحوه اجرای آن به‌ویژه واردات، نقش تضعیف‌کننده را برای آن ایفا کرده است.

د) سایر نتایج

- بررسی میزان واردات پرتقال از سال ۱۳۸۴ تا سال ۱۳۹۱ نشان می‌دهد که در حدود ۸۰ درصد واردات پرتقال در چهار ماه بهمن، اسفند، فروردین و اردیبهشت اتفاق افتاده است، دقیقاً در زمانی که تعرفه واردات به ۴ درصد کاهش پیدا می‌کند و قیمت‌های جهانی نیز در ارزان‌ترین قیمت خود قرار داد.
- شرایط طبیعی کشور موجب شده است که در فصل بهار کشور با کمبود میوه مواجه شود به همین دلیل واردات پرتقال و سیب در ماه‌های ابتدایی سال نیز در سال‌های مورد مطالعه انجام شده است. البته ممکن است واردات در ماه‌های ابتدایی بهار بجز نیاز بازار با هدف تغییر سلیقه مصرف‌کننده و عادت دادن بازار به واردات در کل سال انجام شده باشد.
- فرآیند تنظیم بازار حتی اگر برای یک مقطع کوتاه زمانی مانند ایام عید باشد باید در یک بازه زمانی بلندتر دیده شود تا بتواند آثار خود را بر توسعه زیرساخت‌ها و همچنین اصلاح زنجیره ارزش بگذارد. در شکل کنونی نگاه مجریان، فرآیند تنظیم بازار در تمام سال‌ها به هفته پایانی سال بوده است و اقدامات خود را معطوف به همان هفته برنامه‌ریزی کرده‌اند. به همین دلیل هم، در بیش از نیمی از موقعیت‌های اجرای این طرح ناموفق بوده‌اند.
- فرآیند تنظیم بازار شب عید باید براساس پایش شرایط قیمتی میوه و نرخ مبادله و یا افزایش قیمت آن نسبت به سال قبل از آن و مقایسه آن با نرخ تورم صورت پذیرد و در سال‌هایی که قیمت در محدوده قابل قبول قرار دارد نیازی به خرید و ذخیره‌سازی نیست و بازار باید بدون دخالت رها شود.
- عملکرد طرح تنظیم بازار در سال‌های مورد بررسی نشان می‌دهد که این طرح دارای کارایی لازم برای

حصول اهداف در نظر گرفته شده نیست. البته این بدان معنا نیست که دولت نباید در تنظیم بازار دخالت کند، بلکه مؤید آن است که روش استفاده شده برای طرح اثربخشی کافی برای ایجاد بازار پایدار در ایام پایانی سال را ندارد. بنابراین اصلاح روش دخالت در بازار برای اجرای این طرح ضروری است.

- یک نکته منفی دیگر که در کارنامه مجریان این طرح دیده می‌شود این است که بعد از ۱۰ سال اجرای این طرح یک واکاوی و آسیب‌شناسی از آن در طول زمان اجرا صورت نگرفته است تا از هدر رفت بیت‌المال جلوگیری شود. بروز ناعادلی‌های شدید قیمتی در سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ علی‌رغم واردات زیاد میوه مشهود است، اما مجریان بدون توجه به پیشنهاد طرح، روش ناکارآمد خود را ادامه داده‌اند.

- بدون شک اجرای قانون تمرکز وظایف و اختیارات بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی بر توسعه پایدار بخش کشاورزی بسیار مؤثر خواهد بود، اما تعویض مجری طرح نیز در سال ۱۳۹۳ کمک معناداری به بهبود وضعیت اجرای طرح در سال ۱۳۹۳ نکرد که نشانگر ایراد در طراحی و روش اجرای طرح است.

- وزارت جهاد کشاورزی نیز با برعهده گرفتن تنظیم بازار اقدامی برای آسیب‌شناسی آثار طرح تنظیم بازار در گذشته نکرد و همان روش وزارت بازرگانی و آنگاه وزارت صنعت، معدن و تجارت را دنبال کرد و تنها تغییری که وزارت جهاد کشاورزی در روش اجرای طرح در سال ۱۳۹۳ داده خرید مستقیم از انبارداران و سورتینگ‌دارها و با این واسطه‌ها از تولیدکننده به‌جای واگذاری خرید به مباشرین و واسطه‌های محدود (درخصوص پرتقال تا سال ۱۳۹۳ صرفاً یک واسطه) بوده است که این اقدام مثبت تلقی می‌شود، اما نحوه عمل در دیگر حلقه‌های زنجیره تنظیم بازار موجب شد که تنظیم بازار سال ۱۳۹۳ نیز مانند سال‌های قبل از آن ناموفق باشد.

- مهم‌ترین شاخص برنامه‌ریزی برای تنظیم بازار وجود آمار صحیح از میزان تولیدات کشاورزی می‌باشد که بررسی نوسانات قیمت سیب و پرتقال نشان می‌دهد که این آمار از دقت و صحت کافی برخوردار نبوده است و مادامی که آمارهای وزارت جهاد کشاورزی اصلاح نگردد امکان تنظیم بازار وجود نخواهد داشت.

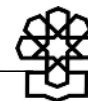
- علی‌رغم تصویب و ابلاغ اجرای قانون تمرکز وظایف بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی، وجود دستگاه‌های موازی در کشور برای تنظیم بازار، همچنان بازار محصولات کشاورزی را با آسیب‌های جدی مواجه کرده است. ایجاد تشکیلاتی به نام ستاد تنظیم بازار در معاونت اجرایی ریاست جمهوری موجب خلط مسئولیت‌ها، علی‌رغم تأکید قانون تمرکز وظایف شده است.

- با توجه به اینکه یکی از تأکیدات مقام معظم رهبری حصول اقتصاد غیرنفتی است، بنابراین تقویت تولید داخلی، خصوصاً در بخش کشاورزی که می‌تواند وابستگی کشور را به نفت کاهش دهد ضروری است و مطمئناً سیاست‌های مشوق واردات محل این رویکرد می‌باشد.

- در برخی از سال‌ها وجود مصوبه تنظیم بازار شب عید بهانه‌ای برای دخالت بدون دلیل دولت در بازار شده است، لذا در سال‌هایی که قیمت سیب و پرتقال در وضعیت مساعد و حتی پایین‌تر از حد مورد انتظار است و دلیلی بر دخالت دولت دیده نمی‌شود، اما در این مواقع نیز طبق روال هر ساله، این دخالت‌ها در قالب طرح تنظیم بازار مشاهده می‌شود.
- فضاسازی‌های رسانه‌ای در انتقاد از اصل خودکفایی محصولات کشاورزی توسط اشخاص مختلف، بخش دیگر از پازل ایجاد تقاضا برای واردات محصولات کشاورزی می‌باشد که به نظر می‌رسد تحت تأثیر لابی قدرتمند واردکنندگان صورت می‌گیرد. نکته مورد توجه در بازار پرتقال سال ۱۳۹۳ این است که سیاست‌های اتخاذ شده دولت، با عملیات و حرکات رسانه‌ای دلالت و به‌ویژه سودبرندگان از روال سابق تنظیم بازار و ضعف در برنامه‌ریزی‌ها تنظیم‌کنندگان دولتی با مشکل روبرو و موجب اختلال در تنظیم بازار شب عید، بیش از شرایط طبیعی (کاهش میزان عرضه) شد.
- در طول سال‌های مورد مطالعه، به‌استثنای سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ واردات یک رکن اساسی برای تنظیم بازار بوده است و مقاومت دو سال اخیر و پذیرش مشکلات و حجمه‌های ناشی از مخالفت با واردات برای تنظیم بازار مثبت و در راستای سیاست اقتصاد مقاومتی و اوامر و فرمایشات مقام معظم رهبری تلقی می‌شود.

پیشنهادها

- ضمن پذیرش لزوم دخالت دولت در تنظیم بازار ایام خاص و با توجه به ناکارایی روش کنونی و هدر رفت منابع در شیوه کنونی، ضروری است که در مورد طرح تنظیم بازار شب عید به‌ویژه در خصوص فرآیند انجام کار بازنگری کلی صورت گیرد.
- با توجه به قانون تمرکز وظایف بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی، وزارت جهاد کشاورزی باید مسئولیت تنظیم بازار محصولات کشاورزی را برعهده داشته باشد و ضروری است که در وجود ستاد تنظیم بازار و محدوده عمل این ستاد در معاونت اجرایی ریاست محترم جمهوری بازنگری شود.
- تنظیم بازار بدون در اختیار داشتن دستگاه‌های نظارتی بر قیمت تقریباً غیرممکن است و باید تمام ابزارهای قانونی در اختیار سازمان متولی تنظیم بازار قرار گیرد تا عملکرد دستگاه مجری بدون هیچ عذر و بهانه‌ای قابل نظارت و ارزیابی باشد.
- با توجه به اهمیت آمار تولید محصولات کشاورزی در فرآیند تنظیم بازار، وزارت جهاد کشاورزی باید فرآیند تولید آمار بخش کشاورزی را به‌سرعت اصلاح کند به‌نحوی که آمارهای ارائه شده قرین به واقعیت باشد. در صورتی که این وزارتخانه امکان اصلاح فرآیند تولید آمار را ندارد مناسب‌تر است در

فرآیند آمارسازی‌های خود به عوامل جنبی و عوامل مؤثر و متأثر از تولید، بیشتر توجه کند تا آمارهای تولید شده در راستی‌آزمایی‌هایی که در آینده صورت خواهد گرفت با مشکل مواجه نشوند و برآوردهای آمار تولیدی از قابلیت اتکا و برنامه‌ریزی و تخمین تحولات بازار و به‌ویژه نوسانات قیمت برخوردار باشد.

- با توجه به اینکه بازار میوه کشور در بهار با کمبود میوه مواجه است برای این مشکل می‌توان به راهکارهای زیر اشاره کرد:

۱. تعرفه واردات سیب و مرکبات در مقطع زمانی ۱۵ فروردین تا پایان خردادماه برداشته شود تا کمبود میوه این مقطع زمانی در بازار کشور رفع شود این واردات کمترین آسیب به زنجیره ارزش تولید داخلی میوه را موجب می‌شود.

۲. زیرساخت‌هایی نظیر سردخانه و انبارهای مدرن در کشور تقویت شود تا سیب و مرکبات قابلیت انبارداری و عرضه در بهار را داشته باشد.

۳. تغییر در ترکیب ارقام پرتقال تولیدی کشور، به‌نحوی که سهم ارقامی مانند والنسیا که قابلیت نگهداری بالاتری دارند در ترکیب تولید افزایش یابد.

- وزارت جهاد کشاورزی باید تا قبل از آغاز فصل برداشت سیب و پرتقال در سال ۱۳۹۴ یک آسیب‌شناسی دقیق از طرح تنظیم بازار شب عید انجام دهد و فرآیند انجام این طرح را اصلاح نماید.

منابع و مأخذ

۱. آمارهای اقتصادی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بازیابی در ۱۳۹۴/۱/۲۰، قابل دسترسی در: www.cbi.ir
 ۲. آمارنامه‌های سال‌های مختلف، وزارت جهاد کشاورزی.
 ۳. آمار قیمت جهانی پرتقال، بازیابی در ۱۳۹۴/۱/۱۵، قابل دسترسی در www.indexmundi.com/
 ۴. برادران نصیری و همکاران، مقایسه و تحلیل بحران سرمازدگی سال‌های ۱۳۸۶ و ۱۳۹۲ بر تولید و عرضه کیوی و مرکبات استان‌های شمالی کشور، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۲.
 ۵. سالنامه‌های آماری سال‌های مختلف، گمرک جمهوری اسلامی ایران.
- Agricultural policy in Japan. (2012). available on: <http://www.ers.usda.gov/topics/international-markets-trade/countries-regions/japan/policy.aspx>. Retrieved in 2013/06/25
- Agricultural policy in China. (2012). available on: <http://www.ers.usda.gov/topics/international-markets-trade/countries-regions/china/policy.aspx>. Retrieved in 2013/06/25
- Agricultural policy in Brazil. (2012). available on: <http://www.ers.usda.gov/topics/international-markets-trade/countries-regions/brazil/policy.aspx>. Retrieved in 2013/06/25
- Agricultural policy in India. (2012). available on: <http://www.ers.usda.gov/topics/international-markets-trade/countries-regions/india/policy.aspx>. Retrieved in 2013/06/25
- Agricultural policy in south korea. (2012). available on: <http://www.ers.usda.gov/topics/international-markets-trade/countries-regions/south-korea/policy.aspx>. Retrieved in 2013/06/25

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۴۲۴۴

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی عملکرد طرح تنظیم بازار میوه شب عید از سال ۱۳۸۷ تا سال ۱۳۹۳

نام دفتر: مطالعات زیربنایی (گروه کشاورزی)

تهیه و تدوین: وهب میرباقری، مهرا ن برادران نصیری، جهانبخش امامی

ناظر علمی: محمدرضا محمدخانی، محسن صمدی

متقاضی: معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی

ویراستار تخصصی: محمدحسن معادی رودسری

واژه‌های کلیدی:

۱. طرح تنظیم بازار

۲. میوه

۳. عید نوروز

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴/۲/۲۰